

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 4-5 (48-49), 2018

AP(e)L la CALM/editorialul ediției

DESCENTRALIZAREA, "CLOȘCA CU PUII DE AUR" PENTRU DEZVOLTAREA REPUBLICII MOLDOVA!

Consiliul European e cu ochii pe Republica Moldova. În perioada 13-15 iunie, curent, o delegație a Congresului Autorităților Locale și Regionale a Consiliului European (CoE) a efectuat o vizită de monitorizare în țara noastră. Scopul a fost același, și anume evaluarea stării democrației locale în Republica Moldova. E momentul propice să reflectăm și noi, obiectiv și constructiv, despre locul în care ne aflăm în ceea ce privește autoguvernarea locală, strategia de descentralizare, dialogul între Congresul Autorităților Locale din Moldova și guvernul central, mecanismele de consultare cu autoritățile locale privind proiectele legislative, financiare și de alt ordin, aspecte de care sunt interesați raportorii CoE, dar mai ales edilii și locuitorii satelor și orașelor noastre.

Tatiana BADAN:
„Nu vom putea schimba lucrurile atât timp cât nu există descentralizare adevărată!”

Localitățile din RM se confruntă la ora actuală cu mai multe probleme, decât cu realizări. Avem foarte puțină deschidere pentru proiectele investiționale. Majoritatea bugetelor primăriilor sunt austere. Noi, primarii, stăm mereu cu ochii asupra anunțurilor de granturi mici și încercăm să le câștigăm. Chiar dacă s-a produs o reformă în domeniul finanțelor publice locale, la a doua etapă a acesteia nu s-a făcut nimic. Baza fiscală nu a fost consolidată și astfel noi, APL, nu avem pârghii legale de a genera venituri și de a aduce mai multe proiecte cu finanțări în localitățile noastre. Cetățeanul consideră că primăria trebuie să le asigure acces la servicii și condiții mai bune de trai. Noi, cei din APL, le spu-

nem că știm foarte bine care sunt problemele, doar că posibilitățile noastre sunt limitate. Există anumite Fonduri în RM, dar există și o politizare excesivă a acestora, nu întotdeauna acestea sunt repartizate după necesitate, de multe ori se alocă finanțări după criteriul politic. Noi ne dorim ca banii puțini care sunt în țară să fie gestionați după necesitate și conform principiului de durabilitate.

Acum se vorbește de multe reforme, sigur că ele sunt necesare, doar că ele trebuie discutate cu cetățenii acestei țări. Să le explicăm de ce este nevoie de o reformă sau alta și să găsim împreună soluția cea mai bună. De multe ori însă acestea se fac foarte rapid, fără consultări, iar rezultatele lasă

CITATUL EDIȚIEI

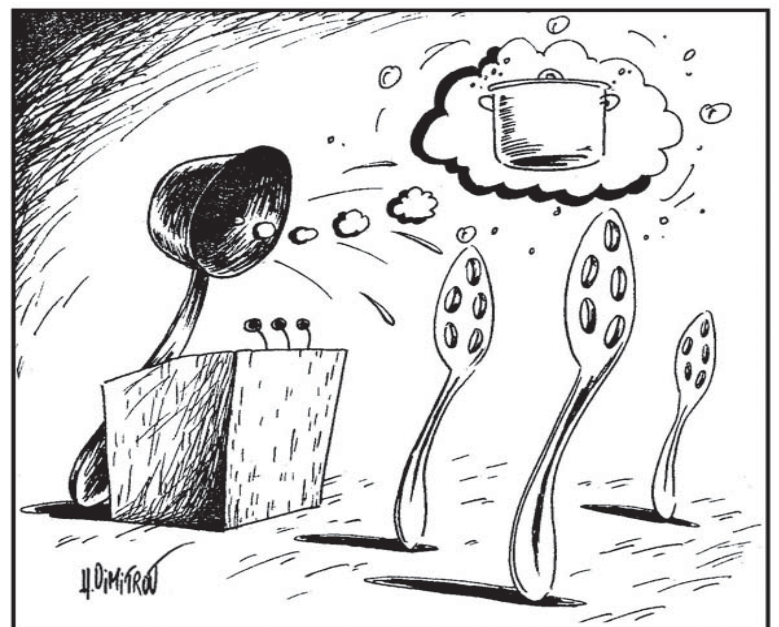
Peter Michalko, ambasadorul Uniunii Europene la Chișinău:

„Nu sunteți singuri în acest proces. Participarea CALM pe o platformă de parteneriat cu Guvernul va ajuta la identificarea tuturor aspectelor ce țin de viitorul acestor reforme. Schimbări profunde vor avea loc în dezvoltarea democratică a unei țări dacă acestea vor desfășura în orice colț al țării, nu doar la nivel central, ci și la nivel local.”

de dorit. Dacă vorbim de reforma în domeniul sănătății, mă întreb cum poți să ajungi într-o oră de la Selemet până la Hâncești, în condițiile în care calitatea drumurilor noastre lasă de dorit? Mai întâi trebuie să creăm infrastructura,

alte condiții necesare și după aceasta să facem reforme, doar așa cetățeanul va putea avea toate posibilitățile de a beneficia de aceste servicii.

Continuare în pag. 2

„Acum se vorbește de multe reforme, sigur că ele sunt necesare, doar că ele trebuie discutate cu cetățenii acestei țări. Să le explicăm de ce este nevoie de o reformă sau alta și să găsim împreună soluția cea mai bună!”

DESCENTRALIZAREA, "CLOȘCA CU PUII DE AUR" PENTRU DEZVOLTAREA REPUBLICII MOLDOVA!

Sfârșit. Început în pag. 1

Nu știu de ce s-a păstrat această gândire din trecut, precum că cineva ar trebui să ne rezolve problema localității. Trebuie să înțelegem cu toții că prin descentralizare și Guvernul va avea mai multe posibilități să se ocupe de politici, iar noi, APL, vom putea soluționa mai ușor problemele, în interesul cetățeanului. Atât timp cât nu există această descentralizare și nu sunt clar reglementate competențele care să

încercăm să aducem acest mesaj către APC, atât prin exemple concrete, cât și să venim cu soluții. Uneori, dacă abordăm unele probleme, se consideră că criticăm pe cineva. Dar cine, dacă nu noi vom aduce în vizor problema, pentru că acestea sunt mai multe decât posibilitățile de a le soluționa. Să vă dau un exemplu: achizițiile publice sunt un proces bun și necesar, dar ni se permite să facem un contract direct doar în cazurile valorii de până la 10 mii. Dacă suma este mai mare,

"DESCENTRALIZAREA MICĂ", ARGUMENT PENTRU EXTINDEREA PROCESULUI

Câteva experiențe pozitive demonstrează care sunt beneficiile descentralizării, rămâne doar să conștientizăm valoarea adăugată a acestora și să le extindem, astfel încât de la "descentralizarea mică" să ajungem la un proces unitar și stabil. CALM a venit cu inițiativa de

de 10 ani s-a discutat reforma administrativ-teritorială, nu au făcut-o peste noapte. Până la urmă ei nu au implementat-o, deoarece au făcut studii, au avut foarte multe discuții cu cetățenii și au constatat că serviciile sunt bine organizate și că această reformă nu este necesară.

CINE PUNE CARUL ÎNAINTEA BOILOR?

Acum se discută mult și despre reforma administrativ-teritorială, fără a încerca să se găsească de unde vine problema eșecului dezvoltării satelor noastre. Se consideră că sunt prea multe primării și se cheltuie prea mulți bani. Sunt de acord că avem și localități prea mici. Totodată, noi avem foarte multe probleme la nivel local și chiar crede cineva cu 5-7 specialiști se pot schimba multe lucruri? Practic nicio primărie nu are toți specialiștii necesari, nu sunt angajați responsabili de scrierea proiectelor, nici nu există o asemenea

muncă, de posibilități pentru desfășurarea unei activități economice, de servicii medicale accesibile și de calitate, de infrastructură. Trebuie să găsim platforme de încurajare a oamenilor, avem terenuri bune, avem oameni cu capacități, trebuie doar să le oferim condiții și să-i motivăm să se afirme aici.

DEMOCRAȚIA LOCALĂ, SUB LUPA CONSILIULUI EUROPEI!

Dacă e să revin la discuțiile pe care le-am avut cu raportorii CoE, acestea au vizat, pe lângă anumite totaluri ale alegerilor locale din cele câteva localități și capital Chișinău, experții europeni s-au interesat în mod predilect de măsura în care în Republica Moldova se ține cont de recomandările Congresului Autorităților Locale și Regionale al CoE. La unison, cei prezenți la masa de discuții au remarcat că, în contextul în care avem restanțe la fiecare capitol din Foaiă de Parcurș, lipsa unui dialog eficient APC-APL este total neproductiv.

Am punctat câteva inițiative bune și cu perspective mari ale Guvernului de a se întruni cu reprezentanții APL, printre care refacerea Comisiei Paritare, dar și o anumită deschidere pentru dialog din partea unor ministere, dar percepția generală nu poate fi înșelată - **deocamdată totul rămâne la nivel declarativ!**

Și directorul executiv al CALM Viorel Furdui a menționat că adesea se confundă transparența cu consultarea, iar faptul că un act sau altul este publicat pe site-urile specializate este considerat a fi suficient pentru un proces transparent de luare a deciziilor. O să-l citez pe domnul Furdui: „În unele chestiuni CALM este consultat, în altele, importante nu. Are loc o consultare selectivă, fără un caracter sistematic și permanent.”

Ne bucurăm că Congresul Autorităților Locale din Moldova rămâne una dintre sursele cele mai credibile în ceea ce privește reforma la nivel local. Astfel, mă bucur de faptul că, potrivit raporturilor CoE, raportul de monitorizare „Situția democrației locale și gradul de implementare a documentelor de politici în domeniul descentralizării”, elaborat de CALM și IDIS „Viitorul” va constitui o sursă de informare obiectivă la formarea concluziilor privind monitorizarea democrației locale din Republica Moldova.

Faptul că suntem o voce distinctă și o forță care poate mișca lucrurile în Republica Moldova ne creează din păcate și probleme. Totuși, în pofida încercărilor de a boicota CALM, de a defăima conducerea CALM, rămânem o forță unitară, căi doar astfel vom putea obține succese palpabile și o democrație locală la nivelul râvnit.

**Editorial
de Tatiana BADAN,
președinte CALM**

"DOMENIUL DEMOCRAȚIEI ȘI AUTONOMIEI LOCALE A RĂMAS ÎNTR-UN CON DE UMBRĂ, DIN ACEST MOTIV NICI ÎN ALTE DOMENII NU S-AU PEA ÎNREGISTRAT PROGRESE!"

fiu asigurate și cu finanțare, noi nu vom putea schimba lucrurile. Din partea APL sunt foarte multe inițiative frumoase, demonstrând nu o singură dată că ele sunt capabile să implementeze diferite proiecte, doar că posibilitățile de a obține direct finanțările sunt limitate. Dacă acest lucru ar fi posibil, APL, împreună cu cetățenii ar decide care sunt problemele prioritare ce trebuie soluționate: facem apeduct, iluminat stradal, sau un drum de acces într-o regiune a satului? Deocamdată aceste lucruri nu se înțeleg. Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), prin dialogul pe care încercăm să-l restabilim (și parcă s-a urnit carul din loc),

trebuie să facem contracte de valoare mică, apoi alte contracte, ș.a.m.d. În luna decembrie nu puteam valorifica o sumă de 200 de mii lei pentru iluminatul stradal. Aveam puțin timp la dispoziție, deoarece pentru procedura de achiziție procesul poate dura una-două luni. Eram într-o situație foarte neplăcută și mă întrebam, de ce trebuie să ne stricăm la cap, dacă am fi putut, cel puțin să procurăm materialul necesar pentru instalație. Iată de ce și pe acest segment este nevoie de dialog permanent cu APC, să vorbim despre aceste barierele care nu ne permit să fim mai operativi și mai eficienți.

descentralizare a Fondului Rutier, iar rezultatele primului an de implementare ne-au demonstrat că ideea a fost reușită. Toate localitățile au primit bani reieșind din numărul populației. În localitatea mea am renovat un drum de acces spre cimitir, de aproape 600 de metri. Atât oamenii din Selemet, dar și din alte localități au început a discuta că totuși în țara aceasta ceva se face. De ce să nu continuăm acest proces? Cu cât mai multă descentralizare vom avea, cu atât serviciile vor fi mai aproape de cetățeni, vom avea posibilitatea să aducem mai multă schimbare. Pentru aceasta este nevoie de dialog cu APC, cu comisiile parlamentare. Fiind în Norvegia m-am mirat că acolo timp

funcție. Nu cred că vom face mare economie dacă vom face această reformă, având ca prioritate doar reducerea numărului primăriilor. Să nu uităm că în consiliile raionale sunt angajate câte 60-70 de persoane. Totodată, e foarte greu să ții un specialist la primărie cu un salariu de 2000 de lei, acesta având și foarte multe responsabilități și atribuții. La ora actuală avem foarte multe probleme de ordin economic, social, bătrâni bolnavi, oameni ați de muncă care pleacă. În același timp, te doare sufletul atunci când APL creează condiții foarte bune pentru educarea tinerei generații: grădinițe, școli, terenuri de sport, iar tânăra generație pleacă. Oamenii au nevoie de condiții decente de

"DIN VIZORUL TUTUROR GUVERNĂRILOR DOMENIUL DEMOCRAȚIEI ȘI AUTONOMIEI LOCALE A LIPSIT, NU S-A BUCURAT DE SUFICIENTĂ ATENȚIE!"

Despre miza vizitei de monitorizare a Congresului Autorităților Locale și Regionale a Consiliului European în Republica Moldova s-a discutat și în cadrul emisiunii Regionale cu președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și primarul de Selemet, Ci-mișlia Tatiana Badan și cu directorul executiv al CALM Viorel Furdui.

Dna Tatiana Badan, în calitate de președinte al unei organizații importante, care unește peste 800 de primării, spune-ți-ne de ce este importantă această vizită a reprezentanților CoE și ce așteptări aveți DVS. de pe urma acestei monitorizări?

Tatiana Badan: Delegația Comitetului de monitorizare a Congresului Puterilor Locale și Regionale din Strasbourg a Consiliului European are o misiune foarte importantă în Republica Moldova, pe segmentul ce vizează evoluția și starea de lucruri în administrația publică locală, în domeniul democrației locale. Misiunea aceasta este necesară pentru ca noi să putem evalua la ce etapă suntem când vorbim de reformele pe domeniul local, să constatăm problemele care există și împreună cu CoE să putem să analizăm în ce măsură am reușit să implementăm recomandările și angajamentele asumate de RM în fața Consiliului European și ce urmează să întreprindem pentru a schimba lucrurile.

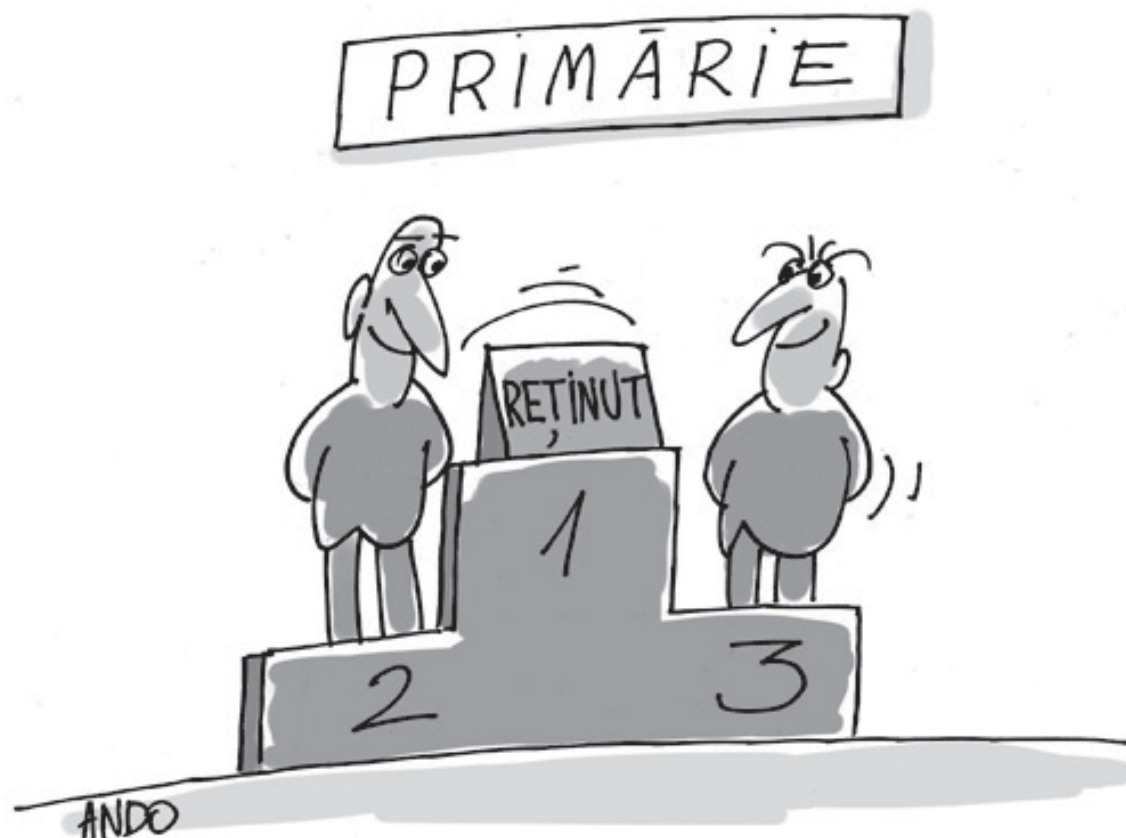
Die Viorel Furdui, am avansat la capitolul autonomie locală și descentralizare?

Viorel Furdui: Starea democrației locale, ceea ce se întâmplă în domeniul APL, al descentralizării și tot ceea ce înseamnă dezvoltarea locală este un subiect de aceeași importanță ca și starea în domeniul justiției, în domeniul drepturilor omului, mass-media și alte domenii problematice, acolo unde partenerii de dezvoltare ai RM așteaptă schimbări. **Așa s-a întâmplat că domeniul democrației locale până recent s-a aflat în umbra unor alte probleme, cum ar fi statul de drept și democrația din RM.** Credem că aceasta a fost o mare greșală din partea tuturor actorilor care au

ignorat acest domeniu, pentru că noi vedem că toate eforturile care s-au depus și se depun pentru a avansa în orice domeniu: justiție, economie, finanțe, social, educație ș.a.m.d. nu prea dau rezultate, iar una din cauze este că noi, din păcate, pe parcursul acestor peste 20 de ani așa și nu am putut să construim un sistem administrativ descentralizat, nu am putut demopoliza economia, nu am putut descentraliza finanțele publice și nu am avut încredere în cetățenii noștri sau în comunitățile noastre locale. În fond, democrația locală, descentralizarea înseamnă cât mai multă încredere în cetățeni și reprezentanții lor, care sunt APL. În opinia noastră acesta este unul din elementele centrale care trebuie regândit în prezent și care nu ne-a permis să avansăm.

Ați menționat despre încrederea în APL. Atunci când cetățeanul vine la primărie și cere să i se rezolve o anumită problemă, primăria spune că nu are bani pentru că finanțele publice nu sunt descentralizate. Am observat că reprezentanții partidului de la guvernare umblă prin sate și soluționează aceste probleme. Părerea mea este că se încearcă înlocuirea în teritoriul APL cu structurile de partid, ceea ce este un lucru grav.

Tatiana Badan: În RM, fără o autonomie locală, fără o guvernare puternică și eficientă nu vom putea niciodată soluționa problemele cetățeanului. Fără descentralizare nu este posibil să asigurăm o guvernare eficientă. Sunt primar la al patrulea mandat și mă gândesc că nu mai am timp și sănătate să tot aștept aceste reforme, aceste schimbări ale întregului sistem de guvernare locală, pentru că de fiecare dată, după fiecare alegeri locale, noi, APL, cerem această descentralizare, cerem mecanismele prin care am putea asigura cetățeanului servicii de calitate, ca acesta să nu depindă de un partid politic. Partidele politice trebuie să se ocupe de elaborarea unor politici la nivel de țară, iar acestea să fie consultate cu cetățenii. **Noi, primarii, nu avem aceste pârghii, mecanisme, cetățeanul vine în fața noastră și noi trebuie să inventăm soluții la problemele lor. Pe de altă parte, multe acte normative existente se contrazic și totodată există presi-**

"Multe acte normative existente se contrazic și totodată există presiuni mari asupra primarilor, știți că pentru orice virgulă și se poate deschide dosar!"

uni mari asupra primarilor, știți că pentru orice virgulă și se poate deschide dosar. CoE împreună cu această structură importantă – Congresul Puterilor Locale și Regionale vine în sprijinul nostru. Există recomandarea 322 din 2012 cu mai multe prevederi pe care autoritățile centrale trebuia să și le asume și să le realizeze, dar din păcate, aproape nimic nu a fost realizat.

La ora actuală, există dialog între CALM și APC?

Tatiana Badan: Cred că și colegii mei care au participat la această emisiune au vorbit despre acel succes mai mic sau mai mare înregistrat de CALM și APC în 2016. Când a existat comunicare am avut și rezultate. Nu au fost rezultatele CALM, dar au fost resimțite de cetățeni. Iată de ce este important să avem un dialog permanent, instituționalizat cu APC. Am început să discutăm despre

formatul acestui dialog, suntem încă la etapa de definitivare a acestuia, în opinia mea acest proces se târăgânează, nu știu din ce motive, deși ar trebui să urgentăm această procedură formală, ca să putem să ne întrunim și să discutăm despre restanțele înregistrate pe care le avem în Foaia de Parcur, dar și la recomandările CoE.

La 1 februarie a avut loc o adunare mare a primarilor cu Guvernul, atunci premierul a spus că va iniția dialogul cu fiecare primar în parte și că el nu recunoaște dialogul instituționalizat cu CALM în cadrul acestei Comisii Paritare.

Viorel Furdui: Nu a fost chiar așa. Au fost unele interpretări despre cum ar vedea APC acest dialog, noi am avut și discuții între CALM și conducerea Guvernului, în fața premierului Pavel Filip. Am ajuns la un consens în ceea ce privește faptul că trebuie păstrată Comisia Paritară, că trebuie creat un grup de lucru care ar asigura o

interacțiune operativă pe diferite probleme ale APL. Doar că toate aceste lucruri trebuie urgentate. Revenind la importanța vizitei delegației CoE, instrumentul principal prin care CoE încearcă să ajute statele –membre să rezolve problemele din domeniul democrației locale sunt aceste rapoarte de monitorizare și recomandări concrete și punctuale pe toate subiectele sensibile. Pe parcursul anilor CoE a alcătuit o metodologie a unor astfel de rapoarte în care obligatoriu sunt incluși toți actorii: Guvernul, Parlamentul, opoziția, APL, guvernarea, societatea civilă, ș.a.m.d. Este practic imposibil să ascunzi ceva, sau să interpretezi într-un alt mod anumite lucruri. Din păcate, toate guvernările de la noi au încercat să exploateze acest lucru în interes propriu, având o viziune pe termen foarte scurt. Istoria însă ne-a arătat că aceste încercări au eșuat și noi, la nivel de țară am avut de suferit permanent. **Această vizită de studiu se va încheia cu un raport privind modul**

"DIN VIZORUL TUTUROR GUVERNĂRILOR DOMENIUL DEMOCRAȚIEI ȘI AUTONOMIEI LOCALE A LIPSIT, NU S-A BUCURAT DE SUFICIENTĂ ATENȚIE!"

cum au fost implementate angajamentele RM. Am avut rapoarte și recomandări ale CoE în 2005 prin care s-a constatat o situație destul de gravă. În 2012, aceeași delegație de monitorizare a constatat că de fapt ea trebuie să reitereze aceleași constatări pe care le-a făcut în 2005. Am ajuns în 2018, avem recomandarea nr. 411 prin care raportorii, punând accent pe situația genera-

promisiuni. Vorbim de Legea Finanțelor Publice Locale care este învechită și modificată în 2015 aducea un pic de autonomie APL doar în cazul în care urma a doua etapă a reformei și a strategiei de descentralizare. A doua etapă de consolidare a bazei fiscale și îmbunătățirea sistemului financiar la nivel local însă s-a blocat. Și aici e vorba de o restanță a unui angajament luat de Guvernul central. Și pentru că a doua etapă a fost blocată nu putem avansa. Fără o

adesea intimidată. Noi trebuie să schimbăm lucrurile, iar pentru aceasta este important să avem un dialog permanent, instituționalizat cu Guvernul, să găsim soluții, să încurajăm oamenii ca ei să aducă plus valoare în dezvoltarea statului, dar nu să plece.

Viorel Furdui: Remunerația în APL este unul din subiectele menționate drept problematice de mai mulți ani și este inclus inclusiv în Foia de Parcurș din 2016, dar și

privește stabilirea diferitor adaosuri, premii, alte facilități salariale pentru staful lor din cadrul primăriilor, pentru a putea avea o politică proprie de cadre la nivel local. În prezent noi nu avem această posibilitate și am observat că o mare problemă în acest domeniu este faptul că încă mai trăim după regulile unui stat excesiv de centralizat, așa cum era în Uniunea Sovietică, unde exista o ierarhie de sus în jos, de parcă nu

crații, de zeci, poate chiar sute de ani sunt stabilite niște relații între nivelul local și cel central. Acolo nu se discută separat cu 800 de primari, dar se discută instituționalizat, permanent, sistemic, cu asociațiile reprezentative, pe domenii, deoarece problematica este extrem de complexă, ea implică foarte multe aspecte care necesită expertiză, experiență în ambele părți. În Carta Europeană se menționează despre dialogul efectiv între APC și APL, prin intermediul asociațiilor reprezentative. Împreună cu colegii de la Congresul Puterilor Regionale și Locale al CoE am constatat o problemă foarte mare la care credem că și Guvernul va atrage atenția și anume faptul că aceste recomandări ale Cartei Europene a autonomiei locale, care vin din partea CoE nu sunt cunoscute de către factorii decizionali din Republica Moldova. Adesea este interpretat ce înseamnă dialog efectiv. Unii consideră că este suficient să postezi pe site-ul unei instituții publice un proiect de Lege și deja există dialog, pe când CoE a emis o interpretare pe această temă – o rezoluție prin care explică pas cu pas ce înseamnă într-adevăr un dialog (faptul că este nevoie de a discuta în permanență, la nivel conceptual, nu atunci când proiectul este deja elaborat). Noi deja ne confruntăm cu asemenea probleme, la ministerul Finanțelor se discută Legea cu privire la sistemul unic de salarizare, iar CALM nu a fost invitat să participe la dezbateri. Reforma administrației publice locale este un alt exemplu când CALM nu a fost consultat, ș.a.m.d.

lă în domeniul democrației locale, dar și pe controlul și presiunile asupra APL să constate că situația nu s-a îmbunătățit, iar la unele capitole chiar s-a înrăutățit. În opinia noastră, din vizorul tuturor guvernărilor care au fost până acum domeniul democrației și autonomiei locale a lipsit, nu s-a bucurat de suficientă atenție. Din această cauză, partenerii de dezvoltare ai RM se uită cam straniu la noi pentru că noi promitem, dar nu facem mai nimic.

A fost o inițiativă a UTA Găgăuzia de a face schimbări în legislație ca să permită APL să majoreze salariile. La ce etapă este această inițiativă?

Tatiana Badan: Noi de nenumărate ori am insistat să discutăm cu ministerul de Finanțe despre acest subiect, au fost și anumite

autonomie financiară noi nu vom putea schimba lucrurile. Ca să le schimbăm însă e nevoie de același dialog instituționalizat. **Unii consideră că dialogul este atunci când un ministru vorbește cu un primar, dar CALM vine întotdeauna cu expertiză, cu soluții, cu propuneri la fiecare etapă a reformelor și implementarea acestor angajamente. Suntem un partener deschis pentru Guvern pentru a putea aduce schimbări. Din păcate, nu întotdeauna suntem auziți.**

Totodată, la ultimele alegeri locale s-a demonstrat că nu prea s-au găsit oponenți ai candidaților, chiar dacă sondajele arată că la capitolul încredere APL se bucură de cea mai mare încredere după biserică. Eu cred că APL din Republica Moldova sunt eroi naționali care muncesc cu salarii de nimic, cu controale excesive, fiind

în recomandarea 322 care acum sunt monitorizate în ce măsură au fost implementate. Experții CoE au constatat de mai mult timp că în RM posibilitățile APL la acest capitol sunt limitate, ceea ce contravine Cartei Europene a autonomiei locale care oferă dreptul APL să decidă, în mare parte, această problemă. În practică ne-am confruntat cu o neînțelegere a acestei probleme din partea colegilor din administrația centrală care ne spun că acestea sunt cerințele Fondului Monetar, că nu sunt resurse, ș.a. **Atunci când discutăm despre autonomie locală, în special când e vorba de finanțe noi întotdeauna menționăm că în privința acestui domeniu trebuie să se țină cont de faptul că APL, în mare parte, au o autonomie financiară locală și au resurse proprii de venit. Astfel, ar trebui să li se dea toată libertatea în ceea ce**

am avea de mai mult de două decenii Constituție, Legi cu privire la APL, descentralizare, care prevăd foarte clar că APL beneficiază de autonomie locală organizațională, funcțională, financiară, patrimonială. Aceste elemente dau dreptul APL să aibă o politică proprie de cadre și salariale. Legea 355, care stabilește mărimea acestor salarii este depășită, nu este corelată nici cu Constituția, nici cu Carta Europeană a autonomiei locale. Am impresia că se pornește de la principiul că APL se află în subsolul ierarhiei funcțiilor publice într-un stat, deși Legile ne spun că între APL și APC nu există subordonare, ș.a.m.d.

Care sunt așteptările CoE față de competențele CALM?

Viorel Furdui: În toate țările civilizate care au avansat pe domeniul democrației locale, deoarece ea stă la baza oricărei alte demo-

Tatiana Badan: Anul 2016, atunci când am avut un pic de dialog cu APC a demonstrat că putem avea rezultate și în Republica Moldova. Este important să renunțăm la această mentalitate veche că doar cel ce este sus ia decizii. Colegii din asociația din Lituania ne spuneau că la ei orice act normativ în fază inițială se discută cu asociația primarilor și tocmai după această etapă proiectul de Lege este dezbătut pe larg în societate, pentru ca până la urmă să fie adoptată o Lege bună. Noi primim aceste avize când deja nu mai poți schimba nimic. Sperăm totuși că acest mecanism permanent de comunicare cu APC va funcționa în cel mai scurt timp, blocajul va dispărea și vom putea veni cu expertiza CALM, astfel încât cetățenii să poată resimți schimbările în bine.

La înălțime , cu CALM!

„La înălțime cu CALM” este noua emisiune în grila postului de radio Eco FM care poate fi audiată în fiecare zi de sâmbătă, între orele 10.00 și 12.00. Este un program destinat autorităților publice locale, dar și cetățenilor cu atitudine. Aducem în vizor soluții la problemele din mediul rural, vă prezentăm oameni care schimbă la față comunitățile locale, oameni care sfințesc locul. Inițiative legislative, proiecte implementate, cauze și efecte ale unor decizii la nivel de stat, dar și activitatea Congresului Autorităților Locale din Moldova vor fi reflectate în cadrul emisiunii „La înălțime cu CALM”. În fiecare zi de sâmbătă ne propunem să fim la înălțimea așteptărilor DVS. În cadrul primei emisiuni, care a avut loc sâmbătă, 16 iunie, prezentatoarea Ana Moraru a avut în calitate de invitați câteva personalități preocupate de dezvoltarea rurală. Valentina Ursu este unul dintre puținii jurnaliști care săptămânal ne prezintă la Europa Liberă realitatea de la firul ierbii. Despre cum trăiesc oamenii în satele noastre și cum pot fi schimbate lucrurile ne spune Valentina Ursu. În contextul vizitei de monitorizare a raportorilor Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CoE) în Republica Moldova, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Viorel Furdui ne vorbește despre importanța acestui eveniment. Președintele Mișcării Ecologice din Moldova Alecu Reniță ne explică ce poate face administrația publică locală pentru a contribui la conservarea și protejarea naturii. Zilele acestea, în cadrul unei vizite de studiu la Chișinău, mai mulți primari din cadrul Asociației Orașelor din România (AOR) au avut întrevederi cu colegii lor din Republica Moldova. Despre bunele practici, experiența din domeniul administrației publice, dar și dorința primarilor români de a-i susține pe colegii lor din stânga Prutului aflăm de la președintele AOR Mădălin Ady Teodosescu și președintele executiv al AOR Ionel Chiriță. În contextul în care recent, la Sadova, Călărași a avut loc festivalul mierii și al căpșunii, apicultorul din Varnița, raionul Anenii Noi, Tudor Bădănuș ne povestește despre experiența sa. În speranța că v-am trezit curiozitatea vă invităm să accesați linkul de mai jos pentru a audia prima ediție a emisiunii „La înălțime cu CALM”.

Dacă cunoașteți în comunitățile DVS.

oameni care ar putea fi modele, de care sunteți mândri că vă sunt consăteni ajutați-ne să-i identificăm și să-i facem cunoscuți. Scrieți-ne la info@calm.md sau telefonați-ne la 22-22-35-09 și spuneți-ne cine sunt ei și de ce credeți că ar merita să-i scoatem din anonim.

Ascultați în fiecare zi de sâmbătă, de la ora 10.00 emisiunea „La înălțime cu CALM” la Eco FM, pe frecvențele 97,6 MHz - Făleşti, 100,2 MHz - Sângerei, 104,4 MHz - Anenii Noi, 98.5MHz - Ștefan Vodă sau online pe site-ul ecofm.md: <http://ecofm.md/asculta-live/>.

Directorul executiv al CALM, Viorel FURDUI:

„Schimbări fundamentale care ar îmbunătăți cu adevărat starea lucrurilor în APL au fost foarte puține”

În contextul vizitei de monitorizare a raportorilor Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CoE) în Republica Moldova, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Viorel Furdui a vorbit despre importanța și rezultatele acestei vizite la postul de radio Eco FM.

De ani de zile CoE constată că nu se fac progrese în domeniul descentralizării și democrației locale, care este rolul noilor monitorizări?

Republica Moldova a devenit membră a CoE în 1995 și de atunci statul nostru și-a asumat mai multe angajamente privind respectarea drepturilor omului, consolidarea democrației, libertatea justiției și a mass-media. Un domeniu considerat esențial este democrația locală, statul nostru s-a angajat să se conformeze unor standarde în ceea ce privește sistemul de administrație publică locală, dezvoltarea democrației locale, alegeri libere la nivel local, descentralizare, tot ce înseamnă dezvoltare locală

și administrație publică locală. Aceasta și este baza legală conform căreia CoE și în cazul nostru Congresul Puterilor Locale și Regionale al CoE să vină periodic cu monitorizări, cu delegații, cu rapoarte, să adopte rezoluții și în baza acestora să elaboreze recomandări pentru autoritățile Republicii Moldova. La prima vedere putem constata că cele mai recente recomandări în ceea ce privește starea în domeniul democrației locale (începând cu anul 2005, apoi în 2012) nu sunt îndeplinite de către Republica Moldova și unii își pot crea impresia că utilitatea acestora nu este la nivelul așteptărilor celor interesați ca lucrurile să avanseze. Părerea mea este că nu e chiar așa, deoarece dacă analizăm starea de lucruri care era acum 15-20 de ani, comparând cu ceea ce avem în prezent, putem constata că sunt procese care totuși au evoluat în mai multe domenii. Aceste evoluții au avut loc inclusiv datorită acestor presiuni venite din partea CoE, care permanent atrăgea atenția AP asupra lacunelor, asupra necesității îndeplinirii anumitor angajamente. Un exemplu ar fi că atunci când existau presiuni politice, administrative sau de altă natură asupra APL, intervențiile CoE au reușit adesea să tempereze din elanul unor reprezentanți ai anumitor forțe politice din Republica Moldova. Considerăm că rolul CoE și al raportorilor este foarte important, chiar dacă procesele de schimbare sunt destul de lente. Noi înșiși, prin raportul recent al Congresului Autorităților Locale din Moldova am constatat că în mare parte angajamentele nu sunt implementate în măsura în care așteptăm cu toții. Sunt și unele progrese, iar în acest sens aducem ca exemplu anul 2016, când au fost adoptate câteva inițiative în ceea ce privește atribuirea dreptului APL să sesizeze Curtea Constituțională privind problemele autonomiei locale, schimbarea destinației terenurilor a fost trecută în competența APL, s-au făcut schimbări pozitive în ceea ce privește distribuția Fondului Rutier, o parte din aceste resurse au început să vină direct către APL, au fost și alte schimbări legislative care, într-o anumită măsură, au ajustat cadrul legal conform unor principii ale autonomiei locale. Totuși, concluzia noastră principală este că în pofida acestor aspecte pozitive, schimbări fundamentale care să îmbunătățească cu adevărat starea lucrurilor în APL au fost

foarte puține, iar noi rămânem cu restanțe destul de mari la acest capitol, ceea ce probabil va fi constatat și de către raportorii CoE, iar autoritățile statului vor fi atenționate iarăși că este necesar de a îndeplini aceste angajamente.

Ce rol au aceste restanțe pe plan extern, în relațiile dintre Republica Moldova și Consiliului Europei, alți parteneri de dezvoltare?

”De la ultima recomandare a CoE, pe parcursul ultimilor șase ani CALM a tot atenționat asupra necesității conformării și îndeplinirii angajamentelor stabilite prin Recomandarea 322 și Foaia de Parcurș, așa încât acum să nu fim puși în situația să căutăm motive și argumente de ce nu am realizat aproape nimic din ceea ce ne-am asumat!”

Este un subiect ce ar trebui să preocupe autoritățile statului, deoarece din cauza neîndeplinirii sistematice a angajamentelor asumate față de CoE are de suferit imaginea statului și credibilitatea guvernărilor, care își asumă angajamente, semnează anumite documente importante cu partenerii noștri, mă refer în mod special la CoE, iar ca exemplu putem aduce Foaia de parcurs care nu a fost realizată în cazul majorității capitolului. Neîndeplinirea tuturor acestor angajamente afectează și dialogul între autoritățile statului și partenerii noștri de dezvoltare pe alte dimensiuni, inclusiv când e vorba de acordarea asistenței financiare. Aici, în Republica Moldova, trebuie cu toții împreună, pentru că pe toți ne afectează și ne interesează imaginea statului, atât la nivel local, cât și la nivel central, să vedem ce putem face ca să creștem credibilitatea RM și să diminuăm din restanțele acumulate. Dacă vorbim concret de restanțe, pe domeniul descentraliză-

La înălțime cu CALM!

rii avem progrese destul de modeste, după unele date chiar se atestă un anumit regres, datele statistice demonstrează că veniturile proprii ale bugetelor locale se diminuează, acestea fiind înlocuite cu niște venituri condiționate, asupra cărora puterea de decizie a APL este destul de mică. Este un domeniu foarte important, deoarece chiar recomandarea 322, care în prezent este monitorizată, dar și Foaia de parcurs prevăd că autoritățile se angajează să crească numărul de venituri proprii ale APL. Aceasta este o problemă esențială fiindcă de ea sunt legate multe alte lacune ce țin de funcționalitatea APL, de stătele de personal, de posibilitatea de a atrage specialiști și chiar fonduri. Știm foarte bine că pentru a atrage fonduri importante pentru dezvoltarea comunităților sunt necesare contribuții, iar pentru contribuții este nevoie de venituri proprii.

Unii experți spun că în anii electorali guvernările sunt mai cooperante. Să înțelegem că de această dată se va ține cont de concluziile raporturilor CoE, că se vor face anumite schimbări în ceea ce privește consolidarea autonomiei locale și a descentralizării?

Schimbările de sistem necesită o abordare de lungă durată, ele nu pot fi făcute peste noapte și nici nu mai este timp pentru modificări majore. În același timp, cu siguranță există potențial și posibilități de a îmbunătăți lucrurile pe mai multe dimensiuni, care să poată fi simțite de către APL. De la ultima recomandare a CoE, pe parcursul ultimilor șase ani CALM a tot atenționat asupra necesității conformării și îndeplinirii angajamentelor stabilite prin Recomandarea 322 și Foaia de Parcurs, așa încât acum să nu fim puși în situația să căutăm motive și argumente de ce nu am realizat aproape nimic din ceea ce ne-am asumat. Dacă ar exista înțelegere și voință politică a autorităților am putea înregistra realizări simțite și apreciate de APL în ceea ce privește stătele de personal, în domeniul descentralizării domeniului salarizării. Există modalități ca APL să colecteze mai multe venituri la bugetele locale, în acest sens CALM a venit cu propuneri foarte concrete și realizabile. De exemplu, e posibil de crescut cota de evaluare a bunurilor imobile și de a stabili prețul de piață a bunurilor imobile. Se poate de îmbunătățit situația la capitolul controlului administrativ, de diminuat presiunea excesivă asupra APL, care a fost constată în toate rapoartele anterioare. În prezent, asupra APL există o presiune administrativă enormă din partea organelor de control, care împiedică activitatea APL. APL, spre deosebire de multe alte organe ale statului, nu au posibilitatea să angajeze specialiști, să aibă asistență juridică corespunzătoare, să poată face față tuturor acestor controale, cerințe. E posibil de îmbunătățit dialogul între APC și APL, care trebuie să devină unul foarte tehnic și sistemic, permanent, este loc pentru mai bine, important e să se dorească, să existe voință din partea tuturor actorilor. APL are această voință, noi întotdeauna am întins mâna pentru a avea o discuție sinceră și pentru a veni cu soluții la toate aceste probleme.

PRIMARI, ÎN AVANGARDA SOCIETĂȚII

În timp ce unele reforme imperios necesare bat pasul pe loc, edilii reușesc să demonstreze că dispun de capacitate extraordinară în proiecte grandioase de dezvoltare a localităților. Astfel, aceștia, prin exemplul propriu, le arată autorităților centrale că sunt gata să gestioneze banii pe care demult îi așteaptă!

Este primar de mai bine de 15 ani și în toată această perioadă a adus nenumărate investiții europene în Carahasani, Ștefan Vodă. Drumuri europene, un Centru pentru bătrâni, o cantină pentru nevoiași, serviciu de asistență socială, grădiniță renovată, cu baterii solare (de care nici în capitală nu prea găsești), gimnaziu cu un adevărat aspect de instituție de învățământ, alte instituții publice renovate, gaz, apă, internet, stadioane, terenuri de joacă, servicii medicale, tot ce este necesar pentru o localitate găsim la Carahasani. Vladislav Cociu este primarul care confirmă proverbul că omul sfințește locul. Anume datorită unor asemenea cărmuitori avem localități rurale care, nu doar supraviețuiesc, dar reușesc să se dezvolte.

Vladislav Cociu, primarul de Carahasani, Ștefan Vodă:

„Fără APL nu poate exista niciun progres!”

„Ar trebui de consolidat bugetul prin identificarea unor surse suplimentare, pentru a dezvolta localitățile. În Carahasani, impozitul pe bunurile imobiliare de la persoanele fizice este de circa 12 mii de lei, în condițiile când titlul 6 al Codului Fiscal a fost aprobat la 06.06.2000. Noi nu prea avem evaluări, dat fiind faptul că acestea trebuie făcute doar de Oficiile Cadastrale de Stat. Pot face acest lucru și APL, dar contra plată. Astăzi, pentru o casă se plătește 10-15 lei. Avem subiecți de impozitare vreo 700 de gospodării și dacă s-ar evalua toată averea localității, la capitolul imobil, am putea ridica aceste venituri de circa 10 ori. 150 mii de lei pentru o localitate înseamnă foarte mult. Sperăm să fie re-examinată această Lege, deoarece am putea avea o serie de oportunități, ceea ce ne-ar permite să schimbăm multe lucruri în localitate.”

Primarul este mândru de localitatea sa de baștină, de consătenii săi. Totuși, aceasta depune eforturi enorme pentru a reuși să fie în pas cu necesitățile timpului.

„Avem un Centru multifuncțional, deschis în 2014 pentru copii cu dizabilități și persoane în etate. Inițial erau necesare circa 600 mii de lei pentru a întreține această instituție. Astfel am fost nevoiți să modificăm statutul și ne-am axat doar pentru găzduirea persoanelor în etate. 202 mii de lei constituia fondul de compensare, ceea ce ne ajuta să întreținem centrul. Al doilea an deja acest fond nu mai există, iar cheltuielile au fost puse pe seama noastră. Am întrebat beneficiarii ce părere au dacă vom sista activitatea centrului, iar ei au fost categoric împotriva, spunând că aici mai capătă au o speranță de viață. **Astfel, obiectivul nostru este să putem păstra activitatea centrului. Aceiași situație e și la ceilalți colegi, care au acest serviciu, chiar dacă Legea 435**

privind descentralizarea stipulează clar faptul că pentru a putea întreține aceste instituții ar trebui să fie asigurată și acoperirea financiară.”

Vlad Cociu este convins că descentralizarea ar ajuta toate localitățile RM: „În Lege este stipulat că dacă APL nu pot să-și asigure cheltuielile în proporție de minim 30%, aceasta nici nu ar trebui să existe. Cu toate acestea, nu există nici un sat și nicio comună care și-ar asigura cheltuielile în asemenea proporție. **De aceea, înainte de a face orice amalgamare, în primul rând trebuie să le oferim tuturor APL autonomie financiară. Ca să poată exista de sine stătător trebuie să descentralizăm toate finanțele, toate fondurile și să excludem politicul din APL. Banii trebuie să fie direcționați per capita, după niște metodologii clare, elaborate în cadrul Ministerului Finanțelor, iar beneficiarul final să fie cetățeanul.** Rezultate în acest sens deja avem, mă refer la descentralizarea Fondului Rutier. Chiar dacă inițial unii spuneau că primarii nu vor avea capacitate administrativă, mă mândresc cu colegii mei, deoarece în primul an s-au realizat foarte multe lucruri frumoase în ceea ce ține de reparația drumurilor.”

Despre politici și dialogul cu APC, alesul local este de părere că oamenii, cei care reprezintă puterea centrală, trebuie să înțeleagă că fără APL nu poate exista nici un progres. „A venit timpul să ne îndepărtăm atenția de la orașul Chișinău, acolo unde sunt concentrate toate resursele și să descentralizăm resursele, dându-le APL mai multă autonomie. Avem mai multe Strategii, în 2012 a fost semnată Foaia de parcurs, suntem monitorizați de Comisia Europeană, de Consiliul Europei, de

alte organizații internaționale și sperăm că lucrurile se vor schimba. **Ne dorim să avem o autonomie viabilă, sănătoasă, pentru asta trebuie de oferit APL instrumentul necesar- autonomia financiară. Atât timp cât acest fenomen va fi extrem de politizat, APL nu are sorți de izbândă. Vă spun direct că de funcție mă leagă doar dragostea de sat și lucrurile pe care le-am făcut. Așa e și în cazul multor colegi primari, dar oamenii au nevoie și de motivație ca să activeze în APL. Așteptăm schimbări și ele trebuie neapărat să vină.** Cât privește dialogul cu APC, au fost câteva întrevederi cu premierul Pavel Filip. Totodată, cineva a încercat să bombardeze CALM, ceea ce consider că este greșit, deoarece CALM este un sindicat, o asociație ce reprezintă interesele primarilor. Eu sunt unul dintre cei care am stat la bazele inițierii CALM-ului, este o asociație la care țin foarte mult și care ne este de folos tuturor. CALM trebuie să fie consultat privind toate modificările în legislație. Ne dorim să continuăm dialogul cu APC, doar așa lucrurile se pot schimba în bine.”

Despre proiecte de viitor, Vladislav Cociu menționează că la ora actuală se finalizează pachetul de documente pentru a aplica la programul comun România-Republica Moldova. „Avem parteneriate cu Vasluiul, cu Brașovul, Bistrița Năsăud. Este foarte mult de lucru, sunt foarte multe oferte, mă sună primari din Ro și mă întreabă cu ce ne pot ajuta. Ultimul obiectiv care a rămas nerealizat în Carahasani este Casa de cultură. Organizez periodic adunări ad-hoc cu cetățenii și îi întreb ce doresc. Unii dintre ei, de multe ori vin cu idei geniale, care ar implica costuri mici. Oamenii au așteptări mari, noi însă ne dorim să avem realizări și mai mari.”

Pe parcursul anilor 2010-2018 a adus în localitate peste 40 de proiecte, majoritatea finanțate de UE. Primarul comunei Cărpineni, Hâncești Ion Cărpineanu este cel care își dedică în totalitate cunoștințele și timpul în interesul cetățenilor care i-au încredințat votul deja pentru al doilea mandat. Ședințele consiliului locale se transmit online, deciziile luate se fac publice pe site-ul carpineni.md, așa se dorește ca activitatea primăriei să fie transparentă.

”Eu cred că CALM-ul face un lucru foarte bun. Mai mult decât atât, periodic, CALM consultă primarii pe diferite subiecte!”

Ion Cărpineanu a menționat că, în prezent, în localitate mai sunt implementate 3 proiecte cu finanțare din exterior. „La noi nu prea sunt resurse financiare pentru dezvoltare. Cărpineniul este cea mai mare unitate-administrativă din republică, având 50 de ha. Satul are 124 km de drumuri, ceea ce presupune 124 km de apeduct, de iluminare stradală, de sistem de canalizare și de drumuri și trotuare. Sumele pentru implementare sunt foarte mari. Doar pentru alimentarea cu apă potabilă este nevoie de circa 60 de milioane de lei, nici un donator nu va dori să investească o sumă atât de mare într-un singur sat.”

Astfel s-a decis ca localitatea să fie împărțită pe sectoare și cu ajutorul consătenilor să fie stabilite prioritățile. „Cărpineniul urmează să aibă peste 94 de km de apeduct construit, fiecare gospodărie contribuind în acest sens cu 3500 lei, aceasta fiind și o cerință a donatorilor. Pentru că apa constituia o prioritate, oamenii au fost foarte receptivi atunci când s-au colectat aceste sume.”

În 2010 problema cea mai mare era lipsa locurilor la grădiniță, fiind instituționalizați doar 75 din cei 650 de copii din localitate. Primarul a reușit să găsească resurse pentru reconstrucția tuturor celor patru grădinițele din localitate, astfel peste 400 de copii se regăsesc deja în aceste instituții. O altă problemă erau condițiile din școli, sistemele de încălzire centralizată lipsind cu desăvârșire, sobele fiind singura sursă de căldură din fiecare clasă sau grupă din grădiniță. Edilul a găsit soluții pentru a termoizola clădirile, pentru a instala centrale termice pe biomasă, pentru a construi blocuri sanitare în interiorul

acestor instituții, așa încât veceurile din curte să dispară, ș.a.

Ion Cărpineanu își dorește și renovarea în totalitate a spitalului din Cărpineni, construit încă în 1964. În acest sens primăria a depus un proiect în cadrul programului operațional Republica Moldova-România și edilul speră foarte mult să reușească să realizeze și acest deziderat. „Acest proiect prevede și dotarea spitalului cu aparatură medicală pentru a putea presta servicii de calitate cetățenilor.”

Crearea locurilor de muncă în localitate a fost o altă preocupare a primarului de Cărpineni, deoarece circa 30% din cetățeni au ales să migreze. „În 2015, prin programul Migrație și Dezvoltare Locală am depus un concept de proiect prin care a fost creată infrastructura necesară pentru o clădire. Așa am atras o companie din Belgia care confecționează haine pentru medicii din Europa. A fost investit mai mult de un milion de lei în sistemul de alimentare cu gaze naturale, o linie electrică cu capacitate de 140 kw. Astăzi compania belgiană a asigurat mai mult de 50 de locuri de muncă oamenilor din Cărpineni. În 2018-2019 compania urmează să renoveze toate spațiile din această clădire cu două etaje și sper să reușească să creeze 200 de locuri de muncă, care ar reprezenta cam 50 de mii de lei lunar care rămân în primăria comunei Cărpineni. În aceste condiții, într-un an jumătate va fi recuperată investiția făcută de primărie în crearea infrastructurii.”

Ion Cărpineanu are multe alte realizări, dar și multe alte planuri pentru localitatea sa. Consideră că poți reuși doar dacă îți este dragă munca, oamenii și baștina.

Cât privește Congresul Autorităților Locale din Moldova, primarul susține că nu există un mecanism mai bun de a reprezenta APL din Republica Moldova.

„Eu cred că CALM-ul face un lucru foarte bun. Mai mult decât atât, periodic, CALM consultă primarii pe diferite subiecte. Chiar și Guvernul transmite CALM-ului foarte multe hotărâri cu referire la APL, pentru ca acestea să fie consultate și ulterior, propunerile care vin din partea primarilor, prin intermediul CALM să fie luate în considerare la votarea acestora. Observ în ultimul timp o conlucrare bună a Guvernului cu CALM, dovadă fiind și faptul că din 2017 avem bani pentru drumuri, lucru care până acum nu s-a întâmplat. De fapt, APC a înțeles că problemele le soluționează APL și dacă nu vom avea instrumente va avea de suferit și APC.”

Primarul localității Costești, Ialoveni Natalia Petrea a vorbit în cadrul emisiunii Puncte de Reflecție de la Vocea Basarabiei despre proiectele de dezvoltare a localității, despre necesitatea implicării cetățenilor în soluționarea problemelor, dar și despre descentralizare și autonomie locală.

Natalia Petrea:
„Satele sunt cele în care trebuie să investim, deoarece acolo locuiesc cei mai mulți cetățeni.”

„E al doilea an de implementare a unui proiect mare, susținut de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, care prevede amenajarea a 5 parcuri în localitate. Acesta necesită investiții foarte mari de infrastructură, din acest motiv, acum suntem în perioada de depunere încă a unui proiect, pentru a-l finisa pe cel inițiat anul trecut. Trei parcuri sunt deja amenajate, iar acum suntem în perioada de curățare a râului Botna. Pentru unii oameni e greu să înțeleagă că trebuie să-și ia bunurile din spațiul public, pentru că unii au scos pe malul râului tot ce nu le trebuia, sau nu le încăpea în gospodărie. Încercăm să îi convingem să-și ia aceste bunuri din spațiul public, pentru că acesta urmează a fi amenajat. Ne dorim ca toți oamenii să înțeleagă că acest efort se face anume pentru ei. Urmează să aibă loc plantarea de primăvară, astfel încât să putem finisa proiectele de construcție a cinci parcuri.”

Despre alte investiții în localitate, primarul de Costești a menționat: „Știm cu toții că fără bani nu poți face nimic într-o gospodărie, cu atât mai mult într-un sat. Bugetele localităților sunt formate în proporție de 70-80% din venituri de consum. Veniturile proprii sunt de aproximativ 30%, insuficiente pentru a face față tuturor cerințelor și nevoilor localității. Ne orientăm spre scrierea proiectelor, spre obținerea de surse bugetare, pentru a putea dezvolta proiectele mari. Acum suntem implicați într-un proiect regional mare de construcție a unui complex turistic sportiv, un stadion regional mare, tot e la al doilea an de implementare. Un alt proiect prevede construcția a 2 km de drum. Suntem permanent în căutare de resurse pentru a le putea finisa pe toate. O bună parte din oameni sunt obișnuiți să creadă că statul trebuie să facă totul, în acest caz statul fiind primăria. Cândva, în perioada sovietică, era centralizat totul, avem și astăzi străzi construite de către stat în acea perioadă, când oamenii nu contribuiau cu nimic. Astăzi, încerc să conving oamenii că contribuția lor este foarte importantă. Din păcate, nu prea beneficiem de investiții europene, de care se bucură poate alte localități, în mod special cele din România, lucru de care m-am convins nu o singură dată. Oamenii din Costești își doresc foarte mult să aibă drumuri bune,

unele fiind aproape impracticabile, ceea ce necesită foarte mulți bani pentru a le reconstrui. Nu avem tehnică, nu dispunem de sumele necesare, dar trebuie să mergem pe ele în fiecare zi.”

Potrivit Nataliei Petrea, o altă problemă ar fi aprovizionarea cu apă și canalizarea.

„În acest sens am început cel mai important proiect al satului nostru care s-a împotmolit din motivul că nu avem încă finanțare din partea Fondului Ecologic. Proiectul a fost inițiat în 2013 și prevede construcția a 27 km de canalizare, împreună cu stația de epurare, care ar ajuta întregul sat să se conecteze la sistemul de canalizare. Scopul implementării acestuia este de a evita această explozie ecologică care se poate întâmpla, deoarece multe deșeuri ajung în râuri și astfel are loc o impurificare a naturii, lucru care tot noi îl vom resimți, sau deja îl resimțim. Sperăm că Fondul Ecologic va găsi resurse, astfel încât să putem finaliza proiectul. În afară de aceasta, proiectul a fost conceput așa încât fiecare gospodărie să contribuie cu 15%, ceea ce constituie 1500 de lei de la fiecare gospodărie. Este de datoria noastră să-l finalizăm, inclusiv prin contribuțiile noastre. Unii încă mai consideră că nu trebuie să achite până nu văd lucrul finalizat, deși ar trebui să conștientizeze că dacă nu achită, proiectul nu poate continua.”

Primarul a amintit că Costeștiul este a doua localitate din Republica Moldova după mărime și din acest motiv este puțin mai greu să se ajungă la nivelul pe care ni-l dorim cu toții, dar nu este imposibil. „Ne dorim să inițiem și proiecte de parteneriat public-privat. Sunt foarte mulți bani care sunt în privat, dar neîncrederea în stat, atât la nivel național, cât și la nivel local, lipsa unor bune practici îi fac pe potențialii investitori să nu fie atât de deschiși, sau poate există această deschidere, dar noi nu știm cum să-i identificăm. Noi suntem în căutarea unui partener privat pentru a dezvolta un azil de bătrâni, într-o construcție nevalorificată, care ar putea găzdui 20-25 de bătrâni, deoarece suntem convingeți că mulți oameni în etate așteaptă ca aceste servicii să fie dezvoltate la noi în țară.”

Despre descentralizare Natalia Petrea susține că „nu suntem pregătiți pentru autonomie și nici pentru descentralizare deoarece nu dispunem de surse pentru a putea supraviețui din punct de vedere financiar. Tot ce e legat de autonomie și descentralizare nu poate fi realizat fără bani. Am examinat asemenea practici în alte țări, acolo unde autonomia locală și descentralizarea funcționează, chiar și statul este organizat prin descentralizare regională sau locală, iar bugetul de stat este descentralizat pentru ca să poată funcționa comunitățile. În România, de exemplu, există Planul Național de dezvoltare locală, iar primarii pot aplica și la acest program. Sunt și alte proiecte România unde primarii pot aplica pentru finanțare. Și noi avem nevoie de această susținere a satelor, deoarece nimeni nu va putea anula adevărul spus de Blaga și anume faptul că veșnicia s-a născut la sat. Satele sunt cele în care trebuie să investim, pentru că acolo locuiesc cei mai mulți cetățeni.”

Primarul comunei Rădeni, Strășeni, Petru Răbdău, invitatul emisiunii Puncte de Reflecție cu CALM de la Vocea Basarabiei a vorbit despre insuficiența banilor în primării, deoarece multe restanțe în APL s-au acumulat încă din perioada sovietică. Cu toate acestea, edilul susține că încearcă să aplice un management corect al finanțelor și orice investiție trebuie să aibă un argument economic. „Uneori investițiile nu au tentă populistă și chiar pot fi interpretate în defavoarea alesului local, deoarece oamenii nu văd imediat efectul acestora, ci după o anumită perioadă.”

Petru Răbdău:

„Pentru funcția de primar ar trebui de făcut doctoratul în cerșit“

Ca și toate celelalte primării, Petru Răbdău susține că și comuna Rădeni este dependentă de defalcările de la buget. Aproximativ 90% din bani vin prin transferuri directe, restul vin din donații. Pentru funcția de primar ar trebui de făcut doctoratul în cerșit, deoarece trebuie să fii foarte ingenios ca să găsești resurse pentru localitatea ta. Finanțatorii externi când lansează unele proiecte destinate localităților rurale, cer o argumentare foarte clară a beneficiilor, de la impactul economic până la cel social. Aici apare a doua problemă și anume capacitatea unor primari de a-și argumenta sau de a-și menține poziția. Noi suntem convinși că un sistem de canalizare este bene-

fic pentru orice localitate și în același timp nu suntem conștienți de faptul că un sistem de canalizare presupune anumite cheltuieli și anumite responsabilități, lucruri care duc și la majorarea prețului pentru serviciul prestat. Succesul unei primării depinde și de echipa pe care primarul o are în spate. La ora actuală, primarii și angajații din primării au o remunerare pe care nu o putem numi deloc obiectivă. Urmează să ne încadrăm într-o nouă reformă care va intra în vigoare în 2019 și în cadrul căreia salariile angajaților din APL urmează a fi revizuite.”

Despre colaborarea cu CALM, primarul de Rădeni afirmă că este una destul de

bună. „Suntem informați cu regularitate despre ajustările cadrului legal, de câte ori apelez la CALM, experții de acolo sunt destul de receptivi. Împreună avem multe deplasări și încercăm să preluăm bunele practici din țările care deja au trecut prin etapele prin care trecem noi acum. Sperăm ca lucrurile să evolueze într-o direcție din ce în ce mai bună.”

În cadrul unei noi ediții a emisiunii Vocea Administrației Locale de la Vocea Basarabiei, invitatul lui Victor Rusu a fost primarul localității Feștelița, Ștefan Vodă, Nicolae Tudoreanu.

Nicolae Tudoreanu, primar de Feștelița:

„Strategia descentralizării financiare trebuie de realizat“

Printre subiectele importante, edilul de Feștelița s-a referit la planurile anului 2018, pe mai multe domenii de dezvoltare: „Ne-am planificat mai multe obiective: lucrări la Cimitirul parohial, am semnat un acord de grant cu Comisia Europeană prin care avem o investiție de 800 mii de euro pentru un proiect energetic, în special pentru iluminatul public cu leduri, vom instala la Casa de cultura încălzire geotermală, grădinița o vom trece pe încălzire de biomasă, vom produce energie electrică și o vom vinde la un distribuitor. Vom crea un centru de excelență în energetică pentru comunitate. Avem și locuințe care își realizează individual planuri energetice pe biomasă și asamblarea de panouri solare. Vom construi un drum public, de circa 4 km, pentru ca locuitorii unui cartier să aibă acces spre centrul localității.”

Nicolae Tudoreanu a vorbit și despre șomaj și cum acesta afectează comunitatea: „Operatorii economici care se ocupă cu agricultura ne transmit că se atestă o criză a forței de muncă. Înțeleg că șomajul este prezent în forța de muncă calificată, pentru că în domeniul agriculturii se caută muncitori. Majoritatea oamenilor care au rămas în Republica Moldova nu doresc să se înscrie într-o disciplină cerută și mai bine cer ajutorul social de la stat. Pentru Feștelița un ar fi o problema ca unii

oameni să se angajeze la Căușeni ori în munca agricolă. Eu cred că oamenii s-au dezvățat a munci și dau vina pe alte situații numai să nu muncească, oamenii au prins mila statului, mila partenerului de dezvoltare. Nu întotdeauna săracul are dreptate în ceea ce solicită. Nu trebuie să parazităm statul.”

Potrivit edilului de Feștelița este necesar de a crea unele școli serale pentru o categorie de oameni: „Sunt oameni care nu sunt pregătiți din punct de vedere al logisticii și al respectului față de disciplina muncii și pierd oportunități. Lenea de implicare activă în procesele legislative este vizibilă, avem o somnolență profundă în societate. Sunt foarte mulți părinți care nici nu fac un ceai copiilor. Vin copiii dormind la școală.”

Nicolae Tudoreanu a pus în discuție și salariile pentru categoria intelectuală a statului și ce tip de educație avem în anul 2018, în special după experiența totalitară prin care a trecut Basarabia: „Educația este foarte importantă, dar efortul statului pentru educație nu este răsplătit. Părinții nu sunt cointeresați în educația propriilor copii. Chiar dacă le oferă copiilor telefoane, tablete, nu conlucrează cu școala, profesorii. La sate nu vin profesorii tineri, iar cei cu dar de a fi pedagogi sunt pe cale de dispariție. Trebuie să trecem un proces natural de

modernizare. Au fost distruse elitele de autoritățile staliniste, au migrat oamenii buni. Elitele locale sunt la pământ. Am venit dintr-un regim totalitar unde omul nu conta.”

Un subiect important pentru autonomia locală este strategia descentralizării financiare. Primarul consideră că trebuie realizată această strategie: „Avem multe de schimbat. Impozitele proprii ale autorităților publice locale s-ar forma din impozitele bunurilor imobiliare și impozitul funciar. Prin intermediul CALM am venit cu o serie de propuneri la politica bugetar-fiscală, cu părere de rău administrația publică centrală consideră că am stârni un val de nemulțumiri. Ne trebuie politici fiscale corecte. Soluția este descentralizarea corectă și aplicarea corectă a impozitelor locale. Relația directă cu cetățeanul o are doar administrația publică locală.”

A început iluminatul stradal de la o donație de 20 de mii de euro, dar l-a extins până la 5 milioane de lei. Datorită agenților economici pe care reușește să-i convingă să investească în Strășeni, oamenii pot să-și găsească un loc de muncă aproape de casă, să nu mai fie nevoiți să plece peste hotare. Primarul municipiului Strășeni Valentina Casian speră să-i convingă și pe o parte dintre cei plecați să revină la baștină, iar pentru asta folosește orice oportunitate de a dezvolta localitatea, de a crea condiții decente de trai pentru cei care i-au încredințat votul, chiar dacă legislația este imperfectă și nu avantajează deloc APL, iar bugetele locale sunt destinate serviciilor curente, nicidecum dezvoltării. Mai mult decât atât, tot ce se construiește astăzi în municipiul Strășeni este doar în bază de proiecte, pentru că primarul își dorește rezultat calitativ și lucru făcut în termenii stabiliți. Despre proiectele care se implementează la ora actuală în Strășeni, dar și ce alte obiective mai are, primarul municipiului Strășeni, vicepreședintele Congresului Autorităților Locale din Moldova Valentina Casian a vorbit în cadrul unei emisiuni la postul de radio Vocea Basarabiei.

Primarul municipiului Strășeni, vicepreședintele CALM Valentina Casian:

„Avem ce învăța și de la primarii noștri“

La 7 mai, la Strășeni a fost lansat programul „Comunitatea mea”, finanțat de SUA. Valentina Casian susține că acesta este un eveniment de o importanță majoră, fiind o continuitate a celor realizate pe parcursul anilor 2003-2016. „Municipiul Strășeni a făcut parte din alte două proiecte cu finanțare din partea Guvernului SUA. Ultimul proiect a fost implementat în perioada 2012-2016 și a vizat susținerea APL. Programul „Comunitatea mea” are și el o componentă de susținere directă a APL. Prin intermediul programului din 2012-2016 s-a elaborat strategia de dezvoltare social-economică a orașului Strășeni, dar și studii de fezabilitate privind amenajarea locurilor de parcare, eficientizarea consumului de energie termică și electrică, a fost făcută analiza diagnostică a unei întreprinderi municipale, care prestează servicii publice de apă și canalizare. Toate aceste documente sunt însoțite de un plan

de acțiuni, o parte din ele fiind finanțate în cadrul acestor proiecte. Am simțit o perfecționare continuă a întregului aparat al primăriei, în aceste programe fiind implicată și partea activă a comunității. Mă bucur că aceste proiecte sunt implementate de autoritatea cea mai aproape de cetățean -APL și ne-am convins că oamenii simt imediat efectul proiectului implementat. Lansări similare ale programului „Comunitatea mea” vor avea loc și în alte localități. Este vorba despre o susținere financiară în valoare de 20,5 milioane de dolari, de care vor beneficia circa 100 de comunități din RM, care vor fi selectate după anumite criterii, în funcție de capacitatea autorității de a aplica la asemenea proiecte, de deschiderea celor de la nivel local, de posibilitatea lor de a îndeplini toate cerințele pentru a corespunde criteriilor care au fost stabilite de către reprezentanții programului.”

Despre beneficiile implementării proiectului, primarul muni-

ciplului Strășeni afirmă că sunt patru domenii prioritare: reabilitarea infrastructurii (drum, apeduct, canalizare, iluminat public, renovare de instituții publice); creșterea capacităților APL; implicarea comunităților la luarea deciziilor la nivel local, colaborarea între APL și APC.

„Orice suport financiar este important pentru comunitate. Un grant de 20 mii de dolari am obținut din partea Guvernului Elveției pentru extinderea iluminatului public stradal. Am început de la aceste 20 mii de dolari și ne-am extins cu iluminatul public până la 5 milioane lei. În afară de cei 4 km din străzile selectate la prima etapă au mai fost selectate încă 7 km din străzile localității. În acest proiect sunt implicați nu doar băștinașii care locuiesc la moment în localitate, dar și cei care au plecat peste hotare, lucru pentru care le mulțumesc. E demonstrat faptul că rezultatul oricărui proiect este mai apreciat și mai protejat atunci când se implică și cetățeanul.”

Zilele acestea o delegație a primăriei Strășeni a plecat în Portugalia, în componența acesteia sunt și reprezentanți ai proiectului migrație și dezvoltare locală PNUD care au contribuit la stabilirea unor bune relații cu strășeneni care locuiesc în Oeiras, Portugalia și care promovează acolo vinurile din RM.

„Este o colaborare frumoasă a băștinașilor noștri de acolo cu autoritățile din Portugalia. Aceasta este a doua vizită a noastră, în cadrul primei noastre deplasări am participat în cadrul evenimentelor de promovare a vinurilor din RM. Mulțumim familiei Simion și Viorica Croitoru, ei au stabilit această legătură între APL de la Strășeni și Oeiras. În cadrul acestei vizite vom participa la ședința consiliului municipal Oeiras, unde va fi aprobat un plan de acțiuni concrete privind suportul care va fi acordat în continuare municipiului Strășeni, în baza acordului nostru de înfrățire.”

La ora actuală, în Strășeni sunt implementate patru proiecte foarte mari privind reabilitarea infrastructurii, în valoare de milioane de lei. Este vorba de construcția magistralei de canalizare pe trei străzi: Toma Ciorbă, Petru Rareș și Ștefan cel Mare, cu o valoare de 6,5 milioane de lei; extinderea iluminatului stradal în două sectoare: unul în valoare de 2,5 milioane, iar al doilea vizează iluminarea integrală a satului Făgureni, în gestiunea primăriei Strășeni, în valoare de 1,5 milioane. Alte 2, 5 milioane lei sunt preconizate pentru lucrările de reparație a edificiului Școlii de Artă (470 de copii studiază la această instituție), deoarece cultura și educația rămân o prioritate a edilului de Strășeni.

Realizările primarului de Strășeni nu se opresc aici. A

reușit să convingă mai mulți investitori să-și dezvolte afacerea în cadrul subzonelor economice libere din municipiu. După o investiție italiană de 25 milioane euro, la care lucrează peste 160 de angajați, zilele acestea un alt mare investitor s-a stabilit în Strășeni și a început activitatea de amenajare a sectorului. Acolo va fi construită din talpă o fabrică pentru confecționarea pieselor pentru automobile, iar peste o mie de oameni din regiune își vor putea găsi acolo un loc de muncă.

„În cadrul evenimentului de lansare a programului „Comunitatea mea” am discutat cu premierul și a confirmat că vom avea un suport pentru construcția drumului de acces în subzona economică liberă unde sunt amplasați acești mari investitori, pentru că investiția vine acolo unde este drum, apă, canalizare, electricitate, gaz, toate utilitățile pentru ca ei să poată activa. Ne bucurăm că Strășeniul se dezvoltă din punct de vedere economic. Orice investitor care vine înseamnă surse suplimentare în bugetul local. Localizarea lor proiectează dinamism pentru alții care se gândesc unde să se stabilească. Eu sper că băștinașii care au plecat vor avea motive să se întoarcă la Strășeni.”

Stația de epurare rămâne a fi prioritatea numărul unu a primarului Valentina Casian. „Sunt patru studii de fezabilitate, deoarece fiecare potențial donator a dorit să-și realizeze studiul său. Avem terenul selectat, avem proiect tehnic elaborat, ne mai trebuie 26 milioane de lei, în cazul în care va fi amplasată mai aproape de localitate și ne-ar costa 40 de milioane de lei dacă va fi la o distanță de câțiva km, cam ceea ce ar însemna bugetul anual al localității. Un investitor foarte mare ar dori un proiect regional, deja fiind vorba de o investiție mult mai mare.”

În același timp, primarul municipiului Strășeni cunoaște foarte bine faptul că pe om îl înnobilează cunoștințele și cultura, de aceea o atenție sporită acordă și acestor domenii. În acest context, duminică, 13 mai, la Strășeni va avea loc festivalul internațional românesc Despărțământul Astra. „E un festival al tradițiilor noastre, iar această ediție se va desfășura la Strășeni. Vor fi 750 de participanți, dintre care 300 sunt de peste hotare. O parte dintre aceste colective vor fi însoțite de primari. Să știți că avem ce învăța și de la primarii noștri. Pe magistralele centrale ale localității va avea loc o deosebită paradă a portului popular, iar în parcul central Ștefan cel Mare și Sfânt va avea loc evenimentul propriu-zis. Îi invităm pe toți cei ce țin la tradiție și la neamul nostru.”

Viorel Furdui:

„Descentralizarea este dezideratul CALM, dar și soluția de aur pentru Republica Moldova, din păcate, neînțeleasă încă!”

La 21 martie, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a împlinit 8 ani de la înființare. Pentru țările cu o democrație avansată o asemenea experiență este mică, în condițiile Republicii Moldova, cu o societate dezbinată pe diverse criterii, 8 ani de activitate a CALM înseamnă un rezultat remarcabil al aleșilor locali. Despre cum au reușit primarii să-și unească forțele în cadrul unei singure asociații a vorbit, în cadrul unui interviu la postul de radio Plai, directorul executiv al CALM Viorel Furdui.

schimbă partidul. În multe domenii observăm o lipsă totală de transparență în ceea ce privește reformele care afectează APL. Observăm scăderea veniturilor proprii ale APL, fapt confirmat de diverse studii. Au apărut fenomene îngrijorătoare cum ar cererile de azil politic din partea unor primari, greva foamei colectivă ș.a.m.d. A dispărut o comunicare eficientă între APC și APL. CALM este un partener natural pentru guvern, lucru prevăzut în Legi, la inițiativa CALM a apărut sărbătoarea profesională a APL. Rezultatele acestui blocaj în dialog le vom resimți pe parcursul anului 2018. La finalul anului 2017 Consiliul Europei

Viorel Furdui crede că este o legătură foarte strânsă între ce vor să realizeze oamenii la nivel local, posibilitățile pe care le oferă sistemul de administrație publică și modul în care a fost implementat acest principiu al autonomiei locale. „Cu toate acestea, în comunitățile noastre se întâmplă multe lucruri frumoase, în ceea ce privește dezvoltarea, reparația drumurilor, construcția apeductelor, canalizare, a altor servicii. Aceste lucruri se datorează în mare parte nu atât schimbărilor de sistem, cât dedicației majore a celor care au venit în APL. Doar ei știu ce efort depun pentru a obține aceste finanțări, pentru a schimba în bine viața cetățenilor din comunitățile locale și pentru a-i determina să nu plece. În 2016 a fost obținută descentralizarea dreptului de a schimba destinația terenurilor, au fost efectuate niște schimbări în politica bugetar-fiscală, a fost decisă descentralizarea parțială a Fondului rutier, obiectiv implementat în 2017. Începând cu 2017, pentru prima dată în istoria RM, practic fiecare sat, oraș a început să primească niște bani pentru drumuri. Până acum, în 26 de ani de independență, APL având competența și răspunderea pentru drumuri nu aveau niciun banuț pentru a le întreține. Toți banii erau concentrați undeva la centru și practic nu erau distribuiți conform unor criterii obiective. În același timp, domeniul APL este marcat și de niște elemente negative care s-au întâmplat în 2017. Există multiple presiuni asupra APL, în rezultatul cărora observăm sute de cazuri când primarii își

”CALM consideră că alături de problemele majore din societate cum ar fi lipsa reformelor în domeniul justiției, a dezvoltării economice, mass-media parțial liberă, descentralizarea este un element-cheie!”

a adoptat o Rezoluție privind suspendarea primarului de Chișinău ș.a. În 2018 va veni o nouă delegație și vor apărea noi rapoarte, rezoluții privind starea generală a democrației locale. Ne vom convinge că lucrurile, din păcate, s-au blocat undeva. Trebuie de urgență de făcut o analiză și de revizuit tot ce se întâmplă în domeniul APL, deoarece toate aceste blocaje și regresive împiedică dezvoltarea RM.”

Viorel Furdui:

„Descentralizarea este dezideratul CALM, dar și soluția de aur pentru Republica Moldova, din păcate, neînțeleasă încă!”

Ce reprezintă Congresul Autorităților Locale din Moldova?

- CALM a fost creat în 2010 și pentru acele timpuri a fost ceva inedit, neobișnuit, deoarece această organizație a reușit să unească, practic, majoritatea autorităților locale din RM. Este un rezultat deosebit pentru o societate dezbinată pe criterii politice, etnice, orientare geopolitică ș.a.m.d. A fost un semnal pozitiv pentru întreaga societate că totuși se poate ca oamenii să se unească în cadrul unei organizații pentru a găsi soluții la unele probleme comune. Anume pentru aceasta a fost creată această platformă – să soluționeze problemele cu care se confruntă satele și orașele din Republica Moldova, dar ele sunt multiple – începând de la lipsa infrastructurii, posibilitățile financiare limitate, impedimentele la accesarea fondurilor, asistența socială ce lasă de dorit ș.a.m.d. Aceste probleme s-au acumulat nu un an, doi, dar o perioadă lungă de timp. În rezultat, astăzi CALM întrunește peste 800 de sate și orașe din RM din cele 897 unități administrativ-teritoriale. Prin crearea CALM am reușit să unificăm vocea APL și împreună încercăm să convingem factorii decizionali din RM că trebuie să schimbăm legislația, să avem mai multă încredere în primari (în condițiile în care în sondaje ei beneficiază de cea mai mare încredere din partea populației, alături de biserică, iar această încredere trebuie să o umplem cu conținut, cu competențe, cu resurse, ca ei să aibă posibilitatea să schimbe lucrurile la nivel de sate și orașe). Dacă urmărim evoluția din ultimii 15 ani a satelor și orașelor noastre observăm că tot ce s-a făcut în aceste unități-administrative, în mare parte, se datorează APL. Primarii împreună cu consiliile locale și cu contribuția comunităților locale au încercat să schimbe la față satele și orașele noastre.

A cui a fost inițiativa de a crea acest Congres?

- În Republica Moldova au mai fost încercări de a uni primarii, autoritățile locale, însă din diferite motive nu s-a reușit. În 2009, un grup de primari a decis să lase la o parte diferențele legate de ideologie, politică, ș.a. și să se focuseze strict pe problemele autonomiei locale, descentralizării financiare și economice, pe problemele concrete ale satelor și orașelor noastre. Astăzi putem constata că această inițiativă a dat roade și ne bucurăm că la acel moment majoritatea actorilor, inclusiv politici au susținut această inițiativă. E important ca nimeni să nu se creeze impedimente în acest proces, doar așa avem șorți de izbândă. Au fost și încercări de a ne dezbină, dar am reușit să le depășim. În 2009 erau mai multe asociații de primari, erau toți dispersați, dar mai mulți primari au reușit să ajungă la un consens și să le unifice pe toate aceste organizații, dar și toate autoritățile locale în cadrul acestei platforme numită Congresul Autorităților Locale din Moldova care, deși abreviat e CALM, nu întotdeauna a fost calmă, pentru că uneori, mai ales la început, este nevoie să te impui, să demonstrezi de ce trebuie să fii luat în considerare.

Ce a reușit să facă Congresul Autorităților Locale din Moldova în acești opt ani de activitate?

- CALM are parteneri foarte buni în diverse țări - Norvegia, Danemarca, Finlanda, cu tradiții de sute de ani în domeniul administrării locale. Comparativ cu ei s-ar părea că sunt bebeluși, dar datorită faptului că primarii noștri au avut capacitatea de a înțelege că trebuie să fie uniți pentru a promova drepturile și interesele satelor și orașelor noastre am reușit să realizăm lucruri importante. Printre cele mai recente realizări cu un efect concret asupra fiecărei localități este

schimbarea modului de repartizare a banilor pentru drumurile din Republica Moldova. Timp de 20 de ani în satele și orașele noastre nu veneau direct bani pentru reparația drumurilor, ei se acumulau la centru și cineva îi împărțea după bunul plac. De la sfârșitul anului 2016 și deja pe parcursul anilor 2017 și 2018 se implementează un nou sistem de repartizare a Fondului Rutier, așa încât în fiecare sat, în fiecare oraș să ajungă o sumă anumită pentru reparația și întreținerea drumurilor, cifră stabilită după numărul de populație al localității. Sigur că bani nu sunt suficienți, dar acum primarii pot face o planificare a priorităților privind reparația unui sau altui drum. Nu trebuie să uităm și de contribuția locuitorilor cu ajutorul cărora se soluționează multe probleme. Din 2015, cu sprijinul

CALM, în RM a început să fie implementat cu totul alt sistem de transferuri bugetare. În mare parte, aceste transferuri au fost depolitizate, unele comunități primind chiar și un surplus de bani. Noi am moștenit un sistem și o mentalitate administrativă de a dirija de la centru, sau de sus în jos, ceea ce era absolut inefectiv, pentru că nimeni nu știe mai bine problemele satului sau ale orașului decât primarul, consilierul, oamenii care trăiesc în acest oraș. Disproporția a existat deoarece conducătorii de la nivel local nu au avut niciodată instrumente și pârghii necesare, toate fiind concentrate la centru. Mai există această problemă, dar noi am început să o soluționăm. Rezultate bune au fost obținute și în ceea ce privește schimbarea destinației terenurilor agricole, acest mecanism a fost transferat către APL de nivelul I. Înainte se considera că trebuie să schimbe destinația terenurilor agricole doar administrația centrală. Prin această descentralizare s-au dezlegat mâinile administrației locale din punct de vedere al atragerii investițiilor. De exemplu, în rezultatul acestei măsuri, la nord au început să fie instalate niște surse eoliene de electricitate care deja funcționează. Astăzi, fiecare primărie are dreptul să se adreseze la Curtea Constituțională, dacă consideră că printr-o Lege sau printr-o hotărâre de Guvern i se încalcă dreptul la autonomia locală. Sunt și alte multe rezultate, cum ar fi unele modificări la legislație care au fost obținute pe parcurs și care au facilitat măcar puțin activitatea APL. Sigur însă că mai este încă mult de lucru.

Site-ul calm.md conține informații, contacte, forumuri. Primarii, dar și cetățenii pot să apeleze la DVS. cu tot felul de întrebări, sugestii?

- O altă direcție de activitate a CALM este acordarea de servicii membrilor săi, dar se adresează și multă lume cu diferite probleme legate de activitatea primăriilor, consilierilor, primarilor, ș.a. Avem o comunicare foarte bună cu membrii noștri, avem toată baza de date a primăriilor și permanent îi informăm despre proiectele sau modalitățile de atragere a investițiilor,

despre modificările legislative, despre seminările de instruire pe care le organizăm, ș.a. Avem o procedură bine pusă la punct de consultare a membrilor noștri, deoarece CALM este și un participant activ în procesul de avizare a diferitor proiecte de Legi, de hotărâri de Guvern și înainte de a ne da cu părerea consultăm membrii noștri expediindu-le lor inițial aceste proiecte pentru a putea să se expună, să vadă ce e bine și ce e rău într-o inițiativă legislativă sau alta. CALM are și un ziar pe care îl distribuie tuturor primăriilor și consiliilor raionale și prin care încercăm să informăm și să instruiem membrii noștri.

Îi ajutați pe primari să participe la proiecte internaționale, la atragerea investițiilor din străinătate?

- Proiectele sunt o necesitate foarte mare pentru necesitățile locale, știm foarte bine că APL nu au specialiști în acest domeniu, că nivelul de remunerație în APL este foarte mic, iar problema cadrelor fiind una majoră. Majoritatea proiectelor mari necesită cunoștințe de limbă străină, scriere și administrare de proiecte, sunt lucruri importante la care noi, împreună cu Guvernul trebuie să atragem atenția pentru a putea crește aceste capacități la nivelul APL. CALM a constatat această problemă și încercăm să dezvoltăm un așa-numit centru de asistență, expertiză și instruire pentru APL, în cadrul căruia să acordăm unele servicii pe domeniul scrierii proiectelor de diferită complexitate. Deja avem rezultate în acest sens. În afară de aceasta acordăm servicii în domeniul juridic, financiar, economic, în domeniul colaborării APL cu băștinașii care au plecat peste hotare, cum să-i conecteze la soluționarea problemelor din comunităților noastre. Acum se implementează un proiect privind crearea asociațiilor băștinașilor. Președintele CALM Tatiana Badan, care este și primar de Selemet, Cimișlia are o experiență foarte bogată în soluționarea unor probleme din localitate cu susținerea băștinașilor care au plecat peste hotare. Din păcate, trebuie să recunoaștem că resursele APL sunt limitate și dacă noi vrem să păstrăm veșnicia de la sat trebuie să găsim posibilități ca cu eforturi comune, cu mijloacele publice posibile, dar și cu implicarea cetățenilor să contribuim la crearea unor condiții minime în comunitățile noastre locale, pentru ca oamenii să nu mai vrea să plece, dar și să știe că au unde să se întoarcă.

CALM susține că descentralizarea este un proces absolut necesar pentru Republica Moldova. De ce?

- În opinia noastră aceasta este una dintre problemele-cheie ale RM și poate e chiar soluția de aur neînțeleasă încă de societate, de guvernare, de forțele politice și chiar de societatea civilă. Decentralizarea înseamnă că mai multă încredere față de administrația publică locală. Pe lângă încrederea de care se bucură, APL trebuie să aibă instrumente și resurse pentru a putea soluționa problemele cetățenilor. De circa 20 de ani avem o legislație care recunoaște descentralizarea, autonomia locală, dreptul comunităților locale la așa-numita autogovernare, ceea ce însă nu s-a făcut în Republica Moldova este că nu au fost transferate aceste pârghii către APL (venituri, posibilitatea de a colecta impozite la nivel local, puterea de a decide majoritatea problemelor de interes local). De aceea acum avem o mare discrepanță, avem o legislație care parcă nu rează, avem și acte internaționale importante, cum ar fi Carta Europeană a Autonomiei Locale, ratificată de Republica Moldova, avem Strategii, Planuri de acțiuni, dar ele nu au fost implementate și nu s-a făcut în așa fel încât administrația locală să devină un prestator bun de servicii, capabil să soluționeze problemele cetățenilor. De fapt, în aceasta constă descentralizarea. **CALM consideră că alături de problemele majore din societate cum ar fi lipsa reformelor în domeniul justiției, a dezvoltării economice, mass-media parțial liberă, descentralizarea este un element-cheie. Țările dezvoltate, unde migrează cetățenii din Republica Moldova sunt profund descentralizate. Țările baltice au fost la un moment dat la același nivel cu Republica Moldova, dar au avansat rapid în ceea ce privește dezvoltarea economică, inclusiv locală, deoarece au pus bazele unui sistem administrativ descentralizat eficient. Nu vom putea niciodată să reușim să îmbunătățim viața cetățenilor dacă nu vom avea un sistem administrativ, financiar, economic descentralizat, adică apropiat de oamenii care decid problemele la nivelul comunităților.**

Unele principii ale descentralizării din UTA Găgăuzia pot fi un exemplu pentru restul teritoriului RM!

Autonomia găgăuză a devenit un aspirator de proiecte europene. Numai în ultimii doi ani în regiune au fost investite, în cadrul unui singur proiect, peste 4 milioane de euro. Programul de susținere a agriculturii și dezvoltării rurale din UTA Găgăuzia și raionul Taraclia și-a propus să intensifice colaborarea între autoritățile centrale și cele locale, precum și între organizațiile locale, în scopul stimulării dezvoltării socio-economice a regiunii. Dincolo de această finanțare, autoritățile regionale au beneficiat de susținere și din partea altor parteneri de dezvoltare. Despre interesul pentru această regiune, pe fundalul realităților din autonomie s-a discutat în cadrul emisiunii Publika Report. Invitați în studio au fost Alexandru Morcov, expert în cadrul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și Roman Mihăieș, comentator politic.

În 2018, în cadrul aceluiași program de susținere a autonomiei găgăuze și a Taracliei vor fi investite aproape 3 milioane de euro. În jur de 6,5 milioane de euro oferite de UE au fost implementate de PNUD pentru renovarea și dezvoltarea infrastructurii în localitățile din Găgăuzia și raionul Taraclia.

Potrivit expertului Alexandru Morcov, programul a fost unul foarte bun, deoarece a avut nu doar componente soft, dar și hard. Acest lucru este confirmat și de primarii din regiune, iar investițiile în obiectele de infrastructură sau altele sunt necesare în aceste localități. Potrivit expertului CALM, partea bună a acestui program este că absolut în toate localitățile din UTA Găgăuzia și raionul Taraclia a ajuns câte un proiect. „În prima etapă s-a propus să se investească câte cinci mii de euro pentru fiecare APL, iar primăria a ales singură cum ar putea să îmbunătățească calitățile sale instituționale. Unele primării au făcut o sală de ședințe, altele au procurat niște calculatoare. La prima vedere, 5 mii de euro pare o sumă destul de modestă pentru o autoritate publică locală, dar APL au fost mulțumite, deoarece au reușit să-și îmbunătățească unele condiții de activitate.”

Alexandru Morcov a specificat faptul că proiectul avea ca obiectiv și fortificarea APL, crearea unei platforme de comunicare, atât la nivel regional, cât și la nivel de regiune-centru. Expertul susține că aceste obiective au fost puse în practică, impulsivând și cooperarea dintre mai multe localități.

”Sunt exemple foarte bune de creare a unor întreprinderi municipale, intercomunitare, cum ar fi cele de colectare a deșeurilor!”

„Sunt exemple foarte bune de creare a unor întreprinderi municipale, intercomunitare, cum ar fi cele de colectare a deșeurilor. Un neajuns al acestui program, relatat de APL a fost lipsa implicării, la toate etapele, a reprezentanților APL, ceea ce a generat unele mici probleme în implementarea acestor proiecte. La modul general însă, este un exemplu foarte bun, cu atât mai mult că în UTA Găgăuzia a fost creat la nivel de regiune un fond care acoperă contribuția localităților în diverse proiecte.”

Congresul Autorităților Publice Locale din Moldova a înaintat de nenumărate ori această propunere, deoarece este un exemplu bun de a fi implementat și pe restul

teritoriului RM, de a identifica la nivel de raioane sau regiuni posibilitatea creării unui fond care ar acoperi contribuția localităților.

Dacă vorbim prin prisma acestui aspect, CALM este de părere că UTA Găgăuzia este un exemplu pentru restul țării, iar APC împreună cu APL ar trebui să stea la o masă de discuții și să identifice o soluție.

Potrivit lui Roman Mihăieș, Chișinăul ajută Găgăuzia să se dezvolte, inclusiv prin accesul la fondurile europene. „Din bugetul național, în ultimii cinci ani, regiunea a încasat 1,7 miliarde de lei, ceea ce constituie de circa 6 ori mai mult decât suma care ajunge din regiune în bugetul central. Din

acest punct de vedere UTA Găgăuzia este privilegiată, în raport cu celelalte unități teritorial-administrative.” Comentatorul politic consideră că reforma teritorial-administrativă a RM se impune prin crearea unor regiuni de dezvoltare, în acest sens, regiunea găgăuză fiind una clasică, autonomă de dezvoltare. „Pe modelul regiunilor autonome este construită Europa astăzi, acesta fiind un exemplu viabil. Raioanele de tip sovietic din RM au fost lichidate în 2000, au fost create județele, iar comunitățile au revenit la raioanele care nu au putere economică. Ar fi bine să grupăm aceste raioane, ca ele să poată crea un buget local. Potrivit UE, o regiune ar trebui să aibă circa 300 mii de locuitori, pentru a genera un buget și o autoadministrare eficientă, pentru a avea bani pentru dezvoltare, pentru întreținerea rețelelor, etc. Din acest punct de vedere, RM ar trebui să aibă între 5 și 9 regiuni. Cu cât mai mare este regiunea, cu atât mai mare este și potențialul său financiar și administrativ.”

Alexandru Morcov a amintit că UTA Găgăuzia se bucură de autonomie mult mai mare decât restul raioanelor din RM, mărimea impozitelor și taxelor care

ție ar fi ca jumătate din Fondul de dezvoltare regională să fie direcționat pentru acoperirea contribuției unităților administrativ-teritoriale în diverse proiecte de investiții.”

Alexandru Morcov a adus și exemplul programului transfrontalier între România și Republica Moldova. **„Dacă o localitate rurală aplică la un proiect care depășește un milion de euro, contribuția constituie 10-15%, ceea ce înseamnă circa 1,5 milioane lei. Pentru orice comunitate locală această sumă este greu de acoperit și povara nu poate fi pusă doar pe cetățenii din comunitate, iar găgăuzii au această acoperire din fondul regional, ceea ce le permite să atragă mult mai multe investiții decât APL din restul țării.**

O altă soluție ar fi descentralizarea și mărirea autonomiei restului regiunilor din RM.”

Totodată, expertul CALM a menționat că UTA Găgăuzia a obținut 31 de milioane din Fondul Rutier și 26 de milioane din Fondul de dezvoltare regională pentru îmbunătățirea drumurilor. „Acest element putem să-l aducem ca un exemplu foarte bun de descentralizare financiară a unor fonduri

” Pe modelul regiunilor autonome este construită Europa astăzi, acesta fiind un exemplu viabil!”

rămân la nivel de regiune este alta, acesta fiind practic același model ca și atunci când erau județele.

Expertul CALM consideră că atât la nivel de regiuni de dezvoltare, cât și la nivel de unități administrativ-teritoriale, reforma administrativ-teritorială trebuie privită mult mai complex. „Mai întâi trebuie să definitivăm procesul de descentralizare financiară, deoarece atunci se va vedea capacitatea de gestiune a unei unități administrative. În UTA Găgăuzia, la nivel de regiune au avut o abordare foarte constructivă atunci când au creat acest fond la nivel regional. De exemplu, la nivel național, o solu-

rutiere. Această realizare pentru tot teritoriul RM s-a obținut la insistența CALM, în urma unui dialog constructiv cu Guvernul. Autoritățile care răspund de Fondul Rutier spun că aceste fonduri au fost absorbite în proporție de peste 96%, asta în condițiile în care mulți considerau că la nivel local nu vor fi capacități pentru a le absorbi. Observăm și o mobilizare a cetățenilor în acest sens, contribuit și ei cu bani și implicându-se în repararea unor drumuri din localități. Dacă vom avea această abordare și în cazul celorlalte fonduri, va fi și un efect mult mai mare, iar oamenii vor resimți mai repede schimbările în bine.”

SUTE DE PRIMARI DIN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA, REUNIȚI DE CALM, AU ADOPTAT O DECLARAȚIE-APEL LA CHIȘINĂU!

Adunarea generală a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova (CALRRM), constituit la 24 mai 2013, la Chișinău, Republica Moldova, întrunită în cea de-a III-a sesiune ordinară la 11 mai 2018, călăuziți de interesele locale din cele două state pe care le reprezintă în calitate de primari au semnat o Declarație, care se constituie și într-un Apel față de Guvernul României, față de Guvernul Republicii Moldova, față de oricare alt Guvern al Uniunii Europene ori al oricărui stat din Europa și din lume, implicat față de Ambasadele din București și Chișinău, față de orice organizație europeană, față de mass-media, dar și față de toți cetățenii. Virgil Alin Chirilă, Secretar de Stat din partea ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România, Excelența Sa Daniel Ioniță, Ambasadorul României în Republica Moldova la Chișinău, Angela Munteanu, consilierul premierului Republicii Moldova Pavel Filip, Emil Drăghici, președintele Asociației Comunelor din România, Mariana Gâju, co-prim-vicepreședinte al Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, președintele Ligii femeilor primari din România, Mădălin Adi Teodosescu, președintele Asociației Orașelor din România au fost printre cei circa 200 de participanți la Adunarea Generală a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova. Gazda și organizatorul evenimentului a fost Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM).

În Declarația-Apel adoptată de către cei circa 200 de primari și alți reprezentanți ai APL din cele două state, între altele, se atrage atenția asupra faptului că, în pofida vitregiilor istorice, satele/comunele din Republi-

ca Moldova au păstrat tot ce este specific poporului nostru: istoria, tradițiile, limba, cultura și tricolorul. De aceea, orice inițiativă de reorganizare teritorială și reducere a satelor urmează a fi tratată cu o mare atenție și responsabilitate, pentru a nu aduce prejudicii irecuperabile fundamentului culturii naționale.

Totodată, CALRRM solicită ca Reprezentanța Permanentă a României pe lângă Uniunea Europeană să se redefină drept Reprezentanța Permanentă a României și Republicii Moldova, în calitate de platformă comună de promovare a valorilor europene în guvernarea locală și consolidarea relațiilor între colectivitățile locale din ambele state.

În același timp, CALRRM semnaleză necesitatea creării unui fond special de susținere a colectivităților locale din Republica Moldova prin concentrarea finanțărilor europene și românești, apolitic și transparent pentru fiecare colectivitate locală.

În Declarația-Apel, Asociația Comunelor din România se angajează să folosească toate pozițiile pe care le deține în structurile internaționale în vederea pro-

movării perspectivei europene a Republicii Moldova, inclusiv prin facilitarea participării reprezentanților Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova la nivelul instituțiilor și organizațiilor Uniunii Europene și internaționale.

În aceeași ordine de idei, CALRRM consideră că uniformizarea legislației între cele două state ar putea facilita procesul de integrare europeană a Republicii Moldova, din acest motiv se propune crearea unui program de corelare/adaptare/ajustare a cadrului legal din domeniul administrației publice locale din Republica Moldova la cel din România, cu participarea experților din România.

Acestea, dar și alte propuneri/solicitări/constatări se regăsesc în Declarația-Apel adoptată în unanimitate, semnată de copreședinții CALRRM Emil Drăghici și Tatiana Badan. Documentul va fi complinit cu lista participanților la cea de-a III-a sesiune ordinară a Adunării generale a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova și va fi expediat Guvernelor celor două state.

În discursul său, președintele CALM Ta-

tiana Badan a menționat că acest an este unul marcat de mai multe evenimente cu încărcătură istorică, deoarece este anul Centenarului Unirii, eveniment ce nu poate lăsa indiferentă nicio persoană care își respectă istoria, cultura, limba, neamul și idealurile naționale, pe care se fundamentează existența și viitorul unei națiuni.

„Rolul satului și comunelor din RM în păstrarea tradițiilor, culturii, limbii și conștiinței naționale este enorm. Trebuie să fim foarte precauți în legătură cu diverse inițiative de lichidare și optimizare a satelor.”

Totodată președintele CALM a amintit că se împlinesc 5 ani din momentul când Asociația Comunelor din România și Congresul Autorităților Locale din Moldova s-au unit și au creat această platformă comună, fără precedent, extrem de importantă pentru noi toți – CALRRM, care și-a făcut drept scop principal impulsivarea și crearea unei uniuni mai strânsă între APL din România și Republica Moldova, de a determina Guvernele ambelor state să acorde mai multă atenție problemelor colectivităților locale și descentralizării, pentru schimb de experiență și cunoștințe între APL, să implementeze proiecte comune

**Președintele CALM, Tatiana Badan:
„A venit timpul ca CALRRM să fie recunoscut oficial la nivel
național, european și internațional“**

de dezvoltare locală, să creeze condiții legale și să instituie diverse forme și modele de sprijin reciproc între localitățile înfrățite, precum și să stimuleze apariția unor programe și proiecte finanțate de către România și UE, destinate direct colectivităților locale din RM.

„Pe parcursul acestor 5 ani s-a intensificat procesul de înfrățiri. Sute de sate și orașe din România și Republica Moldova au încheiat acorduri de înfrățire și au început o colaborare mai strânsă. Tot în această perioadă a fost modificat cadrul legal din România care acum permite consiliilor locale să decidă direct privind finanțarea proiectelor în comunitățile locale din RM, cu care au stabilite înfrățiri. Aceste procese iau o amploare tot mai mare, zeci de asemenea proiecte fiind deja implementate cu succes și apreciate foarte mult de colectivitățile locale. Nu putem să nu menționăm sprijinul enorm și foarte important acordat de România satelor și orașelor din Republica Moldova, prin intermediul programului de reparare și renovare a grădinițelor și școlilor, precum și dotarea instituțiilor educaționale cu autobuze. Deja mii de instituții educaționale au fost reparate capital și dotate cu toate cele necesare pentru o activitate corespunzătoare tuturor cerințelor moderne. Contribuția și sprijinul României sunt vizibile și în domenii precum aprovizionarea cu apă, infrastructură, drumuri, cultură, ș.a. Apreciam foarte mult acest ajutor enorm al României și aducem mulțumiri din numele tuturor colectivităților noastre locale. Toate aceste rezultate demonstrează că CALRRM este pe calea cea bună și că implicarea cât mai largă și directă a APL în toate aceste procese de dezvoltare și modernizare a comunităților locale din ambele state este practic unica abordare valabilă și efectivă. Iată de ce considerăm că este necesar să consolidăm această struc-

tură și platformă comună a APL din ambele state, inclusiv prin formalizarea și recunoașterea ei oficială la nivel național, european și internațional. În acest sens, CALRRM trebuie să devină un actor important regional și un exemplu pentru alte țări de unificare a forțelor colectivităților locale.“

Printre direcțiile principale de activitate a CALRRM, Tatiana Badan a propus:

1. Înregistrarea și recunoașterea oficială din partea Guvernelor ambelor state a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova în calitate de platformă comună de promovare a valorilor europene în guvernarea locală și consolidare a relațiilor

între colectivitățile locale din ambele state;

2. Organizarea, cel puțin, anual, a unei ședințe comune între Guvernul României și al Guvernului Republicii Moldova, cu participarea reprezentanților Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova;

3. Promovarea activă a includerii reprezentanților APL din Moldova în toate structurile UE, responsabile de domeniul administrației publice locale și regionale, în calitate de membri-asociați sau cu statut de observatori, sau includerea unor reprezentanți ai CALM în delegațiile oficiale ale structurilor asociative ale APL din România, pe lângă organizațiile respective din UE;

„Există toată deschiderea din partea Guvernului Republicii Moldova pentru a avea un dialog constructiv și a asigura o colaborare eficientă cu APL și susținerea tuturor proiectelor implementate la nivelul APL, care vin în suportul și ajutorul tuturor cetățenilor!“

4. Crearea unui fond special de dezvoltare și susținere a colectivităților locale din Republica Moldova, prin concentrarea finanțărilor europene și românești, cu simplificarea și uniformizarea procedurilor de accesare a fondurilor, cu realizarea unei gestiuni autonome a acestui fond, care să asigure acces egal, apolitic și transparent, a fiecărei colectivități locale. Toate acestea trebuie să se realizeze numai prin organisme instituite pe principii paritare, între reprezentanții APC, APL și structurile asociative ale APL și Consiliului APLRRM;

5. Instituirea de către Guvernul României și a Guvernului Republicii Moldova a unui program deschis de informare sau de formare profesională pentru funcționarii din APL, în vederea schimbului de cunoștințe, de experiențe și de bune practici;

6. Crearea unui program de corelare, adaptare, ajustare a cadrului legal din domeniul APL din Republica Moldova la cel al României, cu participarea experților din România.

Toate aceste propuneri se regăsesc și în Declarația-Apel adoptată, în unanimitate, în cadrul Adunării Generale a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, aceasta va fi expediată ambelor Guverne.

La finalul discursului său, Tatiana Badan a menționat: „Trăim în condiții deloc simple, într-o societate divizată și dezamăgită, însă acest lucru nu înseamnă că trebuie să lăsăm mâinile în jos, să uităm cine suntem, de unde venim, cine sunt strămoșii și înaintașii noștri și care sunt idealurile noastre naționale. Să sperăm și să facem tot posibilul ca toate barierele să fie depășite, iar lucrurile să revină în albia normalității.“

Președintele CALM le-a urat celor prezenți mult succes, multă sănătate, multă putere și curaj, multe împliniri și să privim cu încredere în viitor. „Vă dorim să vă simțiți bine, aici, acasă, să comunicăm, să trasăm obiectivele pe care le avem și pe care cetățenii le așteaptă.“

În discursul din cadrul Adunării Generale a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova (CALRRM), Angela Munteanu, consilierul premierului Pavel Filip a reconfirmat recunoștința Guvernului pentru susținerea parcursului european al Republicii Moldova reiterând deschiderea Guvernului pentru a avea un dialog constructiv și a asigura o colaborare eficientă cu APL.

„La momentul actual premierul Pavel Filip prezintă raportul Guvernului în Parlament, altfel ar fi participat cu plăcere la acest eveniment important, așa cum de fiecare dată, atunci când are această ocazie, vine în fața aleșilor locali și își împărtășește mesajele de susținere pentru dezvoltarea APL. Guvernul apreciază relațiile de prietenie și bună colaborare între țările noastre și astfel de reuniuni reprezintă o platformă de discuții, de lansare a proiectelor comune, schimb de experiențe, promovarea bunelor practici și exemple, dar și ne oferă o platformă pentru a face planuri de viitor.“

SUTE DE PRIMARI DIN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA, REUNIȚI DE CALM, AU ADOPTAT O DECLARAȚIE-APEL LA CHIȘINĂU!

În alt context, consilierul premierului Republicii Moldova a menționat că țara noastră parcurge o etapă foarte importantă, agenda Guvernului fiind una plină de reforme structurale, strategice și conceptuale, care vizează atât APC, cât și APL. „Avem dorința și ambiția de face schimbări în bine care să fie simțite de cetățenii RM. Țara noastră întreprinde pași concreți pentru alinierea la standardele europene, iar ajutorul acordat inclusiv de Guvernul României este unul semnificativ și de apreciat. Suntem recunoscători pentru autobuzele școlare, pentru grădinițele reparate, implementarea diverselor proiectelor culturale, contribuții și investiții semnificative în sectorul energetic, toate acestea contribuind la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. Există toată deschiderea din partea Guvernului Republicii Mol-

propunerile din cadrul acestui eveniment vor fi analizate în cel mai serios și cel mai constructiv mod.

Mariana Găju, primarul comunei Cumpăna, județul Constanța, prim-vicepreședinte al Asociației Comunelor din România (ACoR), președintele Ligii Femeilor-Primar de comune din România este un susținător neobosit al APL din Republica Moldova promovându-le interesele ori de câte ori are această ocazie, inclusiv de la tribunele europene. Despre rolul ACoR și CALM în intensificarea colaborării dintre primarii din stânga și dreapta Prutului, despre solicitările înaintate celor două Guverne, dar și despre înfrățirile pe care comuna Cumpăna le-a înfăptuit de-a lungul anilor, Mariana Găju ne-a vorbit în cadrul unui interviu,

acasă la Chișinău am constituit Consiliul Național al Autorităților Locale din Republica Moldova și România. Bineînțeles că cea mai impresionantă și cea mai emoționantă întâlnire a fost cea de la Alba Iulia, din Sala Unirii, unde în urmă cu o sută de ani a fost semnat actul Unirii. Și atunci, toți cei aproape 400 de primari din România și Republica Moldova am purtat aceleași eșarfe, pentru că avem aceleași simțiri. Este firesc să fie emoția reîntâlnirii frate cu frate, pentru că sângele apă nu se face. Unde-i frate lângă frate se dă lumea la o parte, contrar tuturor opozițiilor care de-a lungul anilor s-au manifestat pentru realizarea acestor acorduri de înfrățire, acestor parteneriate pe care unitățile administrativ-teritoriale, comunele României le-au realizat cu localități din Republica Moldova. Aceste bariere au fost dărâmate, înfrățirile se înfăptuiesc an de an. În anul Centenarului se vor semna și mai multe acorduri de înfrățire și cum este firesc, bărbat și femeie își dau mâna în administrația publică locală. Ne dorim ca APL să fie susținută și de administrația publică centrală.

Lipsește această susținere?

- Nu întotdeauna. Dar tocmai unitatea aceasta a determinat reprezentanții administrației publice centrale din ambele Guverne să-și aplece privirea cu interes, dar și cu rezolvare a numeroaselor solicitări ale celor două țări-surori. De-a lungul anilor, Guvernul României a acordat, după cum bine știți, atât sume financiare pentru aprovizionarea și dotarea școlilor și grădinițelor cu microbuze, cu materiale de construcție, ș.a.. Consiliile locale înfrățite au adoptat hotărâri prin care alocă sume financiare necesare unităților administrativ-teritoriale din Republica Moldova. Comuna Cumpăna, situată la 5 km de municipiul Constanța, la țărmul mării Negre are realizate înfrățiri cu 6 localități din Republica Moldova. Încă din anul 2003 am făcut o înfrățire cu comuna Puhăceni, apoi cu comuna Budești, cu municipiul Strășeni, a urmat comuna Sărata Veche, apoi Capaclia, iar în 2014 cu orașul Cricova. Voi consfinți anul Centenarului prin semnarea unui acord de înfrățire cu comuna Cazangic. Nu e singura comună din România care va avea astfel de acte de înfrățire. Mi-am luat chiar un angajament aici, împreună cu Liga Femeilor- Primar de comune și Liga Femeilor Primar din Republica Moldova să putem să răspundem de această acțiune a înfrățirilor pentru că femeia este suflet și echilibru în familia ei, dar este suflet și echilibru și în activitatea din APL.

Ce solicitări aveți de la autoritățile centrale?

- Solicităm ca legislația din România și Republica Moldova să fie aceeași în domeniul APL, deoarece actul administrativ este unul care se ghidează după normele Uniunii Europene. Noi, România, susținem la nivelul tuturor organismelor europene aderarea

cât mai rapidă a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Ca și reprezentant al ACoR în Comitetul Regiunilor la diferite instituții am solicitat acest deziderat al poporului din Republica Moldova. Totodată, în calitate de vicepreședinte al Consiliului Administrației Municipiilor și Regiunilor (CMR) sunt de părere că putem să avem o imagine cât mai reală despre realitățile din Republica Moldova doar având oameni din Republica Moldova în aceste instituții europene.

Vorbiți-ne, vă rog, despre rolul ACoR-ului și CALM-ului în rezultatul pe care îl avem astăzi la nivel de înfrățiri, alte colaborări dintre primarii de pe cele două maluri ale Prutului?

- ACoR și CALM au fost cele două entități cu personalitate juridică care au pus bazele acestui Consiliu al Autorităților Locale din România și Republica Moldova. Voința acestor două entități a determinat încet-încet ca voința primarilor să se exprime mai ușor, mai cu încredere și mai unitar. Un glas singur nu se aude, dar când sunt mai multe voci atunci se fac auzite și la nivel de Guvern – fie al Moldovei, fie al României. Tocmai aceste demersuri pe care le-am făcut au dat curajul și celorlalți colegi, care nu știau ce acte să înfăptuiască, a fost un regulament după care s-au ghidat CALM-ul, dar și ACoR-ul. ACoR-ul, având posibilitate financiară mai mare a fost cel care a dat semnalul finanțării unor obiective din localitățile înfrățite. Acest semnal s-a dat după ce am primit avizul de la ministerul Finanțelor, acest lucru înseamnă că ACoR-ul a bătut la ușa acestuia. Apoi, în fiecare an copiii din cele șase localități înfrățite au fost oaspeții comunei Cumpăna, pe litoralul românesc, beneficiind de o vacanță de vară și nu o spun ca pe o laudă. Știți foarte bine că sunt copii care poate n-au părăsit granițele localității de baștină, sau ale Republicii Moldova, n-au văzut niciodată marea. Pentru mine ca om, ca mamă și abia apoi ca primar, cel mai important lucru e să deschidem ochii copiilor spre frumusețile țărilor noastre, să vadă cetățenii care sunt beneficiile Uniunii Europene, cum putem face asta dacă nu prin schimburile de experiență pe care le realizăm între cadre didactice, între dascăli, între medici, între profesioniști. Așa consider eu că munca concretă a ACoR-ului și a CALM-ului este îndeplinită.

Consilierii locali din Cumpăna ce părere au despre atâtea înfrățiri ale comunei DVS. cu localități din Republica Moldova?

- 17 consilieri din diferite formațiuni politice sunt în comuna Cumpăna. Dar nu ne este greu să ne înțelegem pentru că vorbim aceeași limbă, avem același port popular și aceeași trăiri. Schimbul de experiență a dovedit vrednicia moldovenilor de a fi frați. De aceea, pentru mine, ca și primar, coordonator principal de credite, nu îmi este de-

”Solicităm ca legislația din România și Republica Moldova să fie aceeași în domeniul APL, deoarece actul administrativ este unul care se ghidează după normele Uniunii Europene. Noi, România, susținem la nivelul tuturor organismelor europene aderarea cât mai rapidă a Republicii Moldova la Uniunea Europeană!”

dova pentru a avea un dialog constructiv și a asigura o colaborare eficientă cu APL și susținerea tuturor proiectelor implementate la nivelul APL, care vin în suportul și ajutorul tuturor cetățenilor. Experiența României în diferite domenii este extrem de relevantă pentru țara noastră și ne dorim ca aceasta să fie preluată atât la nivel local, cât și central. Ne dorim să construim niște relații pragmatice, bazate pe interesul cetățenilor, care să ne aducă rezultate frumoase.”

Angela Munteanu a mulțumit APL pentru atitudine, suport și dedicație și a dorit succes lucrărilor Adunării Generale a CALRRM, asigurându-i pe cei prezenți de faptul că

imediat după încheierea celei de-a III-a reuniuni a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova (CALRRM). Evenimentul a fost organizat de Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și a avut loc la 11 mai, la Chișinău.

Astăzi, în cadrul Adunării Generale a CALRRM a fost o atmosferă de nede-cris, inclusiv prin faptul că primarii au ales să îmbrace haine tradiționale și să poarte eșarfe tricolore...

- Este aceeași emoție pe care am avut-o acum cinci ani când, tot aici, în luna mai,

loc greu să prezint nota de fundamentare a hotărârii de consiliu local, pe care consilierii locali să o aprobe în ceea ce privește deschiderea porților comunei larg către frații din Republica Moldova.

Copiii din Cumpăna au reușit să ajungă în Republica Moldova?

- Bineînțeles. Poate nu văzuseră Prutul, poate nu ajunseseră până aproape de Transnistria, poate nu știau ce înseamnă municipiul Strășeni, sau comuna Budești, sau Capaclia. Ei trebuie să cunoască, pentru că abia așa fac diferențe între ceea ce au, ce le lipsește și trebuie să năzuiască să tindă spre cât mai bine pentru viață, pentru omenie și pentru educație. Fiecare copil educat este un om câștigat, iar viața unei națiuni este cultura ei propriie.

Mădălin Ady Teodosescu, președintele Asociației Orașelor din România (AOR) și primarul orașului Balș a avut un discurs emoționat la cea de-a III-a reuniune a Adunării Generale a Congresului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, asigurându-i pe primarii din

„Dezvoltarea unor administrații locale puternice, care să dispună de resurse financiare corespunzătoare reprezintă o precondiție pentru stabilitatea și bunăstarea locuitorilor Republicii Moldova!”

„Câțiva dintre primarii DVS. ne-au vizitat în România și au făcut schimb de informații cu primarii din Asociația noastră. Discuțiile dintre autoritățile române, miniștrii din România și membrii Congresului Autorităților Locale din Moldova au fost cu siguranță fructuoase la sfârșitul lunii aprilie, când o delegație a CALM a fost prezentă la Adunarea generală a Asociației Orașelor din România de la București și ne-am bucurat să vă avem în mijlocul nostru. Acum suntem aici, pe meleagurile DVS., gata să învățăm lecțiile, să ne împărtășim experiențele și să fim uniți.”

Mădălin Ady Teodosescu este de părere că în anul Centenarului Marii Uniri, este datoră României să sprijine în mod real Republica Moldova și pe moldoveni.

„Asociația Orașelor din România va implementa acest lucru, așa cum autoritățile locale se pricepe cel mai bine, datorită experienței în APL, un domeniu de care suntem siguri că sunteți interesați foarte mult. Prezența noastră la acest eveniment reprezintă

care am trecut Prutul și sperăm să vă rămânem mereu aproape. Vă mulțumesc fraților și hai să dăm mână cu mână pentru că avem inima română”, a punctat Mădălin Ady Teodosescu.

Menționăm că în luna februarie, curent, la Târgu Ocna, România, Asociația Orașelor din România (A.O.R.) și Congresul Autorităților Locale din Republica Moldova (CALM) au semnat un Acord de parteneriat. Totodată, în cadrul reuniunii au fost semnate parteneriate între Târgu Ocna și Cricova, raionul Strășeni și județul Bacău, raionul Ialoveni și județul Bacău.

Ca urmare a stabilirii acestor parteneriate, un grup de primari de orașe CALM au efectuat o vizită în localitățile partenere pentru a studia experiența colegilor lor din România în ceea ce privește administrarea, atragerea de fonduri, implementarea proiectelor, ș.a.

La cea de-a treia reuniune a Adunării Generale a Congresului Autorităților Locale din România și Republica Moldova (CALRMM), Ambasadorul României în Republica Moldova, Excelența Sa Daniel Ioniță a fost delegat de către ministrul Român de Externe. Daniel Ioniță a rămas impresionat de prezența atâtor oameni frumoși purtând tricolorul la piept și s-a arătat convins de faptul că aleșii locali din cele două state vor avea o zi plină de discuții utile.

„Îmi face o deosebită plăcere să particip la această întrunire a reprezentanților APL din România și Republica Moldova, care are loc la Chișinău, în cadrul celei de-a treia reuniuni a Adunării Generale a CALRMM.”

Excelența sa a amintit că acest eveniment are loc într-un an special pentru românii din cele două state, când celebrăm Centenarul Marii Uniri – un moment istoric menit să ne apropie sufletește, cultural și spiritual.

„România este, după cum bine știți, un susținător important al parcursului european al Republicii Moldova, atât la nivel politic, cât și sub aspectul asistenței financiare, fapt reconfirmat cu ocazia vizitei primului ministru român la Chișinău, la 27 februarie, curent. Ca partener economic principal al Republicii Moldova, România este cointe-

resată în dezvoltarea economică durabilă și competitivă, care să ofere un mediu de afaceri prietenos pentru companiile locale, dar și pentru investitorii străini, să dispună de un sistem bancar viguros, precum și de reguli clare și transparente de acces pe piață și de soluționare a eventualelor dispute comerciale. Totodată, dezvoltarea unor administrații locale puternice, care să dispună de resurse financiare corespunzătoare reprezintă o precondiție pentru stabilitatea și bunăstarea locuitorilor Republicii Moldova.”

Cu această ocazie, Daniel Ioniță a evidențiat posibilitățile APL din România de a finanța direct proiecte comune cu APL din RM și a încurajat intensificarea relațiilor autorităților locale pentru sporirea numărului înfrățirilor dintre localitățile din România și Republica Moldova.

„Doresc să amintesc, în context, Campania Centenară prin Înfrățiri, lansată în anul 2017, de ministrul pentru Românii de Pretutindeni din România, menită să promoveze, în mod activ, încheierea de acorduri de înfrățire și de cooperare între unitățile administrativ-teritoriale din România și cele din Republica Moldova. Cunoaștem că reprezentanții ministerului pentru Românii de pretutindeni au transmis tuturor președinților de raioane din RM o scrisoare referitor la această campanie. Folosesc ocazia de astăzi pentru a vă încuraja pe DVS, dar și autoritățile raionale din RM să răspundă pozitiv acestui demers.”

Excelența Sa Daniel Ioniță s-a referit și la proiecte, inclusiv cele transfrontaliere din programele operaționale comune Republica Moldova-România, inițiate și implementate și finanțate cu sprijinul Uniunii Europene.

„Invităm autoritățile locale să participe în aceste proiecte pentru a aduce beneficii locuitorilor comunităților pe care le reprezintă. Menționez întreaga deschidere și disponibilitate din partea partenerilor din România de a se implica în elaborarea și implementarea unor proiecte comune, transfrontaliere, în beneficiul comunităților locale de pe cele două maluri ale Prutului. România a sprijinit constant proiecte în domeniul dezvoltării, promovării IMM-urilor și a

„Discuțiile dintre autoritățile române, miniștrii din România și membrii Congresului Autorităților Locale din Moldova au fost cu siguranță fructuoase la sfârșitul lunii aprilie, când o delegație a CALM a fost prezentă la Adunarea generală a Asociației Orașelor din România de la București și ne-am bucurat să vă avem în mijlocul nostru!”

stânga Prutului de toată susținerea AOR și transmițându-i urări de bine și de sănătate vicepreședintelui CALM, primarului de Edineț Constantin Cojocar.

„Vă aduc urările calde de sănătate și putere de muncă din partea primarilor din cadrul Asociației Orașelor din România. Așa cum spuneam încă de la prima noastră întâlnire oficială, de la Târgu Ocna, la începutul acestui an, românii nu pot trăi despărțiți de Prut la nesfârșit. Am promis atunci că este doar începutul unei colaborări pe care ne-o dorim: trainică și din care să ne învățăm lecțiile de administrație, dar și de viață.”

Președintele AOR a subliniat faptul că în doar câteva luni, primarii din AOR și CALM au avut deja mai multe întreveneri și au semnat acorduri importante.

tă cea mai grăitoare dovadă a deschiderii părții române în favoarea construirii unui parteneriat durabil cu instituțiile similare din Republica Moldova. Dorim să ajutăm, să acționăm împreună ca parteneri, prieteni și frați. România a fost, este și va fi mereu alături de Republica Moldova pe calea sa de a se dezvolta și a prospera.”

În numele colegilor, președintele AOR i-a adresat urări de sănătate vicepreședintelui CALM, primarului de Edineț Constantin Cojocar care a avut un eveniment nefericit.

„Dacă visul unora a fost să ajungă în cosmos, eu viața întregă am visat să trec Prutul, „este unul dintre citatele cele mai cunoscute ale poetului Grigore Vieru, iar acum ni se aplică și nouă, celor din Asociația Orașelor și Comunelor din România,

SUTE DE PRIMARI DIN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA, REUNIȚI DE CALM, AU ADOPTAT O DECLARAȚIE-APEL LA CHIȘINĂU!

asociațiilor de întreprinzători, atât la nivelul autorităților centrale, cât și la nivelul autorităților locale. Menționez în acest context finanțarea de către România a proiectului implementat în Edineț, axat pe dezvoltarea capacităților fermierilor din regiunea de nord de a-și exporta producția pe piața UE."

Ambasadorul a reiterat faptul că România va continua să sprijine parcursul european al RM și este dispusă să împărtășească din propria experiență în ceea ce privește alinierea și implementarea standardelor europene în RM.

„Toate acțiunile implementate până în prezent confirmă angajamentul ferm și constant al României pentru sprijinirea modernizării și a reformelor din Republica Moldova, pe sectoare ce au un impact direct asupra cetățenilor sau agenților economici. România va continua să ofere sprijinul său politic și financiar procesului de integrare europeană și dezvoltării economice durabile, atât la nivel central, cât și la nivel local în RM, în toate localitățile, indiferent de limba pe care o vorbesc cetățenii, sau de etnia cu care se autoidentifică. Vă doresc să aveți succes la Adunarea Generală a CALRRM.”

Administrația locală din Feștelița a reușit să implementeze mai multe proiecte, a găsit modalități de a crește venitul bugetului local, cu toate acestea, primarul consideră că sunt multe de învățat de la colegii de peste Prut. Despre speranțele pe care și le pune în urma consolidării relațiilor dintre Asociația Comunelor din România și Republica Moldova, Nicolae Tudoreanu ne-a vorbit în cadrul unui interviu, imediat după încheierea lucrărilor celei de-a III-a reuniuni a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova (CALRRM).

Cât de des îmbrăcați cămașa națională și cu ce ocazii o purtați?

- În ultima vreme chiar o port des, deși am achiziționat-o recent. O îmbrac în momentele de înaltă încărcătură emoțională, deoarece portul popular ne înobilează. Mă bucur că mult mai multă lume alege să poarte această cămașă sau ia, este un lucru extraordinar să ai un asemenea simbol acasă și ori de câte ori avem o întrunire precum cea de astăzi port cu mândrie și onoare cămașa națională.

Pe lângă această încărcătură emoțională a evenimentului de astăzi, care ar fi bilanțul acestuia?

- Pornind de la faptul că suntem în anul Centenarului, cred că reuniunea primarilor este unul dintre cele mai importante evenimente ce se desfășoară anul acesta. Întrunirile academice, sau chiar ședințele comune ale Guvernului, probabil, nu au atâta încărcătură pentru că în sala aceasta au fost cei de la firul ierbii, cei care cunosc cel mai bine problemele localităților rurale. Ne dorim să se producă transferul de experiență, administrarea publică locală autentică românească este așteptată în satele Republicii Moldova. Acest lucru l-am observat studiind perioada interbelică, în care am avut această administrație, am făcut și

Nicolae Tudoreanu, primar de Feștelița, Ștefan Vodă: „Administrarea publică locală autentică românească este așteptată în satele Republicii Moldova“

expoziții de fotografii din acea perioadă, dar și din primii 50 de ani ai vieții noastre în Uniunea Sovietică. Să știți că cultura administrativă, cultura portului popular, relațiile administrative erau îndreptate spre cetățeni, iar în perioada sovietică nu am avut o autoritate publică locală, erau doar niște soviete sătești care lucrau la comandă și mai mult ideologic. Revenim încet la administrația locală autentică românească și pentru aceasta este nevoie ca colegii noștri din APL din România să vină cu experiența lor. Aceste exemple ne prind bine, deoarece sunt la al patrulea mandat de primar și am observat că ceea ce am preluat de acolo a fost foarte bine primit de cetățeni. Evenimentul de astăzi a generat mult mai multe idei, am văzut foarte mulți colegi care au vorbit, s-au îmbrățișat și cred că rezultatele vor fi unele pe măsură.

Cum comentați prezența reprezentanților autorităților centrale din cele două state la reuniunea CALRRM?

- Urmăresc cu atenție cum evoluează relațiile autorităților centrale ale României

și Republicii Moldova și observ o întărire a acestora. Consider că RM are nevoie să preia și experiențele de la nivel central, nu doar local, pentru că indiferent de numărul guvernelor care s-au perindat în România, produsul intern brut este unul în creștere, au economie în dezvoltare, iar noi trebuie să înțelegem că instituțiile statului trebuie să lucreze indiferent de cine se află la guvernare. Aceste exemple trebuie, de asemenea, de preluat din România pentru că dacă ne uităm spre est nu vom vedea practici mai bune. Poate practica din România nu este ca cea din Germania, dar altele mai bune, în imediata apropiere a granițelor RM nu sunt.

Localitatea pe care o administrați a reușit să implementeze mai multe proiecte.

- Feștelița are proiecte finanțate de Uniunea Europeană, în cadrul programului de vecinătate România-Republica Moldova. Proiectul din 2007 a fost o carte de vizită care a generat alte finanțări, pentru că am obținut credibilitate în fața altor parteneri de dezvoltare. Am avut șansa să aducem foarte mul-

te finanțări care au crescut calitatea vieții în localitatea noastră, iar Feștelița arată acum mult mai bine decât în perioada sovietică.

Nicolae Pandea, primarul comunei Ștefan cel Mare, județul Călărași a făcut parte din delegația Asociației Comunelor din România (ACoR) care a participat la a III-a reuniune a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova (CALRRM). Evenimentul a avut loc la 11 mai, la Chișinău și a întrunit circa 200 de primari din cele două state. Despre emoțiile pe care le încercă atunci când vine în Republica Moldova, dar și despre colaborarea primarilor, datorită ACoR și CALM, Nicolae Pandea ne vorbește în interviu.

Ați mai reușit să veniți la Chișinău, sau este pentru prima dată?

- Am mai fost în Republica Moldova. Îmi amintesc că în 2012 am venit cu o săptămână înainte de alegerile locale din România împreună cu Emil Drăghici, președintele ACoR și unii primari din Republica

Moldova se întrebau de ce nu suntem acolo, în febra campaniei electorale. Primarii cu vechime ca mine de aproape 30 de ani în această funcție consideră că nu se face campanie în ultima săptămână sau în ultima lună, ci în decursul întregului mandat. Astăzi, am venit alături de Congresul

Autorităților Locale din Moldova (CALM), așa cum suntem la toate evenimentele la care participăm împreună.

Vă aduceți aminte de prima vizită la Chișinău?

- Prima vizită m-a impresionat într-un mod extraordinar de plăcut, mai ales că unii colegi din România vorbeau cu reticență despre Republica Moldova. Am admirat curajul extraordinar al primarilor din RM, tenacitatea cu care se luptă pentru obținerea fondurilor pentru dezvoltarea localităților și, mai ales, dragostea pentru limba română. Am mers la câteva primării și la toate am remarcat scrisul corect în limba română.

Primarii din Republica Moldova au mai puține posibilități de a accesa fonduri, România fiind un mare susținător în acest sens.

- Întotdeauna am susținut acest lucru și credem că trebuie să facem mai multe eforturi pentru a vă ajuta atât în accesarea fondurilor cât, mai ales, a vă implica în diverse proiecte, împreună cu localitățile din România. Avem posibilitatea pe cooperarea transfrontalieră, orice localitate din zona de frontieră a României cu una din localitățile Republicii Moldova pot accesa proiecte în comun. Avem și localități în România care pot susține financiar localități din Republica Moldova. Comuna Dudeștii Noi, unde primar este Alin Nica a ajutat o grădiniță, o școală din localitatea cu care este înfrățită. Sunt și alte exemple. Lucrurile se îndreaptă într-o direcție foarte bună și putem face progrese destul de mari.

Aveți o înfrățire cu localitatea Dereneu, Călărași...

- Da, i-am propus primarului Elena Oaserele să vină în acest an cu un grup de copii la Ștefan cel Mare, sunt hotărât să-i ducem la mare. Avem un centru de zi pentru copii, adică avem posibilitatea să facem niște activități împreună cu copiii din satul Dereneu, iar copiii din comuna mea abia așteaptă să se producă acest eveniment.

Consilierii locali au aceeași părere ca și DVS?

- Nici nu vă puteți închipui câtă deschidere există pentru a îmbunătăți relațiile cu Republica Moldova. Această reticență există la început din cauza necunoașterii și a mass-media, care nu promovează și nici măcar nu prezintă realitatea. Ceea ce am văzut noi aici, în calitate de primari, ne-a determinat să nu mai credem în tot felul de zvonuri.

Ce rol joacă ACOR și CALM în această apropiere a primarilor din România și Republica Moldova?

- Unul semnificativ. În cadrul CALRRM vom semna un document în care vom face o asociere a celor două mari asociații pentru accesare de fonduri, pentru realizarea înfrățirilor cu mai multă ușurință și pentru un schimb permanent de informații, de experiență, de tot ceea ce ține de APL, de dezvoltarea comunităților noastre, pentru o viață mai bună pe ambele maluri ale Prutului. Așa cum spune și președintele Emil Drăghici, Prutul nu trebuie să ne despartă, ci trebuie să ne unească. Există multă disponibilitate din partea primarilor. În cazul unor colegi care veneau cu cărți pentru localitățile din Republica Moldova am observat la vamă

unele suspiciuni. A trebuit să explicăm că acele cărți le-am adus să le facem cadou primăriilor din Republica Moldova, iar eșarfele tricolore sunt pentru a le purta la un eveniment deosebit. Încă nu toți, mai ales de la DVS. sunt convinși că venim doar cu intenții bune, nu pentru a face răutăți.

Să veniți mai des și așa îi convingem pe toți că aveți doar intenții nobile.

- Vom încerca să venim mai des și atunci oamenii se vor convinge că avem numai gânduri bune și nicidecum alte interese. Suntem frați, avem aceeași limbă, Ștefan cel Mare e la fel de iubit în Republica Moldova ca și în România. Am rămas impresionat când am văzut că comuna Dereneu a primit un hrisov de pe vremea lui Ștefan cel Mare. M-am gândit că este o coincidență faptul că comuna noastră s-a înfrățit cu un sat care este atestat documentar de pe vremea marelui domnitor. Avem prea multe lucruri care ne leagă ca să nu purtăm de grijă unii altora.

Ion Tulbure, primarul de Târșiței, Telenești a venit la Congresul Autorităților Locale din România și Republica Moldova

(CALRRM) pentru a-i revedea pe colegii din Asociația Comunelor din România (ACoR). A așteptat acest eveniment din 2015, când la Alba Iulia a avut loc a II-a ediție a CALRRM. Își dorește să consolideze relațiile cu aleșii locali de peste Prut și să stabilească altele noi, pentru a găsi împreună soluții la problemele multiple care există în APL.

Ce au de învățat APL-urile din Republica Moldova de la cele din România?

- Cred că sunt foarte multe lucruri. În primul rând descentralizarea este mult mai avansată la frații noștri, la noi încă multe lasă de dorit în ceea ce privește finanțele publice, bugetele locale, repartizarea fondurilor, câștigarea finanțării europene, sau chiar și a celor românești.

Cum vă ajută Congresul Autorităților Locale să stabiliți aceste legături cu colegii de peste Prut?

- La întrunirile pe care le avem, CALM-ul este catalizatorul principal. Am asistat de câteva ori la ședințele ACoR-ului, am fost în România de nenumărate ori să facem schimb de experiență, iar CALM-ul este nucleul principal la toate aceste evenimente pe care le avem.

Aveți înfrățiri cu localități din România?

- Deocamdată nu, dar am stabilit să efectuăm înfrățiri cu comuna Bălășești din județul Galați și comuna Grivița, județul Vaslui. Mai avem prieteni în Alba, dar sunt foarte departe

și mi-aș dori să ne înfrățim cu localități care se află la o distanță mai mică de noi.

Locuitorii satului Târșiței ce cred despre aceste eventuale înfrățiri?

- În comună locuiesc mulți ucraineni, ruși, polonezi și unii nu salutau aceste acțiuni, însă după semnarea declarației de Unire de către 10 consilieri din 11, situația s-a mai ameliorat în această privință.

Prezența la Chișinău a primarilor din România este o șansă de a stabili noi relații...

- Pe mulți dintre ei îi cunosc în urma vizitelor efectuate în România, am încurajat însă colegii din împrejurimile satului, care încă nu au fost peste Prut, să facă cunoștință cu colegii noștri.

Sunt și primari din Republica Moldova care încă nu au fost în România?

- Mai sunt câțiva, care sunt mai puțin activi în cadrul CALM, dar cred că după evenimentul de astăzi lucrurile se vor schimba și pentru ei.

Damian să dezvolte comunitatea pe care o administrează, dar și cum vede dezvoltarea APL-urilor din RM aflăm din interviu.

Cum ați reușit să faceți un model din comuna DVS., să aduceți atâtea proiecte, să crească numărul populației, lucru care nu se prea întâmplă în alte localități rurale.

- Povestea a început în anul 2000, când am ajuns primar. Sunt un iubitor împătimit al satului românesc și nu mi-aș dori pentru nimic în lume să mă mut la oraș. Nu găsim nicăieri la oraș liniștea, simfonia păsărilor, mirosul salcâmului înflorit și mi-am pus problema ce trebuie să facem ca Ciugudul să fie salvat, pentru că era un sat ca oricare altul, fără șanse, fără speranțe, cu oameni îmbătrâniți și cu lipsă de infrastructură. Cred că am avut o viziune sănătoasă, clară, am fost sinceri cu noi, am analizat unde ne aflăm și unde vrem să ajungem peste 5-10-20 de ani și care sunt oportunitățile, pentru că nu poți să visezi să fii Alain Delon, dar ești brunet, cu ochi căprui și nici talent cinematografic nu ai. Am construit alături de mine o echipă de oameni tineri, profesioniști, care au înțeles viziunea mea, dar și faptul că oamenii din Ciugud merită mai mult. Intrarea României în UE a fost determinantă pentru noi, dacă până în 2007 eram antrenați în fonduri de preaderare, după intrarea României în UE ne-a fost foarte ușor, având o echipă am atras toate fondurile posibile, necesare. La ora actuală avem atrase peste 27 milioane de euro, sau peste 9 mii de euro pe cap de locuitor. Nu există localitate sau casă care să nu beneficieze de toate utilitățile: apă, canalizare, gaze naturale, internet, iluminat public, asfalt la poartă, ș.a.m.d.

Asfalt s-a pus nu doar la poartă, dar și până la câmpurile arabile...

Gheorghe Damian:
„Cea mai gravă problemă este încercarea partidelor de a controla mereu această masă de primari care este generatoare de voturi“

Comuna Ciugud este un exemplu de administrare eficientă și de dezvoltare. Primarul Gheorghe Damian a atras fonduri de peste 27 milioane de euro, reușind astfel să creeze locuri de muncă și condiții de trai pentru locuitorii comunei, poate chiar mai bune decât cele de la oraș, pentru că în marile urbe nu mai există liniștea serilor, nu se aude trîlul păsărilor, și nici mireasma florilor nu mai este prezentă. Despre cum a reușit Gheorghe

- Suntem prima comună care a asfaltat 30 de km de drumuri de câmp. Avem curent electric de la iluminatul public asigurat de o microcentrală eoliană, avem foarte multe proiecte de succes și care pot fi modele pentru administrația publică. Am fost prima comună din țară unde contribuabilul putea să plătească de acasă, pe internet, datoriile către primărie, poate de acasă să depună o cerere și

SUTE DE PRIMARI DIN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA, REUNIȚI DE CALM, AU ADOPTAT O DECLARAȚIE-APEL LA CHIȘINĂU!

să urmărească la ce etapă de examinare este în primărie, ș.a.

Pentru că jurnaliștii sunt cu ochii pe comuna DVS., mă întreb cu ce îi veți mai impresiona de acum încolo, mai aveți ce face în comună?

- Lucrurile nu se termină niciodată. Vara aceasta, parcare primăriei de la Ciugud va fi acoperită cu panouri fotovoltaice, stâlpii de susținere vor arăta ca niște copăcei ce vor duce la ideea de verde. Primăria Ciugud va achiziționa un autoturism sută la sută electric și vom pune la dispoziție un punct de încărcare a mașinilor electrice, în așa fel încât să încurajăm populația din comună să utilizeze asemenea tip de transport. Am început construcția unei grădinițe cu program prelungit, ne propunem să începem construcția unui pod peste râul Mureș care să scurteze distanța de la Ciugud până în Alba Iulia cu circa 5 km, ne dorim multe.

De ce sunt importante vizitele DVS. în Republica Moldova, ce ați avea DVS. de învățat de la noi?

- Am multe de învățat. În primul rând îmi place extrem de mult căldura sufletească a fraților de aici. De fiecare dată când vin în Republica Moldova mă întorc acasă bine dispus și încărcat, îmi place extrem de mult gândirea pro-activă a primarilor de aici, îmi aduc aminte cât de greu mi-a fost în anii 2000, la început de activitate în calitate de primar, erau o mulțime de probleme și nu aveam resurse. Îi înțeleg pe primarii de aici, îi încurajez să stea relaxați, să nu încerce să schimbe ceva peste noapte, pentru că e imposibil, să o ia cu pași mărunți și siguri spre realizarea obiectivelor.

Primarilor din Republica Moldova le este mult mai greu din punct de vedere al accesării fondurilor, al descentralizării, cu câți ani rămânem în urmă față de ceea ce se întâmplă acum în România?

- Să știți că și aici s-au făcut progrese importante. Am văzut schimbări mari în ultimul an și jumătate. Din punct de vedere legislativ lucrurile s-au schimbat destul de bine în ceea ce privește descentralizarea. În opinia mea, cea mai gravă problemă este această dependență de clasa politică și încercarea partidelor de a controla mereu această masă de primari care este, de fapt, generatoare de voturi pentru ca ei să ajungă în Parlament și Guvern. De multe ori îi înțeleg pe primari, deoarece atunci când vrei neapărat să faci ceva pentru satul tău și nu prea ai alte mijloace, poți ajunge uneori și la așa-numita „prostituție”. Eu cred că guvernarea ar trebui să înțeleagă de ce cei de jos, primarii vor descentralizare, de ce fondurile, care ei le împart după bunul plac ar trebui să fie împărțite după niște reguli bine stabilite. Atunci nu ar mai fi discuții, invidie între primari, lucrurile s-ar întâmpla într-un mod firesc și natural.

Care ar fi beneficiile descentralizării pentru guvernare?

- În primul rând este vorba de o dezvoltare sănătoasă a țării, vorbim de o democrație participativă. Primarul vine cu problema omului din satul respectiv, o aduce la nivel raional și apoi se merge la Guvern. Așa e normal să se întâmple într-o democrație sănătoasă. Dacă vocea celui de la firul ierbii este auzită o dată la patru ani, când le ceri votul, sau îl cumperi cu o sticlă de ulei, o bere sau niște mici, nu mai e o stare de lucruri normală. Guvernarea

trebuie să înțeleagă că pe termen lung condamnă această țară la pieire, adică tineretul va fugi de aici, nici oamenii educați nu o să stea aici, o să rămână doar clasa socială de jos, iar problemele sociale vor crește enorm de mult în așa fel încât într-o bună zi o să ne uităm mai mult spre Africa, decât spre vest.

Gheorghe Ojog, primar de Corjova, Criuleni a fost un alt participant la întrunirea de la Chișinău a celor aproape 200 de primari de pe ambele maluri ale Prutului. Primarul la al șaselea mandat susține că consiliile raionale nu își au rostul, iar guvernarea ar trebui să înțeleagă că autoritățile publice locale sunt cele mai importante în statul Republica Moldova.

Ce sentimente vă încearcă astăzi, la acest eveniment important pentru autoritățile locale.

- La această Adunare Generală a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, vorbitorul care a abordat fără ocolișuri problemele care ne dor a fost primarul comunei Cumpăna, Constanța, Mariana Găju. Într-adevăr, aici trebuiau să participe și guvernarea din prima linie a ambelor state.

Ați reușit să vă înfrățiți cu localități din dreapta Prutului?

- Sunt primar de 24 de ani și încă din anii 97-98 am început acest proces, când despre înfrățiri nici nu se vorbea. Corjova este înfrățită cu localități din Banaț, Sibiu, Iași, Suceava. Înfrățirile trebuie să le facem noi, pentru că de la guvernare nu avem ce aștepta. Chiar astăzi la Corjova vine un grup de 50 de frați din Boto-

șani. Din păcate, mulți oameni din satele noastre au o altă imagine despre România decât cea adevărată, iar o parte din vină o are mass-media, pentru că nu știu de ce omul încă mai crede ceea ce vede la TV sau este scris în ziar. La 15 iulie o să avem un alt eveniment cu invitați din două județe, vreo 120 de persoane. Noi, din lipsă de finanțe nu îi cazăm la hotel ci în familie, așa oamenii se cunosc, discută, stau la masă, se conving că vorbesc aceeași limbă, mănâncă aceleași sarmale, se împrietesc și avem chiar și căsătorii. Așa fac eu unirea, în felul meu.

Care este rolul CALM în a uni primarii?

- S-a încercat crearea multor sisteme de a uni primarii - Uniunea Primarilor Comuniști, Socialiști, AMN-iști, ș.a.m.d. Eu am participat la nașterea CALM-ului, experiența aceasta este preluată din Bulgaria. Cred că aceasta este cea mai bună

formulă de uniune a primarilor, deoarece nu este implicat politicul, în CALM poate participa fiecare și își poate spune părerea. CALM încearcă să apere interesele APL și să descentralizeze puterea. Sperăm ca guvernarea să înțeleagă că autoritățile locale sunt principale în statul Republica Moldova, doar că ei înțeleg invers acest lucru. Formarea bugetelor este o dovadă în acest sens. De exemplu, cum pot fi folosite 1,5 miliarde de lei pentru întreținerea aparatelor raionale, care este beneficiul de pe urma acestor cheltuieli? Acești bani publici sunt risipiți fără rost. În Bulgaria este Guvernul, municipalitățile și primăriile. Avem și unii primari care sunt la primul sau la al doilea mandat și cărora le este greu să îndeplinească promisiunile făcute în campanie și atunci cad în niște capcane. Eu sunt la al șaselea mandat, sunt primar încă de când Mircea Snegur era președinte, ceea ce vreau eu să spun este că guvernele trec, iar primarii rămân.

400 DE LOCALITĂȚI DIN REPUBLICA MOLDOVA SE VOR ÎNFRĂȚI CU 400 DE LOCALITĂȚI DIN ROMÂNIA ÎN 2018!

În cadrul Consiliului CALRRM a fost lansat proiectul „Satele Unite ale României” care este o chemare pentru localitățile rurale să fie gazdele unei petreceri Centenare. Ideea vine din Maramureș, dar invitația este deschisă pentru românii de pretutindeni. Cei prezenți au avut ocazia să transmită din mână în mână flacăra Centenarului. Flacăra urmează ca până la 1 decembrie să treacă prin toate satele, comunele și orașele din cele două state. Ideea aparține Teodorei Marilenei Aleceș, secretarul comunei Lungani, județul Iași.

Președintele CALM Tatiana Badan a declarat că pe parcursul acestor 5 ani s-a intensificat procesul de înfrățiri. Tot în această perioadă a fost modificat cadrul legal din România, care acum permite consiliilor locale să decidă direct privind finanțarea proiectelor în comunitățile locale din RM, cu care au stabilite înfrățiri. „Toate aceste rezultate demonstrează că CALRRM este pe calea cea bună și că implicarea cât mai largă și directă a APL în toate aceste procese de dezvoltare și modernizare a comunităților locale din ambele state este practic unica abordare valabilă și eficientă. Iată de ce considerăm că este necesar să consolidăm această structură și platformă comună a APL din ambele state, inclusiv prin formalizarea și recunoașterea ei oficială la nivel național, european și internațional. În acest sens, CALRRM trebuie să devină un actor important regional și un exemplu pentru alte țări de

unificare a forțelor colectivităților locale.”

Prezent la eveniment, Virgil Alin Chirilă, secretar de stat din partea ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România le-a spus aleșilor locali că ministerul pe care îl reprezintă a emis zilele acestea avizul prin care România poate fi utilizată în sintagma CALRRM. „Sunt aici să-mi dați teme și împreună să le rezolvăm.”

Potrivit Angelei Munteanu, consilierul premierului Pavel Filip, există toată deschiderea din partea Guvernului Republicii Moldova pentru a avea un dialog constructiv și a asigura o colaborare eficientă cu APL și susținerea tuturor proiectelor implementate la nivelul APL, care vin în suportul tuturor cetățenilor. „Experiența României în diferite domenii este extrem de relevantă pentru țara noastră și ne dorim ca aceasta să fie preluată atât la nivel local, cât și central. Ne dorim să construim niște rela-

ții pragmatice, bazate pe interesul cetățenilor, care să ne aducă rezultate frumoase.”

Ambasadorul României în Republica Moldova Daniel Ioniță a invitat autoritățile locale să participe în toate proiectele finanțate de România și Uniunea Europeană pentru a aduce beneficii locuitorilor comunităților pe care îi reprezintă. „Menționez întreaga deschidere și disponibilitate din partea partenerilor din România de a se implica în elaborarea și implementarea unor proiecte comune, transfrontaliere, în beneficiul comunităților locale de pe cele două maluri ale Prutului.”

Potrivit Directorului IDIS Viitorul Igor Munteanu, CALM a reușit în ultimii ani să consolideze o masă critică de oameni care își doresc să contribuie la dezvoltarea sustenabilă a comunităților locale și în același timp a adus mai mult curaj printre autoritățile locale din Republica Moldova. „Comparativ cu România, noi rămânem în urma dezvoltării locale și regionale și evident că trebuie să creștem ritmurile de apropiere a standardelor de descentralizare, de dezvoltare locală. Trebuie să ajutăm CALM-ul să devină o asociație și mai puternică în raport cu Guvernul, trebuie să spunem că în ultimii ani, din păcate, Republica Moldova a omis unele etape în dezvoltarea locală. Dacă în anul 2013 ajutorul extern era de 3,4% din PIB, în 2018 acesta a ajuns la 0,4%. Acest lucru

vorbește despre faptul că Republica Moldova nu poate primi suficient ajutor pe cât ar avea nevoie. În aceste circumstanțe, APL trebuie să consolideze această mișcare spre Europa, România, pentru că această opțiune ajută la creșterea bunăstării cetățenilor.”

Președintele Asociației Comunelor din România (ACoR), primarul comunei Vulcanabăi din Dâmbovița Emil Drăghici le-a mulțumit tuturor participanților la reuniune pentru că oferă această posibilitate de a face dovada că Prutul ne unește, nu ne separă.

Mariana Găju, primarul comunei Cumpăna, județul Constanța, vicepreședintele ACOR, președinta rețelei Femeilor primari din România a menționat că acordurile de înfrățire pe care le realizăm din anul 2000, au fost intensificate în ultimii cinci ani, prin voința CALM și a ACoR. „Prin adoptarea Declarației-Apel de astăzi, 11 mai, rugăm Guvernele celor două state să sprijine APL, pornind de la dorința de înființare a unor fonduri destinate ajutorării unităților-administrative din RM. ACoR, prin instituțiile europene, încearcă prin orice metodă promovarea integrării RM în UE. Anul acesta, fiecare filială județeană a ACoR va avea semnătură pentru zece localități din Republica Moldova. Acest lucru înseamnă că 400 de localități din Republica Moldova, în anul

Centenarului, vor fi înfrățite cu 400 de localități din România.”

Nicolae Tudoreanu, primarul de Feștești, Ștefan Vodă a menționat că avem foarte multe lucruri pe care le putem învăța de la APL din România. În acest sens, primarul de Feștești a propus ca reprezentanții APL din Republica Moldova să facă stagii la primăriile din România. „O lună-două să putem fi cazați acolo și să participăm la activitățile locale din primăriile din România, ca apoi să putem prelua unele practici în RM.”

Și Raisa Voloh, primarul comunei Palanca, președinta Rețelei Femeilor din cadrul CALM a fost de părere că primordial este transferul de experiență, de bune practici, modele economice viabile, standarde de autonomie locală, de descentralizare, de libertate economică. „Avem o societate dispersată și trebuie să găsim un consens pentru a identifica exact unde vrem să ajungem. Aproximarea de statut român înseamnă apropierea de standardele europene, bazate pe prosperitate, pe economie loială, pe dezvoltare durabilă și guvernare de calitate.”

În cadrul ședinței Adunării Generale a CALRRM a avut loc înfrățirea a două comune: Negrileşti, Județul Galați și Corjova, Criuleni.

Anul viitor, Adunarea Generală a CALRRM se va întruni în județul Sibiu, România.

CALM A PROPUȘ ORGANIZAREA UNEI ȘEDINȚE COMUNE A GUVERNELOR CENTRALE ȘI LOCALE DIN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA!

Adunarea Generală 2018 Asociației Orașelor din România (AOR) a reunit invitați importanți din toate ministerele României. Au participat reprezentanți ai Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (viceprim-ministrul Paul Stănescu), Ministerul Finanțelor Publice (ministrul Rovana Plumb), Ministerul Tineretului și Sportului-România (ministrul Ioana Bran), Ministerul Românilor de pretutindeni (ministrul Natalia Intontero), secretari de stat și directori. În plus, au fost prezenți partenerii ACoR, AMR și UNCJR și cei din CALM- Congresul Autoritatilor Locale din Republica Moldova. La Adunarea Generală AOR a participat și Frederic Vallier, secretar general CEMR- Consiliul Municipalitatilor și Regiunilor Europene.

Codul Administrativ, Codul Finanțelor, continuarea procesului de descentralizare au constituit printre principalele subiecte abordate în cadrul Adunării Generale a AOR. Președintele AOR Mădălin Ady Teodorescu a subliniat, între altele, faptul că de primari depinde, în mare parte, dezvoltarea localităților lor.

administrativ-teritoriale cu statut de oraș, vicepreședintele CALM Constantin Cojocaru a primit din partea A.O.R. o Diplomă de Excelență.

Viceprim-ministru al României, Paul Stănescu a salutat membrii CALM prezenți la eveniment și a anunțat că în luna iunie va avea loc o ședință de Guvern comună a

Constantin Cojocaru a mulțumit Guvernului României pentru sprijinul constant acordat Republicii Moldova în diverse proiecte, cum ar fi reparația celor circa 900 de grădinițe, autobuzele școlare donate, restaurarea unor clădiri istorice din țara noastră, ș.a. În discursul său, vicepreședintele CALM a vorbit despre instituționalizarea relațiilor CALM cu cele patru asociații reprezentative din România: Asociația Comunelor; Asociația Orașelor; Asociația Municipiilor și cea a Consiliilor Județene.

Potrivit primarului de Edineț, stabilirea parteneriatelor dintre comunitățile de pe cele două maluri ale Prutului și programele de finanțare directă a localităților din Republica Moldova ar spori la creșterea nivelului bunăstării în localitățile noastre.

Pentru bună colaborare în activitatea de elaborare și implementare a politicilor publice în unitățile

celor două state. „Știu că sunt unele probleme, știu că aveți alegeri, dar sperăm să vă fim de ajutor și în următoarea perioadă”, a subliniat viceprim-ministrul român.

Totodată, Paul Stănescu a invitat primarii, atunci când vin la București, în cazul în care au probleme, să vină să le discute, în speranța identificării unor soluții.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a propus ca la nivelul Guvernului României să fie susținută crearea unei platforme comune a APL din ambele țări, în scopul dezvoltării parteneriatelor, unificării legislației, preluării practicilor bune, elaborării și implementării programelor directe pentru APL.

De asemenea, Viorel Furdui a venit cu ideea organizării unei ședințe comune a Guvernelor locale și centrale din România și Republica Moldova.

„Noi am format un Consiliu al APL din Republica Moldova și România - o structură care ar putea prelua în perioada următoare o parte din aceste activități, cum ar fi parteneriatele, dezvoltarea, implementarea programelor directe”, a punctat directorul executiv al CALM.

Paul Stănescu a declarat că propunerile sunt salutare, trebuie doar de găsit formula pentru ca acestea să devină și realizabile.

În luna februarie, curent, Asociația Orașelor din România (A.O.R.) și Congresul Aleșilor Locali din Republica Moldova (CALM) au semnat un Acord de parteneriat.

CALM a participat la Conferința Consiliului European al Municipalițăților și Regiunilor Europene din Bilbao, Spania!

O delegație a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) participă, în perioada 11-13 iunie, curent, la ședința Consiliului Politic al Consiliului European al Municipalițăților și Regiunilor Europene (CEMR) și la Conferința anuală a CEMR cu genericul „Egalitatea, Diversitatea și Incluziunea.”

Conferința este dedicată problemelor în democrație și autonomie locală, participare, drepturilor omului, precum și aspectelor sociale de funcționare a APL, angajarea în câmpul muncii, nediscriminarea, migrația, egalitatea de gen, etc.

Edilul de Capaclia Alexei Busuioc a vorbit la ședința Consiliului Politic CEMR despre relațiile dintre APL și APC și ne-

cesitatea consolidării rolului APL în implementarea politicilor de dezvoltare, precum și despre importanța cooperării descentralizate dintre APL din diferite țări-membre ale Consiliului Politic CEMR.

Membrii delegației Republicii Moldova au avut întrevederi cu colegi din România, Letonia și alte țări.

Consiliul European al municipalităților și Regiunilor (CEMR) este cea mai veche și mai mare asociație europeană a autorităților locale și regionale. Este singura organizație care reunește asociațiile naționale ale autorităților locale și regionale din 41 de țări europene și reprezintă, prin intermediul lor, toate nivelurile de teritorii - locale, intermediare și regionale.

De la crearea sa, în 1951, CEMR promovează construirea unei Europe unite, pașnice și democratice bazată pe autonomia locală, respectarea principiului subsidiarității și participarea cetățenilor.

Activitatea CEMR este organizată în jurul a doi piloni principali:

1. Influențarea politicilor și a legislației în toate domeniile care au un impact asupra municipalităților și regiunilor europene;

2. Asigurarea unui forum de dezbatere între autoritățile locale și regionale, prin intermediul asociațiilor lor reprezentative la nivel național.

CEMR este, de asemenea, secțiunea europeană a organizației mondiale a Orașelor și Administrațiilor Locale Unite (UCLG), prin care reprezintă administrația locală și regională europeană pe scena internațională.

CEMR reprezintă 60 asociații membre, 130000 autorități locale și mai mult de șase decenii de experiență. CALM este membru activ al CEMR din 2014.

MIGRAȚIA ȘANSA DE A DEZVOLTA MOLDOVA PRIN EFORTURILE COMUNE ALE ASOCIAȚIILOR DE BĂȘTINAȘI ȘI AUTORITĂȚILOR LOCALE

Începând cu anul 2015, tot mai mulți migranți se implică în dezvoltarea satelor și orașelor de baștină. Comunicarea dintre populație și autorități locale cu băștinașii plecați a stat la baza a 50 de proiecte de dezvoltare locală.

ÎN 14 LOCALITĂȚI DIN ȚARĂ VOR FI DESCHISE AFACERI INEDITE, INCLUSIV CU IMPLICAREA BĂȘTINAȘILOR

Grație conlucrării autorităților locale, migranților plecați de acasă și agenților economici locali, în 14 localități din țară sunt realizate proiecte economice și deschise afaceri

„Centrul va avea o suprafață de aproximativ 200 metri pătrați în incinta Casei de cultură și urmează să fie dat în exploatare până în septembrie 2018. Aici va fi amenajat un atelier de confecționare a costumelor populare. De asemenea, centrul va permite organizarea de șezători și cursuri pentru noile generații cu scopul de a le transmite arta creării costumului popular și meșteșugăritului care, scoase din anonimat, vor deveni o carte de vizită a localității, dar și o sursă de venit pentru populația locală”, a spus Titus Sărăteanu, primarul satului Pelinia.

La Coșnița centrul satului va fi reamenajat prin deschiderea unei piețe agricole și crearea unei zone de odihnă și agrement pentru tineri și copii; la Telenești vor fi asigurate condiții pentru deplasarea angajați-

Elveției, în centrul orașului Ungheni va fi modernizată infrastructura pentru dezvoltarea mediului de afaceri din municipiu; în comuna Ciorești va fi creat un Centru comunitar polifuncțional care va presta servicii de cantină-catering și spălătorie socială, iar la Selemet, piața modernă recent construită va fi echipată cu utilajul necesar.

SERVICII MAI BUNE – PRIN COEZIUNE

Pe parcursul anilor 2016-2018, Proiectul PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală” a reușit să elaboreze și să testeze cu succes în Republica Moldova un model inovativ de implicare a migranților în dezvoltarea socio-economică locală. Astfel încât parteneriatele create deja în localitățile-țintă MiDL (dintre APL și băștinașii plecați) să avanseze la o altă etapă prin încurajarea cooperării inter-comunitare cu localitățile vecine.

„Autoritățile locale din 13 comunități s-au reunit în 4 proiecte intercomunitare pentru a dezvolta servicii necesare în comunități. Astfel, traseul de turism nostalgic „DOR DE CODRU” va fi amenajat de localitățile Ciorești, Micleușeni și Dolna. În baza aceleiași metodologii va fi creat serviciul Intercomunitar de Pompieri Voluntari ce va deservi localitățile: Brânza, Vadul lui Isac și Colibași; Locuitorii din Cărpineni – Mingir – Negrea vor avea un sistem modern de gestionare a deșeurilor, iar pentru persoanele în etate din Copceac, Cairaclia, Novosiolovca și Aluatu din UTA Găgăuzia și Taraclia va fi construit un centru de plasare de zi pentru persoanele în situații de risc”, susține Ghenadie Ivașenco, consultant național în servicii locale

Fiecare dintre cele 4 proiecte vor beneficia de un grant nerambursabil în valoare de 50.000 de dolari.

CAUZE COMUNE CU PRIMĂRII DIN ÎNTREAGA LUME

De asemenea, proiectul „Migrație și Dezvoltare Locală” și-a propus să valorifice potențialul diasporei pentru dezvoltarea localităților de origine prin inițierea unor parteneriate durabile și reciproc benefice între administrația publică locală din localitatea natală și cea din țara de destinație.

În acest context, Telenești, una dintre cele 38 de localități partenere ale proiectului MiDL a semnat un acord de colaborare economică și culturală cu orașul Haifa, devenind primul oraș din Moldova înfrățit cu unul din Israel.

„Acest oraș din nordul Israelului a fost propus pentru vizită de băștinașii noștri pentru că acolo s-au stabilit cu traiul cei mai mulți evrei din Telenești. Împreună cu delegația din Moldova am avut întrevederi cu originarii din Telenești și am agreeat în comun planul de acțiuni al Asociației Băștinașilor. Astfel, s-a convenit inițierea unor proiecte concrete, menite să contribuie la renașterea socială și economică a orașului Telenești”, spune Vadim Lelic, primarul orașului Telenești.

Inițiative similare de înfrățiri au fost lansate și de băștinașii din alte localități din Moldova. Astfel, reprezentanții primăriei și Asociației de Băștinași din orașul Strășeni au efectuat o vizită în orașul Oeiras (Portugalia), iar autoritățile și băștinașii din orașul Edineț, în orașul Nazaret (Israel).

„Am avut parte de o vizită productivă și constructivă în Oeiras și am avut ocazia să participăm la un eficient schimb de experiență. Ne bucurăm de receptivitatea autorităților locale spre promovarea inițiativelor comune și planurilor de viitor”, a menționat Valentina Casian, primara orașului Strășeni.

inedite. **Ca urmare, sunt create circa 1500 de locuri noi de muncă.** Valoarea totală a proiectelor se ridică la 457,5 mii USD. Prin intermediul proiectului PNUD „Migrație și dezvoltare locală”, Guvernul Elveției a oferit granturi a câte 20 mii USD pentru șase localități din țară, și a câte 25 mii USD pentru altele nouă. Pentru buna desfășurare au contribuit cu bani autoritățile locale, dar și băștinașii.

„Localitățile au mai puține șanse de dezvoltare fără un mediu economic viabil. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova vine cu o abordare nouă în dezvoltarea mediului de afaceri local, și anume: îmbunătățirea infrastructurii, reunirea producătorilor dintr-un anumit domeniu, crearea brandurilor locale etc. pentru a face localitățile mai atractive pentru actualii antreprenori, dar și potențiali investitori”, a declarat Olesea Cazacu, manageră programe PNUD Moldova.

De exemplu, pentru promovarea potențialului turistic local, Primăria Chișcăreni în parteneriat cu gospodăria vor crea o rețea de pensiuni, punct de informare și vor include obiective locale în traseul turistic național.

Pentru a perpetua portul tradițional și a asigura locuri de muncă pentru femeile din localitate, în satul Pelinia, va fi creată o casă de producere a costumelor populare autentice, pentru ca cei 40 de meșteri populari din localitate să poată practica meșteșugurile specifice zonei.

lor la fabrica de confecții nou deschisă; la Dubăsarii Vechi, producătorii de roșii se vor uni și vor construi o rampă pentru optimizarea eforturilor și costurilor pentru comercializarea roșiilor. Tot cu suportul Guvernului

MOLDOVENII DIN TOATE COLȚURILE LUMII AU INVESTIT 1,1 MILIOANE DE LEI ÎN DEZVOLTAREA LOCALITĂȚILOR DE BAȘTINĂ

Cele 25 de comunități din faza I a proiectului MiDL au demonstrat eficiența instrumentului online de colectare de fonduri (crowdfunding). În 2017-2018, acestea au fost urmate de 13 localități din faza II.

Conform datelor, prin intermediul campaniilor de crowdfunding, 3400 de moldoveni din 13 localități partenere ale proiectului MiDL au investit 1,1 milioane de lei în crearea de noi servicii locale: aprovizionare cu apă potabilă, evacuare a deșeurilor, întreținere a drumurilor locale, recreere, sport și iluminat public. Astfel, pe parcursul a trei luni (decembrie 2017 – martie 2018), au fost transmise donații din 25 de țări.

Cea mai mare sumă transferată este de 500 USD, iar cea mai mică de 24 lei (1,4 USD). La aceste sume se adaugă și con-

tribuțiile celor 13 primării (127.000 USD), dar și granturi oferite de Guvernul Elveției, în mărime de 15.000 USD pentru fiecare

mare sumă a fost colectată de băștinașii din Copceac (UTA Găgăuzia) – peste 13.000 USD.

proiect comunitar. Majoritatea localităților au depășit suma propusă spre colectare, ajungând, în medie, la la 280%. Cea mai

Oxana Măciuca, managera componenta migrație proiectul „Migrație și dezvoltare locală” a menționat că cele 13 localități au

realizat eficient primele lor campanii online de colectare de fonduri. „Asociațiile de băștinași au devenit poduri de legătură între autoritățile locale și diasporă, ceea ce reprezintă un element cheie pentru dezvoltarea locală. Prin folosirea instrumentelor online, localitățile au demonstrat transparență, dar au asigurat și accesul migranților de a dona din orice colț al lumii”.

Reprezentanții primăriilor susțin că această primă experiență de a iniția proiecte locale cu ajutorul băștinașilor i-a inspirat: „Am reușit să apropiem băștinașii din toate colțurile lumii. Am constatat că practic toți băștinașii care au donat sunt din SUA. Cu siguranță eforturile noastre de mobilizare nu se vor opri aici”, a spus Valentina Buzu, viceprimara satului Peresecina.

Proiectul „Migrație și Dezvoltare Locală” este implementat, în total, în 38 localități (25 în etapa întâi a proiectului și 13 în etapa a doua) de PNUD Moldova cu suportul financiar al Guvernului Elveției.

UMĂR LA UMĂR: PATRU PROIECTE DE COOPERARE INTERCOMUNITARĂ VOR ADUCE BENEFICIILE PENTRU 60.000 DE LOCUITORI

Dezvoltarea locală cu implicarea băștinașilor devine un model de bună practică, fiind urmat și amplificat la nivel național. În acest context, tot mai multe localități din Moldova își doresc să preia modelul implicării migranților în dezvoltarea satelor și orașelor natale prin intermediul proiectelor inovative de cooperare intercomunitară.

PATRU GRUPURI DE COMUNITĂȚI CARE AU GĂSIT SOLUȚIA

Astfel, autoritățile locale și migranții plecați din 13 localități și-au unit eforturile pentru a realiza patru proiecte intercomunitare inovative. Asta datorită Guvernului Elveției care oferă granturi pentru dezvoltarea durabilă a localităților cu implicarea originarilor plecați, în cadrul proiectului Migrație și dezvoltare locală (MiDL), implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova.

CIRCA 60.000 DE LOCUITORI VOR AVEA SERVICII MAI BUNE

Cele patru proiecte de cooperare intercomunitară au fost selectate în bază de

UMĂR LA UMĂR: PATRU PROIECTE DE COOPERARE INTERCOMUNITARĂ VOR ADUCE BENEFICII PENTRU 60.000 DE LOCUITORI

concurs, la care au participat 17 grupuri de localități, având ca lideri localitățile partenere ale proiectului MiDL.

„Aceste proiecte sunt cu adevărat inedite și necesare oamenilor. Acesta este un model inovativ prin care mai multe localități identifică o problemă comună și își unesc eforturile pentru a o soluționa, inclusiv, cu suportul migranților”, a declarat Radu Danii, coordonator de programe la Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) în Moldova, la evenimentul de înmânare a cezurilor de grant, care a avut loc pe 8 iunie la Dolna, raionul Strășeni.

Una din inițiativele care a obținut finanțare este dezvoltarea traseului turistic „Dor de Codru” în localitățile Ciorești, Miclăușeni și Dolna.

„Localitățile din zona Codrilor au condiții benefice sănătății, locuri pitorești și meșteri populari care sunt adevărate atracții pentru turiști. Prin crearea unui traseu turistic, oamenii din cele trei localități vor valorifica ocupațiile lor de bază și lucrurile frumoase pe care le au în preajmă. Este o cale de a dezvolta comunitatea și a asigura surse de venit stabile și de perspectivă”, spune Valeriu Guțu, primarul comunei Ciorești.

Un alt proiect prevede crearea serviciului intercomunitar de pompieri voluntari, care va deservi localitățile Brânza, Vadul lui Isac și Colibași.

„Cele trei sate sunt amplasate la mijlocul traseului național Cahul-Giurgiulești. În cazul izbucnirii unor incendii, echipajele din orașul Cahul, pot interveni abia după 30 minute de la apel, timp prețios în asemenea situații. Având un asemenea serviciu la nivel local, voluntarii vor interveni prompt în cele trei localități”, spune Victoria Matveev, persoană responsabilă de domeniul migrației, primăria Colibași.

Locuitorii din Cărpineni, Mingir și Negrea vor avea un sistem modern de gestionare a deșeurilor, iar pentru persoanele în etate, vulnerabile din Copceac, Cairaclia, Novosiolovca și Aluatu din UTA Găgăuzia și Taraclia va fi amenajat un centru de plasament.

BĂȘTINAȘII SE IMPLICĂ ȘI CONTRIBUIE LA IMPLEMENTAREA CU SUCCES A PROIECTELOR INTERCOMUNITARE

Fiecare dintre cele patru grupuri de localități va beneficia de granturi a câte 50.000 USD, oferite de Guvernul Elveției. Suplimentar, autoritățile locale vor aloca 106,5 mii USD, iar băștinașii plecați din cele 13 comunități, vor contribui cu 15,2 mii USD. Astfel, până la finele anului curent, vor fi implementate patru proiecte cu un buget total de 589,6 mii USD.

Pe lângă dezvoltarea localităților, aceste inițiative contribuie la o mai bună coeziune dintre băștinașii plecați, autorități și populația locală.

„Oamenii plecați din localități au un mare potențial de susținere a satelor și orașelor de origine prin idei, know-how, contribuții. Până la ora actuală, 38 de localități partenere MiDL au realizat 50 de proiecte de dezvoltare locală cu suportul băștinașilor plecați. Este un model viabil care a demonstrat că migrația poate fi un vector al schimbărilor pozitive, din moment ce oamenii plecați își unesc eforturile cu autoritățile locale”, a declarat Andrei Darie, coordonator de programe PNUD Moldova.

Proiectul „Migrație și Dezvoltare Locală” este implementat în 38 de localități, care au fost selectate prin concurs.

CALM ȘI CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE AU SEMNAT UN ACORD DE COLABORARE

Un Acord de Colaborare între Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova (CCI a RM) a fost semnat marți, 24 aprilie 2018. Scopul întăririi acestei colaborări între CALM și CCI este de a identifica și de a dezvolta antreprenoriul ca element indispensabil a procesului de creare a locurilor de muncă în comunitățile locale, ceea ce constituie o forță motrice a dezvoltării durabile a RM. Acordul a fost semnat de către președintele CALM Tatiana Badan și directorul CCI Sergiu Harea. Conform actului semnat, instituțiile se angajează să contribuie la sprijinirea reformelor în domeniul descentralizării și dezvoltării antreprenoriatului; să promoveze

dezvoltarea participativă a localităților prin conceptul GAL (Grupuri de Acțiune Locală), cu implicarea APL și antreprenorilor.

Totodată, se va conlucra în procesul de examinare a cadrului legal existent și proiectelor de acte normative, promovate de structurile statale, prin prisma descentralizării, consolidării autonomiei locale și dezvoltării antreprenoriatului desconcentrat.

De asemenea, se vor întreprinde acțiuni comune de demopolizare și descentralizare a unor servicii cruciale pentru administrarea și dezvoltarea localităților.

Alte obiective ale colaborării sunt sporirea pregătirii profesionale a funcționarilor din cadrul

APL, dezvoltarea capacităților instituționale ale acestora, facilitarea informării antreprenorilor despre oportunitățile de afaceri disponibile în diverse localități, creșterea gradului de conștientizare a societății privind principiile descentralizării, autonomiei locale, democrației participative, importanței îmbunătățirii mediului de afaceri și implicării în activități de antreprenoriat, ș.a.

Parțile semnatare ale acordului de colaborare vor organiza seminare, treninguri, mese rotunde, expoziții regionale, locale și internaționale.

La fel, acordul de colaborare va oferi posibilitatea de a crea grupuri de lucru pe diferite subiecte de interes comun.

REPREZENTANȚII AI REGATULUI NORVEGIEI AU AVUT O ÎNTREVEDERE CU CALM

Toril Langelete, Liv Maren Roste și Ana-Maria Bălan reprezentanți ai Ministerului de Externe al Regatului Norvegiei și ai Ambasadei Regatului Norvegiei cu sediul la București au avut o întrevedere cu președintele CALM Tatiana Badan, directorul executiv al CALM Viorel Furdui și expertul CALM Irina Luncașu. Tema întrevederii a fost starea democrației locale în Republica Moldova, dialogul APL cu APC, proiectele implementate cu suportul guvernului Norvegiei în RM și impactul acestora.

Un alt subiect al discuției a fost dezvoltarea cooperării comunităților locale din Republica Moldova și noile posibilități de cooperare. Acest lucru este posibil în contextul

în care între Congresul Autorităților Locale din Moldova și Asociația Aleșilor Locali din Regatul Norvegiei există un parteneriat productiv și de durată.

Reprezentanții Regatului Norvegiei și-au arătat susținerea în vederea consolidării autonomiei locale în Republica Moldova, creșterii accesului la servicii a populației și a dezvoltării economice a comunităților rurale.

Reprezentanții Congresului Autorităților Locale din Moldova au mulțumit Guvernului Regatului Norvegiei pentru susținerea democrației locale din Republica Moldova, inclusiv prin finanțarea de proiecte implementate în țara noastră.

CALM SUSȚINE INSTRUIREA ANTREPRENORILOR LOCALI

Reprezentanți ai proiectului finanțat de Uniunea Europeană „Vizibilitate și comunicare pentru acțiunile referitoare la implementarea Acordului de Asociere/Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (AA/DCFTA) în Republica Moldova și Chris McLean au avut miercuri, 25 aprilie, o întrevedere cu experții CALM Irina Luncașu și Viorel Rusu.

Cu suportul CALM, acești reprezentanți de proiect vor merge în teritoriu și vor instrui antreprenorii locali cu privire la aplicarea procedurilor de promovare a exportului mărfurilor de către antreprenorii locali, cu participarea APL, organelor vamale, de inspecție sanitară, ș.a. autorități.

Astfel, se propune promovarea comunicării privind implementarea acțiunilor din Acordul de Asociere UE-RM. CALM va colabora cu res-

ponsabili de implementarea proiectului în vederea promovării dezvoltării economice locale, creșterii exporturilor de către întreprinzătorii locali, pregătirea businessului din punct de vedere al procedurilor vamale, participarea APL, ș.a., în vederea aprofundării comerțului cu UE.

Un alt obiectiv este creșterea vizibilității sprijinului acordat de UE Republicii Moldova prin furnizarea de consultări și training-uri.

Astfel, pentru perioada mai-ului, curent, au fost stabilite mai multe întâlniri în teritoriu a experților proiectului „Vizibilitate și comunicare pentru acțiunile referitoare la implementarea Acordului de Asociere/Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (AA/DCFTA) în Republica Moldova și alți actori interesați de dezvoltarea businessului mic și mijlociu.

APC, CALM ȘI PARTENERII DE DEZVOLTARE AI REPUBLICII MOLDOVA AU EVALUAT REZULTATELE PROGRAMULUI COMUN MOMID

Raportul final al Programului Global Comun „Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare”, în faza a doua a fost prezentat la 24 aprilie, în cadrul ședinței Comitetului Național de Coordona-re a Programului MOMID.

La reuniune au participat reprezentanți ai administrației publice centrale, ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și ai partenerilor de dezvoltare ai RM – Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și PNUD Moldova – implicați în procesul de implementare a programului.

Potrivit secretarului general adjunct al Guvernului, Adrian Er-murachi, evenimentul reprezintă o platformă optimă pentru consolidarea dialogului instituțional dintre autoritățile publice, partenerii de dezvoltare și beneficiarii în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării (DMD).

În cadrul evenimentului au fost evaluate rezultatele obținute de către Republica Moldova în faza a

doua a Programului Global Comun MOMID.

Totodată, a fost exprimat

interesul Guvernului pentru participarea în faza a treia a Programului, având la priorități,

precum susținerea practică a activității de localizare și implementare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă; consolidarea dialogului între nivelul central și local în procesele de elaborare și implementare a politicilor în domeniul migrației și dezvoltării; extinderea bunelor experiențe acumulate de autoritățile publice locale cu privire la integrarea migrației și atragerea diasporei în inițiativele locale de dezvoltare.

Programul are ca obiectiv crearea unui mediu favorabil pentru ca migranții și asociațiile diasporei Republicii Moldova să contribuie la dezvoltarea durabilă a statului. Programul Global Comun „Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare” (MOMID) este implementat de către OIM, Misiunea în Moldova și PNUD Moldova, cu sprijinul financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare.

PROGRAMUL USAID „COMUNITATEA MEA” A FOST LANSAT LA STRĂȘENI. CALM ESTE PARTENER GENERAL AL PROIECTULUI.

Municipiul Strășeni a fost la 7 mai, curent, gazda evenimentului de lansare a programului USAID „Comunitatea Mea”. Proiectul este inițiat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și este un rezultat de concurență între Guvernul RM, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și unul dintre cei mai importanți parteneri de dezvoltare ai țării noastre – SUA. Cunoșcând cel mai bine realitățile din localitățile RM, CALM a participat la elaborarea conceptului acestui proiect, contribuind cu expertiză, consultanță și altă informație necesară.

Valoarea proiectului depășește 20 mln. dolari și are ca obiectiv îmbunătățirea serviciilor locale prin investiții capitale, implementarea politicilor naționale în domeniul descentralizării, consolidarea APL, dar și participarea populației în luarea deciziilor la nivelul APL. Durata implementării programului „Comunitatea Mea” este de 5 ani, beneficiarii vor fi peste 100 de localități și peste 100 000 de cetățeni ai Republicii Moldova.

La eveniment au participat asistentul administratorului USAID pentru Europa și Eurasia Brok Bierman, director de proiect „Comunitatea mea” Christopher Kaczmarek, premierul Pavel Filip, președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Tatiana Badan, primarul municipiului Strășeni, vicepreședinte al CALM Valentina Casian, primari și alți reprezentanți ai APL și APC, locuitori ai municipiului Strășeni.

piului Strășeni.

Brok Boerman a declarat că USAID va depune eforturi pentru ca cetățenii Republicii Moldova să aibă condiții mai bune de trai. De asemenea, oficialul american a reiterat sprijinul SUA pentru Congresul Autorităților Locale din Moldova, asociație ce reprezintă interesele tuturor autorităților locale.

accentuat faptul că acest proiect va bucura, în primul rând, cetățenii. Premierul și-a exprimat convingerea că suportul partenerilor de dezvoltare, dar și comunicarea permanentă între APC și APL vor contribui la depășirea dificultăților existente și realizarea în comun a unor proiecte importante.

Primarul de Strășeni Valentina

publice în orașul Strășeni, dar și în întreaga țară. Primarul municipiului Strășeni a amintit că USAID se numără printre principalii susținători ai APL din Republica Moldova, ultimul proiect implementat în Strășeni fiind în perioada 2012-2016.

Președintele CALM Tatiana Badan a afirmat că acest proiect are toate elementele să asigure

faptului că au asigurat participarea și implicarea directă a autorităților locale. Este unul dintre cele mai mari proiecte din istoria RM care urmează să schimbe spre bine situația în sute de colectivități locale din Moldova. Totodată, este important că în cadrul acestui proiect de stabilește un parteneriat firesc și absolut necesar între Guvern, CALM și USAID, ceea ce insuflă o mare speranță și încredere în succesul și impactul major al acestui proiect pentru colectivitățile locale din Moldova.

Programul „Comunitatea mea” prevede renovarea drumurilor, montarea sistemului de apeduct și canalizare, dar și instalarea iluminatului stradal. Fiecare proiect de infrastructură prevăzut în cadrul programului valorează circa 500 de mii de dolari. De asistență în cadrul programului „Comunitatea mea” vor beneficia autoritățile publice locale de nivelul I, grupurile civice și mediul de afaceri local, care au ca obiectiv dezvoltarea comunităților, îmbunătățirea și eficientizarea serviciilor publice din toată republica.

CALM este un partener general al proiectului Comunitatea Mea și va fi implicat în toate activitățile acestuia. Proiectul Comunitatea Mea este implementat de un consorțiu de organizații condus de IREX, cu participarea TETRA și URBAN INSTITUTE. Amintim că proiecte anterioare, finanțate de către guvernul SUA, prin intermediul USAID, au avut un impact benefic asupra dezvoltării locale.

Potrivit directorului de proiect „Comunitatea mea” Christopher Kaczmarek, în urma unui concurs vor fi selectate 100 de localități din RM care vor primi asistență financiară din partea guvernului american.

Premierul Pavel Filip a subliniat faptul că de acest program vor beneficia primarii care sunt bine organizați, cei care știu cu certitudine ce vor și au în vizorul lor anumite proiecte pentru dezvoltarea localităților. Totodată, premierul a

Casian a vorbit despre SUA – un exemplu pentru Republica Moldova în ceea ce privește democrația și descentralizarea. Potrivit Valentinei Casian, pentru Republica Moldova este vital de a exclude implicarea politicului la nivelul administrației publice locale, deoarece doar așa va exista competitivitate și dezvoltare. Valentina Casian a mulțumit reprezentanților USAID care, prin intermediul proiectelor aduc o sursă de motivare și optimism, progrese în sfera serviciilor

un salt important în creșterea capacităților APL și în dezvoltarea locală. Tatiana Badan a menționat că acest proiect confirmă o dată în plus interesul Guvernului SUA pentru descentralizarea și existența în RM a unor autorități publice locale puternice, capabile să-și îndeplinească mandatul și să asigure comunitățile locale cu servicii publice adecvate. „Asemenea proiecte USAID au avut întotdeauna un impact major asupra comunităților locale din RM, anume datorită

CALM A PROPUȘ MAI MULTE MODIFICĂRI ÎN DOCUMENTUL SND „MOLDOVA-2030”, LA CAPITOLUL PROTECȚIEI MEDIULUI

A doua ședință a grupului de lucru în domeniul protecției mediului privind elaborarea Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) „Moldova 2030” a avut loc la 24 aprilie, curent. Ședința a avut loc la ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Prezent la eveniment, expertul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Alexandru Morcov a propus, între altele, ca în textul documentului, ceea ce este legat de canalizare, în acțiuni prioritare, să fie înlocuit cu termenul sanitație. „Trebuie să fim sinceri și să recunoaștem că RM se depopulează constant, respectiv nu în toate localitățile va fi posibil de construit stații de canalizare și de epurare, nu doar din considerente economice, dar și din motive tehnice. Dacă nu vor fi consuma-

tori, pentru 20-50 de oameni nu avem cum să construim stație de epurare și de canalizare”, a atras atenția Alexandru Morcov.

De asemenea, expertul CALM a scos în evidență faptul că în acțiuni prioritare nu există mecanisme clare de monitorizare eficientă a tăierilor ilicite sau neilicite.

„Suntem în secolul tehnologii-

lor informaționale și nu doar. Toate țările civilizate utilizează imagini satelitare, zboruri aeriene și drone pentru a identifica nu doar suprafețele despădurite, dar și volumul masei lemnoase, alte componente. Ar fi bine să se regăsească în Strategie detalii de acest fel.”

În altă ordine de idei, Alexandru Morcov a menționat faptul că

una dintre acțiunile prioritare descrise pe larg în document este asigurarea utilizării raționale, protecției și consolidării resurselor naturale. Totodată, nu este clar de ce crearea sistemului de gestionare a deșeurilor nu are o descriere exactă, cu acțiuni prioritare ce urmează a fi întreprinse.

„Dacă vorbim de creșterea cu 40% a ratei de reciclare, mi-aș dori ca în text să se regăsească unele puncte esențiale prin care să fie descrise mecanismele concrete ce ne vor permite să realizăm acest obiectiv.”

Vorbind despre degradarea terenurilor, Alexandru Morcov a atras atenția că în document nu se regăsește o viziune strategică în ceea ce privește corpurile de apă care au rol foarte important în tot ecosistemul, inclusiv în calitatea

apelor subterane. „Multe dintre acestea au nimerit în arendă, altele sunt în proprietatea cuiva, sunt probleme de ordin juridic, economic și tehnic, în ceea ce privește corpurile de apă de suprafață. Nu este clar ce se va întâmpla cu zonele umede și dacă este vreo viziune strategică în privința acestora. Multe dintre acestea chiar dacă sunt zone protejate, au fost transmise ca și proprietate cetățenilor prin cote valorice. Ar fi bine ca în Strategie să prevedem ce facem cu ele, deoarece în continuare avem o concepție de agricultură forțată, inclusiv pe aceste arii umede?”

Aceste, dar și alte propuneri la textul documentului Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” urmează a fi expediate de CALM în formă scrisă.

CALM INSTRUIEȘTE PRIMARI ȘI REPREZENTANȚII OPERATORILOR MICI DE APĂ!

La 8 mai, curent, Serviciul de Suport al Operatorilor Mici de Apă și Sanitație (SOMAS) al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a organizat un seminar de informare și instruire a operatorilor mici de apă și sanitație din localitățile rurale. La eveniment au participat primari, contabili, dar și reprezentanți ai operatorilor mici de apă.

Coordonatorul SOMAS Alexandru Morcov a prezentat participanților la seminar principalele activități ale Serviciului de Suport al Operatorilor Mici de Apă și Sanitație (SOMAS), dar și care sunt viziunile și planurile de viitor în cadrul acestui serviciu al CALM.

Expertul Pavel Panuș a explicat cum se stabilește calculul și cum se determină tariful pentru serviciul de apă și sanitație. Despre aspectele financiar-economice la calculul și determinarea acestui tarif a vorbit experta Ana Timuș.

Potrivit lui Alexandru Morcov, calculul tarifului existent este valabil pentru operatorii cu experiență, din acest motiv, CALM va încerca să identifice, împreună cu ANRE, noi metodologii de calcul a tarifului pentru serviciul de apă și sanitație în cazul operatorilor mici.

Reprezentanta Agenției Achiziții Publice Aurelia Botica a vorbit în cadrul evenimentului despre etapele procesului de achiziții publice.

Mulți dintre participanții la seminar au recunoscut faptul că pentru prima dată participă la un asemenea eveniment atât de necesar pentru ei și și-au manifestat interesul de a mai veni la Chișinău atunci când SOMAS va mai organiza seminare de instruire. Evenimente similare vor avea loc și în alte localități ale Republicii Moldova.

SERVICIUL DE SUPORT AL OPERATORILOR MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE (SOMAS) fost creat cu suportul proiectului Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan), finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), cofinanțat de Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și implementat de Filiala din Moldova a Fundației SKAT.

PRIMĂRIA CIMIȘLIA A FOST DECORATĂ LA BRUXELLES, ÎN CADRUL ADUNĂRII GENERALE A ASOCIAȚIEI EUROPENE PENTRU DEZVOLTARE LOCALĂ (ALDA)!

În perioada 3-4 mai 2018, la Bruxelles, Belgia a avut loc Adunarea Generală a Asociației Europene pentru Dezvoltare Locală (ALDA). Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a devenit membru al ALDA în 2015. În acest an, CALM a fost reprezentat la evenimentul de la Bruxelles de către Alexandru Osadci, membru al Consiliului ALDA.

În legătură cu faptul că la Cimișlia a fost creată prima agenție ALDA din Republica Moldova, la adunarea generală a acestei asociații a fost invitat să participe și vicepreședintele CALM, primarul orașului Cimișlia, Gheorghe Răileanu.

În cadrul sesiunilor de discuții, o importanță majoră a fost acordată rolului-cheie al democrației locale și al instrumentelor care permit autorităților locale și cetățenilor activi să modeleze cele mai bune comunități.

Prezentarea Raportului de activitate ALDA pentru 2017, aprobarea bilanțului și a Raportului de Audit, aprobarea bugetului și a programului de acțiuni pentru 2018, aprobarea planurilor strategice au fost alte subiectele dezbătute în ca-

drul Adunării Generale a Asociației Europene pentru Dezvoltare Locală. De asemenea s-a discutat despre procesul de evaluare a ultimilor ani de sprijin al democrației europene, impactul proiectelor ALDA privind susținerea mediului, ș.a.

De menționat este faptul că în cadrul evenimentului, orașului Cimișlia i-a fost decernată o diplomă - pentru rolul activ în dezvoltarea democrației locale din Europa și angajamentul de a fi alături de ALDA.

ALDA este o organizație non-guvernamentală dedicată promovării bunei guvernări și participării cetățenilor în procesul de dezvoltare la nivel local. ALDA se concentrează pe activități care facilitează cooperarea între autoritățile locale și societatea civilă. Înființată la inițiativa Congresului Autorităților Locale și Regionale a Consiliului Europei, ALDA operează din 1999 în Uniunea Europeană și în vecinătatea sa.

CALM A AVUT O ÎNTREVEDERE CU REPREZENTANȚII PROIECTULUI TWINNING AL UE!

La sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) CALM a avut loc o întrevedere a reprezentanților Proiectului Twinning al Uniunii Europene „Suport pentru promovarea patrimoniului Cultural în Republica Moldova prin păstrarea și proiectarea acestuia” cu experți ai CALM.

În cadrul discuției a fost prezentată activitatea proiectului și au fost analizate mecanisme de implementare a acestuia cu implicarea partajată a autorităților locale ale statului.

Experții CALM au informat reprezentanții de proiect UE despre activitatea APL, structura, competențele, finanțarea ș.a.

Reprezentanții proiectului Twinning s-au interesat și de aspecte ale legislației naționale ce ar permite rezervarea patrimoniului național.

Lipsa finanțării pentru biblioteci și muzee, în special cele din comunitățile rurale a fost un alt subiect al discuției. Potrivit coor-

donatorului de programe al CALM Alexandru Osadci, dacă pentru biblioteci se mai obțin unele granturi mici, atunci muzeele nu

beneficiază de susținere financiară, iar multe clădiri cu valoare istorică și culturală sunt în pericol.

Expertul CALM Nadejda Darie a vorbit despre viața culturală de la sate, despre diversele festivaluri care se organizează în comunitățile rurale și despre specificul acestora. Nadejda Darie a scos în evidență faptul că și unii primari sunt înzestrați cu diverse talente artistice, iar atunci când CALM-ul merge într-o altă țară pentru a acumula experiență, aleșii locali sunt cei care promovează tradițiile noastre peste hotarele Republicii Moldova.

La finalul întrevederii, reprezentanții proiectului UE au mulțumit CALM pentru suport și cooperare și și-au manifestat interesul de a relua consultările în viitorul cel mai apropiat.

MINISTERUL DE INTERNE ESTE DESCHIS SPRE COOPERAREA CU CALM!

La 4 iunie, curent, președintele CALM Tatiana Badan și directorul executiv al CALM Viorel Furdii au întreprins o vizită de lucru la sediul MAI, unde au avut o întrevedere cu ministrul Alexandru Jizdan. Principalele subiecte ale discuției au fost importanța stabilirii unui dialog instituționalizat și identificarea direcțiilor de cooperare între MAI și APL. În realizarea acestui deziderat s-a stabilit crearea unui grup de lucru, MAI urmând să emită un ordin în acest sens. Între altele, Tatiana Badan a vorbit despre necesitatea instituirii poliției comunitare, dar și a posturilor de pompieri voluntari. Alexandru Jizdan și-a manifestat toată disponibilitatea față de colaborarea cu APL.

23 DE CONSULTANȚI LOCALI AU ÎNCHEIAT PROGRAMUL DE DEZVOLTARE A CAPACITĂȚILOR PRIVIND ELABORAREA PLANURILOR DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ LOCALĂ

În perioada 16-17 mai 2018, 23 de consultanți din cadrul autorităților publice locale semnatare ale Inițiativei Primării pentru Creștere Economică (PCE), Comitetului Executiv al UTA Găgăuția și agenților de dezvoltare regională Nord, Centru și Sud, au finalizat Programul de Dezvoltare a Capacităților lansat în noiembrie 2017.

Programul de Dezvoltare a Capacităților a fost organizat pentru a susține autoritățile publice locale în elaborarea Planurilor de Dezvoltare Economică Locală (DEL) în conformitate cu modelul și principiile Inițiativei PCE (<http://www.m4eg.eu/media/1078/m4eg-concept-rom.pdf>).

Membrii semnatori ai Inițiativei au responsabilitatea să elabo-

reze aceste documente, ceea ce le oferă acces la diverse scheme de suport în planificarea și implementarea acțiunilor prioritare.

Planurile de Dezvoltare Economică Locală sunt elaborate de către Parteneriatele de Dezvoltare Economică Locală, care au

fost constituite în fiecare comunitate. De asemenea, fiecare comunitate și-a desemnat un consultant DEL, care coordonează

procesului de planificare la nivel local. Ulterior, aceste documente sunt transmise către experții Băncii Mondiale pentru evaluare și recomandări.

Primării pentru Creștere Economică (M4EG) este o nouă inițiativă a Uniunii Europene care a fost lansată în ianuarie 2017 în cadrul Parteneriatului Estic. Scopul general al Inițiativei este de a susține primării și administrațiile locale din țările Parteneriatului Estic să devină facilitatori activi ai creșterii economice și creării locurilor de muncă la nivel local. Partenerii principali ai inițiativei în Republica Moldova sunt: Cancelaria de Stat și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM)

Pentru detalii adiționale accesați: www.m4eg.eu

PRIMA ÎNTREVEDERE PE CARE A AVUT-O ANDREI NĂSTASE ÎN CALITATE DE PRIMAR GENERAL A FOST CU CALM!

La inițiativa noului Primar General al municipiului Chișinău, la sediul CALM a avut loc marți, 5 iunie, întâlnirea dintre Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și Andrei Năstase, însoțit de Alexandru Slușari, vicepreședintele Platformei DA.

Potrivit Primarului General al Chișinăului, descentralizarea va fi una dintre prioritățile activității sale, iar CALM va fi unul dintre partenerii de încredere în continuarea aces-

tui proces. Andrei Năstase a ținut să precizeze că va ține cont de expertiza CALM în toate proiectele Primăriei. Edilul capitalei a menționat că își dorește o colaborare strânsă cu CALM.

De asemenea, în cadrul întrunirii părțile au fost de acord că în interiorul oricărei instituții sunt specialiști bine pregătiți în orice domeniu, important e ca aceștia să fie identificați și să poată să-și continue munca. To-

dată, este nevoie de activitatea transparentă a Primăriei și de identificarea cadrelor bune care lipsesc și de care este stringentă nevoie.

Un alt subiect al discuțiilor a fost activitatea Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei și participarea delegației Republicii Moldova la lucrările acestui Forum internațional.

Președintele CALM Tatiana Badan a vorbit despre importanța neimplicării politicii în cadrul activităților CALM, dar și în celor de la Primărie, despre necesitatea organizării unei conferințe cu participarea tuturor APL și punerea în discuție a celor mai stringente probleme care există la ora actuală în acest domeniu.

Andrei Năstase a menționat că anume CALM este cea mai independentă și cea mai reprezentativă organizație non-guvernamentală din domeniu, cu o reputație ireproșabilă și expertiză competentă. În același timp s-a discutat despre necesitatea creării unui Consiliu al Primarului din care să facă parte reprezentanți ai mai multor asociații de referință, cum ar fi: IDIS Viitorul; Promo Lex; Expert Grup; CALM, etc.

Un alt subiect a fost importanța implicării active a primăriilor în toate procesele decizionale ce vizează activitatea APL: Comisia Paritară; Comisiile Parlamentare; Grupurile de Lucru ale Parlamentului s.a.

Revenind la descentralizare, potrivit directorului executiv al CALM Viorel Furdui, o sursă importantă de venit pentru primării ar aduce-o inventarierea Patrimoniului (evaluarea acestuia fiind un subiect mult mai sensibil), dar și revenirea impozitelor persoanelor juridice în bugetele orașelor și municipiilor.

O altă propunere a CALM a fost inițierea discuțiilor cu partenerii de dezvoltare ai RM privind lansarea unui proiect de asistență tehnică ce ar asigura crearea unui Centru de Expertiza în diverse domenii de activitate ale Primăriei municipiului Chișinău.

În calitate de Primar ales, Andrei Năstase a mulțumit CALM pentru propunerile făcute și și-a exprimat speranța în vederea unei colaborări fructuoase între Primăria municipiului Chișinău și CALM.

CALM l-a felicitat pe Andrei Năstase cu ocazia victoriei obținute în alegerile locale și i-a dorit mult succes în activitate!

OBSTACOLE ȘI SOLUȚII ÎN DEZVOLTAREA COOPERĂRII INTER-MUNICIPALE DISCUTATE LA CALM!

Experți din cadrul CALM, PNUD, CMI și IDIS Viitorul s-au întrunit în cadrul unei mese rotunde la sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova. Probleme de ordin juridic și instituțional ce provoacă impedimente în promovarea cooperării inter-municipale au constituit subiectul discuțiilor.

Înființarea, reorganizarea sau dizolvarea întreprinderilor municipale, conflictul de interese, în ce condiții mai multe unități administrativ-teritoriale pot crea o întreprindere inter-municipală au fost de asemenea aspecte analizate de experți.

Alte subiecte puse în discuție au fost formele organizatorice optime care ar dimi-

nua riscurile de vulnerabilitate a întreprinderilor municipale.

Experții au încercat să identifice și unele reguli de joc în condițiile în care una dintre primării ar alege la un moment dat să se retragă din cadrul acestei cooperări inter-municipale.

Spre finalul evenimentului s-a decis elaborarea unui studiu amplu care să identifice și să sistematizeze toate problemele actuale în calea dezvoltării cooperării intercomunitare din Republica Moldova, precum și a soluțiilor necesare.

Potrivit datelor oficiale, în anul 2016 autoritățile publice locale gestionau 550 de întreprinderi municipale, iar autoritățile publice centrale – 250 de întreprinderi de stat.

O DUMINICĂ MARE CU IPROSOP!!!

Festivalul „iProsop” 2018 a fost organizat pentru a treia oară în satul Selemet, raionul Cimișlia. Evenimentul a fost organizat de Primăria Selemet și Asociația obștească „Familii Migrante”, în parteneriat cu Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională, Guvernul Suediei, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Biroul Relații cu Diaspora, cu suportul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare.

Festivalul de la Selemet a reunit meșteri populari, ansambluri folclorice din țară și de peste hotare, artiști emeriți, reprezentanți ai etniilor

mai mult ne axăm pe grijile cotidiene și uităm de obiceiuri.”

În calitate de primar, atunci când oficializează o căsătorie în localitatea Selemet, Tatiana Badan le propune tinerilor însoțitei să vină cu prosoape tradiționale, deoarece acesta este transmis din moși strămoși ca o valoare inegalabilă.

„Îndemn toți tinerii din RM, cei care sunt aici, dar și cei care au plecat să nu uite de tradiții, de valori, de obiceiuri, pentru că acest prosop tradițional ne unește în cuget și simțire. Acest element național participă la cele mai importante momente din viața unui om - de la naștere și până la deces.”

Datorită Festivalului de la Selemet și oamenii

din sat și-au schimbat atitudinea față de prosoape, au scotocit prin lăzile bunicilor și le-au scos pe cele mai iscusit lucrate - o valoare inegalabilă a familiei și a neamului nostru, în general.

„Cei care au plecat sunt mereu cu gândul acasă. Mulți dintre ei au luat cu ei prosoape, costume și covoare naționale, tocmai în încercarea de a-și alina dorul de casă. La ocazii speciale ei prezintă cu mândrie ceea ce au cel mai de preț - tradiția. Acest lucru vorbește despre dorul de casă, dar și despre faptul că ei păstrează cu sfințenie valorile

noastre. E bine că ne întoarcem la tradiție.”

Tatiana Badan își amintește că în copilărie mergea adesea la bunica sa și deseori se întâmpla ca aceasta să aibă de țesut zeci de prosoape pentru o singură nuntă. „Veneau și vecinele la șezătoare pentru a o ajuta și între ele era o armonie de nedescris. Mulți încă își amintesc de clăcile care se organizau cândva. Aceste evenimente uneau oamenii. Astăzi am devenit mai egoiști, mai rar sărim în ajutorul altuia, ceea ce ne distanțează unul de altul. Am rămas puțini în această țară și ne dorim foarte mult să păstrăm unitatea noastră națională: prin credință, prin valori, prin tradiții.”

La 27 mai, la Selemet, alături de prosop au fost puse în valoare și alte podoabe ale sudului. Meșteri populari, colective artistice, expoziții, bucate tradiționale, ateliere de meșteșugărit - acestea, dar și alte surprize au fost organizate de primăria Selemet pentru toți oaspeții.

Tatiana Badan își dorește ca ceea ce s-a obținut prin organizarea Festivalului „iProsop” să se reușească și la nivel de țară.

„Să fim uniți, pentru că avem nevoie de unitate, doar așa vom putea avea o viață mai decentă, cu demnitate. Să ne încurajăm unii pe alții, să ne ajutăm, să ne spunem ce avem de spus unii altora și să găsim împreună soluții pentru a schimba lucrurile în mai bine.”

conlocuitoare din zona de sud a țării - găgăuzi, ucraineni, bulgari ș.a. Oaspeții evenimentului au ocazia să admire diversitatea prosoapelor expuse din colecțiile muzeelor sau personale. De asemenea, pot procura prosoape tradiționale, având posibilitatea să urmărească procesul de țesere manuală.

Meșterițele sunt la dispoziția publicului într-o „Casă Mare” improvizată în aer liber. Tehnicile de țesere au fost împărtășite de către experți de la Muzeul Național de Istorie și Etnografie a Moldovei, precum și de către bunica Ana Cotruță din Selemet care mai păstrează arta locală de țesere.

Bucatele tradiționale din sudul țării au fost prezentate în Teatrul Gastronomic iProsop, iar pentru cei pasionați de sport sunt organizate lupte pentru berbec, iepure și cocoș, competiții de ridicare a greutăților, table, șah, domino etc.

Primarul de Selemet, președinte al CALM Tatiana Badan afirmă că prin intermediul acestui Festival se dorește promovarea și punerea în valoare a tradițiilor noastre.

„Astăzi tindem toți să ne modernizăm, iar în această goană după tot ce este nou pierdem foarte mult din elementele noastre tradiționale, care ne definesc ca neam. Am observat că cei care promovează cel mai mult valorile sunt conaționali din diaspora iar noi, cei care am rămas în țară, tot

CALM, SUPTOR PENTRU APL: SERVICIUL DE SUPTOR AL OPERATORILOR MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE (SOMAS)

Reieșind atât din sarcinile CALM, cât și din multiple solicitări ale APL, a fost creat **Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație a CALM, (serviciul SOMAS). Serviciul SOMAS vine să suplinească vidul format de-a lungul timpului și va servi drept platformă pentru consolidarea capacităților APL și ale operatorilor serviciilor de apă și sanitație din mediul rural. Serviciul APĂ SAN va face parte din domeniul integral al Centrului de expertiză, asistență și instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM. Astfel, începând cu data de 01 iulie 2017, atât APL, cât și operatorii serviciilor de apă și sanitație din mediul rural se pot adresa pentru a beneficia de tot spectrul de servicii acordat de SOMAS.**

Ce este SOMAS?

Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație al CALM reprezintă totalitatea atât a resurselor de expertiză asistență și instruire, cât și a datelor sistematizate, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii calității prestării serviciilor de apă și sanitație de către operatorii mici din zonele rurale și orașe mici.

Serviciul SOMAS va fi parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și a capacităților APL prin intermediul a trei dimensiuni principale:

Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (CALM Consiliu, Birou Executiv, Comitete, Rețele și filiale regionale)

Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă, printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul APĂ SAN, ca parte a CEA, este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul APĂ SAN are ca obiectiv general susținerea și

consolidarea capacităților APL și operatorilor serviciilor de apă din mediul rural.

Obiective specifice ale serviciului

Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL și operatorii din mediul rural în domeniul aprovizionării cu apă;

Consolidarea capacităților instituționale, administrative, financiare, economice etc. ale autorităților publice locale și prestatorilor de servicii din domeniul aprovizionării cu apă din mediul rural;

Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul aprovizionării cu apă;

Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL și operatorilor din mediul rural, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare a drepturilor și intereselor sale specifice, pentru prestatorii/operatorii serviciilor mici de alimentare cu apă, în special a celor din mediul rural.

Scopurile serviciului

Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță pentru operatorii mici din zonele rurale;

Crearea, menținerea și dezvoltarea platformelor de comunicare și schimb de experiență și bune practici atât între operatorii mici, cât și între APL;

Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

Consolidarea capacităților autorităților locale și operatorilor mici pe termen mai lung, inclusiv celor personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul de aprovizionare cu apă;

Crearea, menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Serviciul are următoarele sarcini:

Asigurarea recepționării, înregistrării și prelucrării tuturor informațiilor privind necesitățile de asistență planificată sau ad-hoc, primite prin mesajele fax, mesajelor SMS și MMS, telefonice, email, în cadrul seminarilor și meselor rotunde, prin intermediul platformei de schimb de experiență/forum creat, chestionare, alte tipuri de solicitări de asistență;

Identificarea soluției optime de prestare a serviciului, prestarea serviciului și evidența informației cu privire la rezultatele prestării serviciului;

Asigurarea cu resurse informaționale și consultanță pentru: inventarierea, evidența, planificarea intervențiilor și dezvoltarea sistemelor de aprovizionare cu apă și sanitație.

Asigurarea interacțiunii informaționale cu sistemele informaționale de stat, departamentale, teritoriale;

Beneficiari cheie a Serviciului

Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

Operatorii mici (rurali);

Personalul tehnic și administrativ al operatorilor mici;

Beneficiari indirecti: Consumatorii de apă și sanitație.

Principiul Serviciului

Serviciul APĂ SAN trebuie să asigure executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului, cât și a funcțiilor specifice, determinate de destinația sistemului, care sunt grupate pe domenii funcționale specializate.

Domeniile de prestare a serviciilor SOMAS

Cadrul legal și aspecte juridice;

Organizarea și administrarea serviciilor de aprovizionare cu apă;

Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică;

Analiza și diagnosticul sistemului de aprovizionare cu apă;

Tarifur (cu implicații de ordin financiar, managerial, tehnic și de luare a deciziei/aprobare);

Relația APL-operator;

Relația APL – consumatori;

Relația operator – consumatori;

Asigurarea și monitorizarea calității apei;

Aspecte tehnice și de administrare a sistemelor de aprovizionare cu apă;

Instruirea și consultarea personalului operatorului;

Reprezentarea operatorilor mici la nivel național.

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova

Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588547; mob. 079367362; e-mail: info@calm.md; alexandr.morcov@calm.md Internet: www.calm.md

Crearea serviciului SOMAS a fost posibilă datorită suportului: Proiectul Elvețian de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan), finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), cofinanțat de Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și implementat de Filiala din Moldova a Fundației SKAT.

SERVICIUL MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

Ce este Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală?

Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză, asistență și instruire, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii serviciilor locale de bază pentru comunitățile afectate de migrație, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și consolidarea capacităților APL prin intermediul de trei dimensiuni principale:

Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (Consiliul de Administrare, Biroul Executiv, comitete, rețele și filiale regionale a CALM)

Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală, ca parte a CEA este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL pentru îmbunătățirea serviciilor locale de bază, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

Scopul pe termen lung

Crearea unui parteneriat durabil între autoritățile publice locale și Diaspora pentru implicarea continuă și participarea băștinașilor plecați în dezvoltarea locală a localităților lor natale.

Obiective specifice ale serviciului

Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL în domeniul migrației și dezvoltării locale;

Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în domeniul migrației și dezvoltării locale, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare în domeniul migrației și dezvoltării locale, inclusiv prin sistemul „SMS Polling”.

Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță în domeniul migrației și dezvoltării locale;

Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

Consolidarea capacităților autorităților locale în domeniul migrației și dezvoltării locale pe termen lung inclusiv capacitățile personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Domeniile de prestare a serviciilor

Asistență în integrarea migrației în planurile de dezvoltare locală

Asistență în desemnarea persoanei responsabile la nivel local în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

Asistență în crearea bazelor locale de date privind băștinașii plecați peste hotare

Asistență în crearea, administrarea și comunicarea Asociațiilor de Băștinași (ADB)

Consultarea proiectelor ce urmează a fi plasate pe platforma națională de crowdfunding GUVERN.24

Asistență privind cadrul legal și aspecte juridice în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării;

Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică a proiectelor comune de implicare a migranților;

Instruirea și consultarea APL în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

Reprezentarea APL la nivel național și internațional în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

Beneficiari cheie a Serviciului

Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

Asociații de băștinași

ONG –uri locale

Beneficiari indirecti: cetățenii localităților din Republica Moldova.

Principiul Serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală asigură executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului cât și a funcțiilor specifice, determinate de contextul solicitării parvenite.

Parteneri

Serviciul este creat cu suportul: Proiectul ui Migrație și Dezvoltare Locală (MIDL) finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova

Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29,

mob. 079588442

Persona de contact - Irina LUNCAȘU

e-mail: irina.luncasu@calm.md

info@calm.md; www.calm.md

Serviciul de Asistență Juridică pentru Autoritățile Publice Locale din cadrul Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire al CALM

Luând în considerație complexitatea activității și multiplele aspecte de ordin juridic care reglementează activitatea actuală a APL, precum și lipsa acută de specialiști în domeniul juridic la nivel local, CALM în parteneriat cu IDIS Viitorul a decis să instituie un serviciu specializat în acordarea serviciilor juridice autorităților publice locale și aleșilor locali – Serviciul de Consultanță și Asistență Juridică Locală.

La solicitarea membrilor CALM, juriștii/avocații din componența Serviciului vor oferi suport juridic pentru autoritățile publice locale și aleșii locali, într-un mod neutru, competent, profesionist, fără discriminare de orice fel.

Astfel, CALM își propune să consolideze capacitățile autorităților publice locale, să întărească nivelul de cunoștințe juridice a funcționarilor publici și a aleșilor locali în ceea ce privește realizarea activităților și furnizarea serviciilor într-un mod eficient și calitativ, în conformitate cu prevederile cadrului legal existent. Se dorește ca aleșii locali să fie mai bine pregătiți pentru a se apăra și pentru a rezista eventualelor acțiuni ilegale și nejustificate ale organelor de drept.

SERVICIUL DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ PENTRU ALEȘII LOCALI ACORDĂ:

- Consilierea juridică a autorităților publice locale și a aleșilor locali în ce privește activitatea administrației publice locale, conform prevederilor cadrului normativ în vigoare;
- Asistență în elaborarea proiectelor de decizii și dispoziții, precum și formularea de opinii privind legalitatea acestora;
- Oferirea răspunsurilor la întrebările adresate de către aleșii locali, ce se referă la instrumentele, practicile, normele prin care organele de drept pot efectua abuzuri și presiuni asupra aleșilor locali;
- Întocmirea proiectelor de cereri, demersuri, plângeri, petiții din partea autorităților publice locale și aleșilor locali în faza prejudiciară.

Domeniile de prestare a serviciilor sunt: organizarea și funcționarea autorităților publice locale; descentralizarea serviciilor publice; achiziții publice; angajarea în serviciul public și relațiile de muncă; patrimoniul; procesul decizional; finanțe publice locale; abuzuri și presiuni din partea organelor de drept și altele.

Asistența juridică poate fi solicitată la telefon, prin fax, email sau direct la sediul CALM. Toate solicitările vor fi înregistrate de către secretariatul CALM și redirecționate consultanților.

Beneficiarii serviciilor sunt autoritățile publice locale de nivelul I (primari și viceprimari, consilieri locali, secretari ai consiliilor locale, contabili, ingineri funciari etc.) și autoritățile publice locale de nivelul II (președinții și vicepreședinții raioanelor, consilieri raionali, secretari ai consiliilor raionale, contabili etc.)

Serviciul este creat în cadrul unui parteneriat între CALM și IDIS "Viitorul", cu suportul și susținerea financiară a Ambasadei SUA în Republica Moldova. CRJM (Centrul de Resurse Juridice din Moldova) va asista metodologic la unele activități.

CONTACTE:

str. Columna 106A,
mun. Chișinău

Tel: (022) 000 280

Fax: 022 22 35 29

Persoană de contact:
Alexandru PALII

e-mail: serviciul.juridic@calm.md

web: www.calm.md